



## KEVSER SURESİ

Rahman Rahim Allah'ın Adıyla

Şüphesiz biz, sana Kevser'i verdik.

Şu hâlde Rabbin için namaz kıl ve tekbir

alırken, namazda ellerini boğazına kadar kaldır.

Doğrusu asıl soyu kesik olan, sana kin duyandır.



<https://t.me/caferilikcom>

[www.caferilik.com](http://www.caferilik.com)

ÜSTAD İBRAHİM EMİNİ

# EŞ SEÇİMİ

Çeviri:

Alptekin Dursunoğlu

KEVSER



<https://t.me/caferilikcom>

[www.caferilik.com](http://www.caferilik.com)



---

**Kevser Yayınları: 132**

**Kitabın Orijinal Adı: İntihab-i Hemser**

**Tercüme: Alptekin Dursunoğlu**

**Son Okur: Habip Coşkun - Abbas Akyüz**

**Dizgi ve Mizanpaj: Kevser**

**Kapak: Hasan Başbuğ**

**Baskı: Aydoğan Ofset**

**Basım Tarihi: Nisan 2008**

**ISBN: 978-9944-709-15-6**

---

### **İsteme Adresi**

Kevser Basın Yayın Ltd. Şti.

Sofular Mah. Simitçi Şakir Sok. No: 14 / 1

Fatih – İSTANBUL

Tel: 0212 – 534 35 28 Faks: 0212 – 631 36 01



<https://t.me/caferilikcom>

[www.caferilik.com](http://www.caferilik.com)

## İÇİNDEKİLER

<b>Önsöz</b> .....	9
<b>Evlilik</b> .....	11
<b>Evliliğin Faydaları</b> .....	15
1- Bağımsızlığın Kazanılması .....	15
2- Ünsiyet ve Huzur.....	16
3- İffetin Korunması ve Günahdan Sakınma.....	17
4- Sınırların Dengelenmesi ve Huzur.....	18
5- Doğum ve Neslin Çoğalması .....	18
6- İtaatte Yardımlaşma ve Sevaba Ulaşma.....	19
7- Toplumsal Sağlık ve Güvenlik.....	20
<b>Evlilik Çağı</b> .....	21
<b>Evliliğin Engelleri</b> .....	23
1- Yoksulluk ve Elde Avuçta Bir Şeyin Bulunmaması .....	24
2- Tahsil Hayatının Sürmesi.....	27
<i>Bu Sorunun Çözüm Yolu</i> .....	28
3- Askerlik Hizmeti .....	32
Mut'a .....	33
<b>Bekâr Gençlere Öğütler</b> .....	37
1- Akdinizi Koruyunuz .....	37
<i>Dünyevî Cezalar</i> .....	40
<i>Bir Başka Sapkınlık</i> .....	41



2- Namahreme Bakmayınız .....	42
3- Günahdan Sakınınız .....	43
4- İş Bulun .....	44
5- Namahremle Yalnız Kalmayın.....	44
6- Namahremle Şakalaşmayın.....	45
7- Aynı Yatakta Yatmayın.....	45
8- Namahremle Tokalaşmayınız .....	45
9- Tahrik Edici Filmleri İzlemeyin .....	46
10- Ağır Başlı ve Metin Olun .....	46
11- İslâmî Hicaba Riayet Edin .....	46
12- Arkadaş Seçiminde Dikkatli Olun.....	47
<b>Gençlikten İstifade Edin .....</b>	<b>51</b>
Eğer Tahsille Uğraşıyorsan .....	52
Eğer Çalışıyorsanız .....	52
Eğer İşsizseniz .....	54
Nefsinizin Temizliği ve Kemali İçin Çalışın.....	57
<b>Yöneticilere Öğütler .....</b>	<b>59</b>
<b>Evliliğin Hedefi .....</b>	<b>63</b>
<b>Eş Seçerken Dikkatli Olun.....</b>	<b>67</b>
<b>İyi Bir Eşin Nitelikleri.....</b>	<b>71</b>
1- İman, Dindarlık ve Bunun Göstergeleri .....	71
2- Akıl, Zekâ ve Bunları Bulma Yolları.....	74
1) Muaşeret ve Sohbet.....	75
2) Mektuplaşma .....	76
3) Başkalarından Sorup Araştırmak.....	76
4) Aile Durumunun İncelenmesi.....	76
5) Yaşanılan Bölge.....	76



3- Ahlâk ve Onu Bulmanın Yolu .....	77
a) Dostlarından Araştırma .....	79
b) Aile Ahlâkının İncelenmesi.....	79
c) Konuşmak ve Muaşeretle Bulunmak .....	79
4- İffet ve Asalet .....	80
5- Güzellik ve Çekicilik .....	81
6- Aile Şerefi .....	85
7- Bilgi ve Kültür .....	86
8- Mal ve Servet .....	87
9- Yaşta Uygunluk.....	89
10- Beden Sağlığı .....	90
11- Zararlı Alışkanlıklardan ve Bağımlıklardan Uzak Olmak.....	91
12- Bakire Olmak.....	92
Bir Sorunun Çözümü İçin Öneri.....	93
13- Damadın İşi.....	94
14- Hanımların İşleri.....	97
15- Liyakatli ve Tam Bir Ev Hanımı.....	98
16- İyi ve İdeal Koca.....	103
<b>Yasak Evlilikler.....</b>	<b>105</b>
1- Mahremler .....	105
İkinci Olarak Kâfirle Evlenmek.....	106
Üçüncü Olarak .....	107
Akraba İle Evlilik .....	107
<b>Eş Seçiminde Ailenin Rolü .....</b>	<b>115</b>
<b>Eş Seçiminde İstişarenin Rolü.....</b>	<b>119</b>
<b>Eş Seçiminde İstiharenin Rolü.....</b>	<b>123</b>



<b>İsteme</b> .....	127
<b>Nişan</b> .....	131
<b>Erkeğin Evliliği ve Ebeveynin İzni</b> .....	135
<b>Kızın Evliliğinde Velinin İzni</b> .....	139
<b>Zorla Yapılan Evlilikler</b> .....	143
<b>Mihr</b> .....	147
Mihrin Miktarı .....	149
Sünnet Olan Mihr.....	152
Mihrin Çeşidi .....	154
Peşin Veya Daha Sonra Ödeme .....	154
Mihrin Sahibi Kadın .....	156
Süt Hakkı.....	158
<b>Nikah Akdinin Kıyılması</b> .....	163
Hutbenin Okunması ve Akit Töreni.....	164
<b>Nikâhla Düğün Arasında Fasıla</b> .....	169
<b>Çeyiz</b> .....	173
Hazret-i Zehra'nın Çeyizi .....	174
<b>Düğün</b> .....	177
Gelin Odasında.....	179
<b>Evlilik Hayatının Başlangıcı</b> .....	181
Eşi Tanıma ve Onun Hedefi.....	182
<b>Bağımsızlığınızı Kazanmaya Çalışın</b> .....	185
<b>Anne ve Babanın Evliliği Güçlendirmedeki Rolü</b> .....	191
Yeni Aileye Yardım Edin .....	197





## ÖNSÖZ

Şüphesiz evlilik, her insan hayatı açısından en önemli ve en büyük olaylardan biridir. Evlilikte başarılı olunması ya da olunmaması eşlerin her biri için kader tayin edici nitelikte olacaktır. Onun için her kızın ve erkeğin evlilikten önce eş seçimi konusunda yeterli bilgi sahip olduktan sonra evlilik girişiminde bulunması gerekir. Fakat ne yazık ki kız ve erkeklerin çoğu gerekli tecrübe ve bilgiden yoksun olarak böylesine önemli ve kader tayin edici bu işe girişmektedirler. Hâlbuki ne iyi bir eşteki gerekli nitelikleri ve şartları, ne de buna ulaşılabilecek yolu bilmektedirler. Ne kötü eşin niteliklerinden haberdardırlar, ne de bundan sakınmanın yollarını bilmektedirler. Bazen çok önemli ve zarurî olarak görülen ve ciddiyetle üzerinde durulan nitelikler de, ya gerçekte bir eşte bulunması gereken zorunlu niteliklerden değildir, ya da çok fazla bir öneme sahip değildir. Bazen gerekli şartlar içerisinde sayılması gereken önemli şeyler, gaflet sonucu olarak gerekli şartlar içerisinde görülmemekte, farkına varıldığı zaman da iş işten geçmiş olmaktadır. Sonuçta ihtilaflar, çekişmeler ve bahane aramalar başlamaktadır. Nihayet iş boşanmaya varmakta ya da eşler çaresizce dışlerini sıkarak ömürlerinin sonuna kadar acı ve sıkıntı içerisinde bir hayat sürdürmektedirler. Oysa bilinçli davranılmış olsa daha az acı ve sıkıntı çekilmiş olacaktır.

Birçok ailevî ihtilaflar, hatta boşanmalar, nişan töreninde yaşananlar, mihr, nikâh ve düğün esnasında gerçekleşen olaylar ve hatta kız ile erkeğin düğünden önceki tavır ve dav-



ranışlarında kendini göstermektedir. Bazen, bu dönemde yaşanan sıkıntıların olumsuz etkileri, ömür boyunca sürmekte, kimi zaman boşanmaya sebep olmaktadır. Halbuki kızın ve erkeğin gerekli bilgilere sahip olmaları durumunda böylesi bir sonuçla karşılaşılmayacaktır.

Binaenaleyh eş seçimi, hakkında yeterli bilgilere sahip olunması gereken çok önemli ve kader tayin edici bir iştir. Bu meselenin hafife alınmaması ve bu konuda gaflet gösterilmemesi gerekmektedir. Elinizdeki kitap, eş seçimi ve düğün öncesi yapılması gerekenler konusunda gençlere yardımcı olmak amacıyla telif edilmiştir. Çocuklarının mutluluğunu düşünen anne ve babaların da bu kitaptan yararlanabilecekleri açıktır. Bu kitabın telifi sırasında yüce Peygamberin ve pak Ehlibeyt İmamları'nın yol gösterici değerli hadislerinden istifade edilmiştir. Ayrıca başarılı ve başarısız evlilik yapmış birçok ailenin hayatları konusunda yapılan incelemelerden de yararlanılmıştır. Uyuşmazlıklara, çekişmelere, boşanmalara sebep olan faktörlerin incelenmesi bu konuda yardımcı olmuştur. Yazar, başarılı ya da başarısız evlilik yapmış birçok aile ile şahsen doğrudan temas hâlinde olmuş, onların sorunlarını ve buna sebep olan etkenleri incelemiş ve kitabın telifinde bunlardan ilham almıştır. Ayrıca genç kız, delikanlı, kadın erkek iki yüzü aşkın kişi, bizim mektuplarımız vesilesiyle önerilenleri aile sorunlarına uygulamış ve zaman zaman da konuyla ilgili görüşlerini bildirmişlerdir.

Ümit ederim bu kitap gençlere ve ana babalara faydalı olur ve onların aile huzurlarına ve mutluluklarına katkıda bulunur.

Mayıs-Haziran 1988

İbrahim Eminî



## EVLİLİK

Evlilik, çok eski zamanlardan, hatta insanlık hayatının başlangıcından beri var olan gelenektir. Bütün kavimlerde ve milletlerde, dinî ya da din dışı toplumların tamamında tüm çağlar boyunca, her mekânda var olan ve var olan gelen kutsal bir anlaşmadır. Bu kutsal anlaşma ile eşler, yani kadın ve erkek ortak hayatlarını kurmakta ve birbirlerinin yanında, birbirlerinin dostu ve dert ortağı olacaklarına dair anlaşma yapmaktadırlar.

Evlilik, insanların kendine özgü yaratılışlarından kaynaklanan doğal bir ihtiyaçtır. İnsanlar nasıl yemeğe ve suya ihtiyaç duyuyorlarsa belli bir yaşta da evliliğe ihtiyaç duymaktadırlar. Gerek kızlar gerekse erkekler, ergenlik çağına geldiklerinde karşı cinsi sevdiklerini ve birbirlerine kavuşmak istediklerini hissederler. Evlilik, tüm toplumların ve semavî dinlerin salık verdiği doğal bir istektir. Özellikle İslâm dini takipçilerini evliliğe davet etmiş ve bekârlıktan sakındırmıştır. Evlilik, nefret edilen bir şey olmak bir yana, tersine müstehap, hatta bazı durumlarda farz olan bir işittir. Allah rızası için yapılması durumunda ise ibadet sayılmaktadır. Allah'ın selâmı üzerlerine olsun yüce İslâm Peygamberi ve pak Ehlibeyt İmamları, evlilik meselesinin üzerinde çokça durmuş ve bu meseleyi çokça vurgulamışlardır. İşte birkaç örnek:

Ona ve Âline selâm olsun Allah'ın Resulü şöyle buyurmaktadır:



Allah katında İslâm'da yapılan hiçbir bina, evlilik binasından daha sevimli değildir.<sup>1</sup>

Allah'ın selâmı üzerine olsun Emirü'l-Müminin şöyle buyurmaktadır:

Evleniniz, zira Allah'ın Resülü (s.a.a): "Her kim benim sünnetime uymayı isterse doğrusu benim sünnetim evlenmektir." diye buyurmuştur.<sup>2</sup>

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurmuştur:

Evli birinin kıldığı iki rekât namazın sevabı, bekâr birinin kıldığı yetmiş rekât namazın sevabından daha fazladır.<sup>3</sup>

Yüce Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Evli birinin iki rekât namaz kılması, bekâr birinin geceleri namaz kılıp gündüzleri oruç tutmasından daha efdaldir.<sup>4</sup>

Allah'ın Resülü (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Sizin içinizdeki en kötü ölümler, evlenmeden ölmüş olanlardır.<sup>5</sup>

Allah'ın Resülü (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Cehennem ehlinin çoğu evlenmemiş olanlardır.<sup>6</sup>

Kadına ilgi duymak ve aile kurmak, kınanacak bir şey olmadığı gibi, tersine İslâm açısından imanın göstergelerinden sayılmaktadır.

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Kadınlara sevgi, peygamberlerin ahlâkındandır.<sup>7</sup>

---

1- Vesâil, c.14, s.3

2- Vesâil, c.14, s.6

3- Vesâil, c.14, s.6

4- Vesâil, c.14, s.7

5- Vesâil, c.14, s.7

6- Vesâil, c.14, s.8

7- Vesâil, c.14, s.9



İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

İmanı artıp da kadınlara sevgisi artmayan bir kim-  
senin olacağını sanmıyorum.<sup>1</sup>

Allah'ın Resulü (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Benim gözümlün aydınlığı namazda, lezzetim ise  
kadınlardadır.<sup>2</sup>

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Birçok iyilik kadınlardadır.<sup>3</sup>

Bazı okuyucuların bu tür hadislerle şaşkınlıkları ve ken-  
di kendilerine: "Peygamberler ve Masum Ehlibeyt İmamları  
kadınları sevmekten ve onlara ilgi duyduklarını açıklamak-  
tan daha yücedirler." diye düşünmeleri mümkündür. Fakat  
şu konu üzerinde de durmak gerekir diye düşünüyorum:  
Peygamberler ve Masum Ehlibeyt İmamları da tıpkı diğer  
insanlar gibi birer beşerdirler ve yemek, içmek ve nikâh gibi  
lezzetlerden zevk almak gibi cismanî özellikleri terk etmiş de-  
ğildirler. Fakat bunların tutkunu olmamakta, bunları hayatın  
hedefi hâline getirmemekte; aksine daha yüce hedefleri takip  
etmektedirler. Allah'ın bu özel kulları, yemeyi, içmeyi ve ni-  
kâhı, ubudiyet yolunda ve ilahî emirlere itaat doğrultusunda  
yerine getirmektedir. Peygamberler beşerdir ve tıpkı diğer in-  
sanlar gibi yaşarlar. Allah'ın lezzetlerinden ve nimetlerinden  
yararlanırlar; lakin vahiy yoluyla Allah'la irtibat hâlinededirler,  
masum oluşları yönüyle, hata ve günah işlemekten uzaktırlar.  
İşte onların diğerlerine nispetle üstünlükleri budur.

---

1- Vesâil, c.14, s.9

2- Vesâil, c.14, s.10

3- Vesâil, c.14, s.11



## EVLİLİĞİN FAYDALARI

Evlilik ve ortak aile hayatının kurulması, fıtrattan kendine özgü yaratılıştan kaynaklanan en güzel ve en önemli toplumsal adetlerden biridir. Tarih boyunca insanların kabul ettiği çok kutsal ve faydalı geleneklerden biridir. Evlilik insan hayatının zorunluluklarından sayılmaktadır. Bunun terk edilmesi, toplumsal geleneğin dışına çıkmak olarak görülmekte ve kabul edilemez bir iş olarak değerlendirilmektedir. Evlilik düşünceye ve sağlıklı ölçülere göre gerçekleştirilirse, aşağıda işaret edilecek olan faydaları da beraberinde getirir.

### 1- Bağımsızlığın Kazanılması

Kız ve erkek evlilikten önce anne babanın aile parçaları ve onlara tâbidirler. Doğal olarak bağımsızlık istemelerine rağmen bu meşru haktan mahrumdurlar. Çoğunlukla işleri ve kazandıkları ailelerininindir ve kendileri de oradan geçinirler. Kararlarında bağımsızlıkları yoktur. Anne baba hâkimiyetindeki aile kurallarına ve disiplinine uymak zorundadırlar. Fakat evlilikle kızın ve erkeğin hayatı değişmektedir. Hayatları yeni bir şekil almakta ve bağımsızlık kazanmaktadır. Bu yeni hayatta kız ve erkek, karı ve koca olmakta ve küçük bir toplumsal birimi oluşturmaktadır. Sorumluluk kabul etmekte ve bağımsızlık kazanmaktadır. Hayatları hedef kazanmaktadır; işleri, geçimleri ve kazançları yeni aile birimine aittir. Bu yeni kurumun idaresi, sorumluluğu onların üzerindedir. Artık kendi kararlarını kendileri vermekte ve böylece de yeni toplumsal hayat başlamaktadır.

## 2- Ünsiyet ve Huzur

İnsanın doğal özelliklerinden ve ihtiyaçlarından biri de ünsiyet, sevgi ve ülfettir. Yalnız yaşamak zor ve elem vericidir. İnsanın, güvenilir, dürüst, dertlerini paylaşacağı müşfik ve sırdaşı olabilecek bir başka insana ihtiyacı vardır. İnsan bu şekilde onunla ünsiyet kurar, dertleşir ve sırlarını paylaşır. Onun tesellilerinden, gönül almasından, sıkıntılarını paylaşmasından yararlanır, böylelikle mutlu olur ve huzur bulur. Kendisine içten sevgisini sunacağı, onun da sevgisini ve fedakârlığını esirgemeyeceği güvenilir ve samimi bir dosta ihtiyacı vardır.

İster kadın tarafından olsun, isterse de koca tarafından olsun, bu doğal ihtiyacı en iyi şekilde temin edeceği yer, insanın kendi eşidir. Karı-koca arasındaki sevgi ve dostluğun dışındaki bütün sevgiler, dostluklar geçici ve sınırlıdır. Bir birim oluşturdukları ve ortak bir hedefe sahip oldukları için herkesten çok daha fazla birbirlerine ihtiyaç duyarlar. Evlilik sonucu oluşan huzur ve mutluluk o kadar önemlidir ki, Allah Teala bunu büyük bir ayeti olarak görmekte ve şöyle buyurmaktadır:

**İçinizden kendileriyle huzura kavuşacağınız eşler yaratıp aranızda muhabbet ve ünsiyet var etmesi, Allah'ın ayetlerindedir.<sup>1</sup>**

Görüldüğü gibi, nefsin huzuru ve mutluluğu, evliliğin en önemli sonucu olarak zikredilmektedir. Gerçekten de böyledir. Evlilikte cinsel içgüdülerin tatmini gibi başka bir takım yararların olduğu doğrudur; fakat kadın ve erkek için evlilikten hâsil olan en önemli ve en değerli fayda gönül huzuru ve mutluluktur. Bu açıdan denilebilir ki, insana nasip olan en iyi nimet, kişinin kendine yaraşır bir eştir.

---

1- Rum Suresi, 21. ayet



İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Allah'ın kulu, baktığında kendisini mutlu edecek, gıyabında canını ve malını koruyacak liyakatli bir eşten daha iyi bir fayda elde edemez.<sup>1</sup>

### 3- İffetin Korunması ve Günahın Sakınma

Evlilik sayesinde insanın en güçlü içgüdülerinden biri olan cinsel içgüdüleri, tabii seyrine ulaşır, sapkınlıktan ve günahın korunur. Cinsel içgüdü, her insanın varlığında mevcut olan çok güçlü bir içgüdüdür. Eğer bu içgüdü doğru yönlendirilir ve kendi tabii mecrasına yerleştirilirse, zarar vermek bir yana, tersine birçok yararlıya da sebep olur. Eğer onun için meşru vesileler sağlanmazsa, insanı tabii mecrasından çıkarır ve günaha ve sapkınlığa sürükler. Bu içgüdü'nün tek meşru ve tabii vesilesi, evlenmek ve aile kurmaktır. İnsan, evlenmesi ve cinsel içgüdü'sünü bu meşru yolla tatmin etmesi durumunda iffetini koruyup zinaya, livata, istimnaya [mastürbasyon] ve namahreme bakmak gibi günahlara bulaşmamış olur. Fakat evlenmemiş biri için nefesine hâkim olup cinsel içgüdü'lerini kontrol etmek çok daha zordur. Bundan dolayı evlilik dinin korunmasının en büyük etkenlerinden biri olarak zikredilebilir. Hadislerde de bu konuya işaret edilmiştir.

Allah'ın Resulü (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Kim evlenirse dininin yarısını korumuş olur.<sup>2</sup>

Yüce Peygamberimiz (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Allah'la pak bir şekilde buluşmak isteyen kişi evlenmelidir.<sup>3</sup>

Allah'ın Resulü (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

---

1- Vesail, c.14, s.22

2- Vesail, c.14, s.5

3- Vesail, c.14, s.6

Ey gençler, evlenebilir, bu çerçevede girişimde bulunabilirsiniz; zira evlilik sayesinde kendinizi ve gözünüzü günahahtan sakındırabilirsiniz. Kim evlenmeye güç yetiremezse, oruç tutsun; çünkü oruç şehveti azaltır.<sup>1</sup>

Allah'ın Resulü (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Kim gençliğinin başında evlenirse ona yönelen şeytan şöyle feryat eder: "Eyvahlar olsun, dininin üçte ikisini benden korudu." Geri kalan kısmı için de takvaya riayet etsin.<sup>2</sup>

#### 4- Sinirlerin Dengelenmesi ve Huzur

Bilim adamları, cinsel içgüdülerin doğru bir şekilde tatmin edilmesinin ve husyelerin dengeli bir şekilde boşalmasının, insan sağlığı açısından zarurî olduğunu söylemektedirler. Bunun terk edilmesi, bazen psikolojik, bazen de bedensel rahatsızlıklara sebep olmaktadır. Cinsel içgüdüler, doğru ve doğal şekliyle tatmin edilmezse, kimi zaman sinir bozukluğu, ıstırap, bitkinlik, yeis, karamsarlık, solgunluk, sinirlilik ve sert mizaçlılık, inzivaya çekilme gibi psikolojik; kimi zaman da ülser, hazım bozukluğu ve baş ağrısı gibi bedensel rahatsızlıklara sebep olur. Cinsel içgüdünün doğru, doğal ve meşru tatmin yolu evliliktir. Diğer yollar doğal olmayan yollardır, sapkınlıktır ve günahdır. Bunlar tehlikeli sonuçları beraberinde getirir. Öyleyse kim bedensel ve ruhsal sağlığına önem veriyor ise ilk fırsatta evlenmelidir.

#### 5- Doğum ve Neslin Çoğalması

Evliliğin en önemli semerelerinden biri de çocukların doğması ve insan neslinin devam ettirilmesidir. Doğumu ve neslin çoğalmasını önemsiz ve ehemmiyetsiz görmemek ge-

---

1- Müstedrek, c. 2, s.531

2- Müstedrek, c. 2, s.530

rekmedir. Zira dünyanın yaratılış hedefi, insanın var olması, yetişmesi ve tekâmülüdür. Muvahhid ve sâlih insanlar yetiştirilmesi, dünyayı yaratan Allah'ın isteğidir. İslâm açısından sâlih evladın varlığı, ana-baba için onlara dünya ve ahiret mutluluğunda etkili olacak bir sâlih amel sayılmaktadır. Çocukların varlığı, anne babayı mutlu edip oylar ve onlara hedef kazandırır, hayatlarına mutluluk ve canlılık kazandırır. Çocukların varlığı, evliliğin meyvelerinden biridir. Bu açıdan neslin çoğalması, hadislerde evliliğin hedeflerinden biri olarak zikredilmiştir.

Allah'ın Resulü (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Evleniniz, çocuk sahibi olunuz, sayılarınız artsın; zira ben kıyamette diğer ümmetlere karşı sizin çokluğunuzla övüneceğim. Hatta düşük doğmuş çocukla bile.<sup>1</sup>

Yüce Peygamberimiz (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Müminin kendisi için eş bulmasının önünde ne engel vardır, belki Allah ona, "La ilâhe illallah." demesiyle yeryüzüne değer katacak bir evlat verecektir.<sup>2</sup>

## 6- İtaatte Yardımlaşma ve Sevaba Ulaşma

Evlilik, İslâm açısından kutsal ve değerli bir iştir. Allah rızası için yapılması durumunda ibadet sayılmaktadır ve uhrevî mükâfatı vardır. Ayrıca mümin bir insan, mümin bir eşle uyumlu olması durumunda işlerini yaparken, eşinin teşviklerinden, cesaretlendirmelerinden ve yol göstericiliğinden yararlanır ve ibadet, sâlih amel işleme ve Allah'a doğru yönelme konusunda onun yardımından destek alır. Bundan dolayı, mümin ve liyakatli bir eş, insanın dünyasında ve ahiretinde yararlanabileceği Allah'ın en büyük nimetlerinden biridir.

1- Bihâr, c.103, s.220

2- Vesail, c.14 s.3

Ebuzer-i Gıfârî, Allah'ın Resulü'ne şunu arz etti: "Bizim eşimizle ilişkiden lezzet aldığımız hâlde uhrevî bir mükâfat da kazanmamız mümkün müdür?" Buna karşılık Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu: "*Eğer aynı şeyi gayri meşru bir şekilde yapmış olsaydın günahkâr olmaz mıydın?*" Ebuzer: "Evet olurdu." dedi. Bunun üzerine Peygamber: "*Öyleyse meşru olması durumunda ecir ve mükâfat alacaksın.*" buyurdu.<sup>1</sup>

Allah'ın Resulü (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

İnsanın saadetine sebep olan etkenlerden biri kendisine layık bir eştir.<sup>2</sup>

## 7- Toplumsal Sağlık ve Güvenlik

Evlilik ve aile yuvasının kurulması, toplumsal sağlık, güvenlik ve mutluluk için de faydalı ve zaruridir. Ailenin temeli sağlam olur; gençler, zamanında evlenir, sıcak aile yuvasına bağlanırsa, fesatlar, bozgunculuklar, karışıklıklar, azgınlıklar, cinayetler, hırsızlıklar, saldırılar, sapkınlıklar, uyuşturucu bağımlılıkları, intiharlar ve asayişsizlikler hissedilir oranda azalır. Zira istatistiklerin de gösterdiği gibi, bu tür şeylere çoğunlukla, aile yuvasının sıcaklığından mahrum kişiler başvurmaktadır.

---

1- Müstedrek, c.2, s. 531

2- Vesail, c.14 s.23

## EVLİLİK ÇAĞI

İnsanın doğası, yaratılışı ve özelliği, evlilik yaşını tayin etmektedir ve o da ergenlik yaşıdır. Erkekler, on altı, kızlar ise on yaşında ergenlik çağına girdiklerine göre şer'an evlenebilirler. Fakat evliliğin erkeklerde 17-18, kızlarda ise 14-15 yaşına kadar ertelenmesi daha uygundur. Zira erkekler de, kızlar da, ergenlik çağının başlarında olgunluğa ve yeterli akıl gücüne sahip değildirler. Bu yaşlarda evliliğin çeşitli sorunları beraberinde getirmesi mümkündür.

Ayrıca, ergenliğin ilk iki üç yılında cinsel güdüler bütünüyle açığa çıkmamakta, gençlere bu noktada fazla bir baskı yapmamaktadır ve buna tahammül etmek onlar için çok zor olmayacaktır. Bundan dolayı evlilik için en uygun yaşın, erkeklerde, 17-18, kızlarda ise 14-15 yaşları olması denilebilir. Evliliğin bu yaşlardan daha fazla ertelenmesi doğru değildir. Birtakım bedensel, ruhsal ve toplumsal olumsuzluklara düşülmesi mümkündür. Bu yaşlarda cinsel güdüler, bütünüyle ortaya çıkmakta, bütün gücüyle tahrik olmakta ve gençleri baskı altına almaktadır. Bunun meşru yollarla tatmin edilmesinden başka bir çare bulunmamaktadır.

Cinsel ihtiyaç, tıpkı yiyecek ve su ihtiyacı gibidir. Acıkan ya da susayan bir insana su içmekten ya da yemek yemekten sakın denilebilir mi? Sporla, eğlenceyle, oyunla, acıkmış ya da susamış bir insanı yemekten ya da sudan uzaklaştırmak mümkün müdür? Cinsel ihtiyaçlar da açlık ve susuzluk gibi, hatta belki de onlardan çok daha fazla şiddetli ve çok daha

fazla güçlüdür. Eğer meşru yollarla tatmin edilmezse, genci sapkınlığa ve günaha sürüklemesi mümkündür. Bu durumda onu ortadan kaldırmak çok zor olacaktır.

Cinsel sapkınlıkların dünyevî ve uhrevî sonuçları konusunda gaflet göstermemek gerekmektedir. Gencin iman, iffet ve hayâ gücü ile güçlü cinsel güdülerini bastırıldığını ve kendini günaha bulaşmaktan koruduğunu farz etsek bile, bunun yaratacağı ruhsal ve bedensel sonuçlar konusunda ne yapılabilecektir? Öyleyse, belli bir yaştan sonra evlilikten başka çare yoktur ve en kısa sürede evlenilmelidir.

## EVLİLİĞİN ENGELLERİ

Her genç evliliğe ve bir aile kurmaya ilgi duymaktadır. Cinsel içgüdü, onu buna davet etmektedir. Onun da en kısa sürede bu doğal isteğe uyması ve aile yuvasını kurması gerekmektedir. Fakat dışarıda böyle değildir. Evlilikler çoğunlukla doğal ve istenen yaştan daha yukarı yaşlara ertelenir. Bu ertelemeye sebep olan şeyler bazen gerçek, bazen de hayali sorunlardır. Bunlardan bazılarına aşağıda işaret edilecektir.

Daha önce evliliğin, kadın ve erkeğin birbirlerine duydukları doğal bir ihtiyaç olduğunu ve son derece basit olduğunu hatırlatmak gerekmektedir. Evliliğin iki temel direği nikâh akdiyle ortak bir hayatı yaşamak üzere anlaşılan kadın ve erkektir. Bunlar evlilik hayatının idaresi konusunda birlikte çalışırlar ve ömürlerinin sonuna kadar birbirlerine vefalı kalırlar. Erkek, sahip olduğu imkânlardan bir kısmını ya da belli bir meblağı sadakatının göstergesi olarak eşine takdim eder ve buna mihr ya da sadak denir. Evlilik temelde bu kadar basit ve teşrifattan uzaktır. Doğal olarak tıpkı diğer doğal ihtiyaçlarda olduğu gibi külfetsiz bir şekilde yerine getirilmelidir.

Fakat bu basit gerçeklik, kendi basit ve gösterişsiz mecrasından çıkmış birtakım âdetlere, göreneklere, protokollere, insanın elini kolunu bağlayan zorunlu olmayan, fazladan bazı beklentilere ve geleneklere müptela kılınmıştır. Masraflı nikâh ve düğün törenleri, ağır mihr, teferruatlı cihazlar, döşemeler, kap kakac, ayrı ev talebi, buna ilişkin bazı örneklerdir. İnsanın

elini kolunu bağlayan bu fazladan şartlar evliliğin ayrılmaz bir parçası hâline getirilmiş ve böylece onu doğal bir iş olmaktan çıkararak zorlaştırmıştır. Engellerin çoğunun kökeninde bu tür zarurî olmayan şartlar ve talepler mevcuttur ki, bunlar yırtılıp atılmadıkça evlilik önündeki engeller ortadan kalkmayacaktır. Şimdi bu sorunlardan bazılarına işaret edelim:

## **1- Yoksulluk ve Elde Avuçta Bir Şeyin Bulunmaması**

Her genç, doğal olarak evlenmek ve hayatını belli bir düzene sokmak ister. Cinsel güduları de onu buna yöneltir, hatta tahrik eder ve baskı altına alır. Ama birçok genç, içinden gelen eğiliminin aksine evlilikten sakınır. Nikâh ve düğün masraflarını karşılayacak paraya, hayatım için gerekli olan eve ve eşyalara sahip değilim, geleceğimi geçindiremem ve şerefli bir hayat yaşayamam diye mazeretler içinde kalır ve bu tür bahaneler yüzünden gençliğinin en iyi dönemlerini bekâr olarak geçirir. Evleneceği zaman ise artık ona fazlaca ihtiyacı kalmamıştır. Bazıları ise ömürlerinin sonuna kadar bu büyük nimetden mahrum kalırlar ve hayatları boyunca bekâr yaşarlar.

Yoksulluk ve elde avuçta bir şeyin olmaması elem verici bir şeydir ve zamanında yapılacak evliliği engellediği doğrudur; fakat herkesin durumu bu noktada aynı değildir. Bazı kimseler gerçekten fakirdirler ve gerçekten iş bulamamaktadırlar. Ya hastalıkları sebebiyle her işi yapamamaktadırlar ya da gelirleri asgarî hayat standardının altındadır. Bu tür kimselerin evliliklerini erteleme özürleri kabul edilebilir niteliktedir. Çünkü aile nafakasını temin edemeyen birine nasıl: "Kesinlikle hemen evlenmelisin." denilebilir. Bu tür kişilerin iffetlerini koruması, sabretmesi ve Allah'tan meşru bir kazanç elde etmesi konusunda yardım dileyerek bunu elde edinceye kadar evliliğini ertelemesi gerekir.



Yüce Allah Kur'ân'da şöyle buyurmaktadır:

**Evlenmeye güç yetiremeyenler, Allah kendilerine  
lütfünü açıncaya kadar iffetlerini korusunlar.<sup>1</sup>**

Bu tür gençler çok zor bir durum içerisinde bulunmaktadırlar. Bir yandan diğer gençler gibi bir aile kurup bağımsız bir hayat yaşamak istemektedirler ve bu arada cinsel güdülelerinin de baskısı altında bulunmaktadırlar, öte yandan ise evlenebilecekleri maddî imkânlarla sahip değildirler. Fakat her hâlükârda sabretmeleri, çalışmaları ve kendilerine evlenme imkânı sağlayacak ortamı hazırlayabilmek için Allah'tan yardım istemeleri gerekmektedir.

Bu kişilerin velileri de güçlerinin yettiğince onların bu ihtiyaçlarını gidermek, onlara iş hazırlamak ve evlilik masraflarını çıkarmak konusunda çaba sarf etmelidirler. Bunların başında da İslâm hükümeti bu tür şahıslara uygun bir iş bulmakla görevlidir. İş bulunamıyorsa onun giderlerini, hatta evlilik harcamalarını ve çocuklarının giderlerini bütçeden karşılamalıdır.

Fakat geç evlenen herkes, gerçekten evlenmeye güç yetiremez bir durumda değildir. Evlilik bizim zannettiğimiz kadar da zor bir iş değildir. Gençlerin çoğunlukla, yersiz beklentileri, yüksekte uçmaları ve gösteriş merakları evliliği böylesine zorlaştırmaktadır. Yüksek masraflı nikâh ve düğün törenleri, insanın gücünü tüketen ağırlıkta mihr ve eşya harcamaları, evliliği böylesine korkunç bir kâbusa çevirmektedir. Gençler bu masraflı törenleri, evliliğin ayrılmaz parçası ve şahsiyetlerinin bir göstergesi sanmaktadırlar. Gençler, evlenmek için müstakil ve şahsî bir evlerinin olmasını ve bunun da eşyalarla dayalı döşeli olmasını gerekli görmektedirler. Onlara göre düğün ve nikâh törenleri en gösterişli şekilde yapılmalıdır, evlilikten sonra kendisini ve ailesini en müreffeh şekilde ya-

---

1- Nur Suresi, 33. ayet.

şatmalıdır. Gençliğinin başında bu tür imkânlarla sahip olmadığı için evliliği ertelemeyi tercih etmektedir.

Fakat bütün bu düşünceler yanlıştır. Bunlardan hiçbir evlilik için zorunlu değildir. Kendine ait ev yoksa kiralık evde de evlenilebilir. Tam mükemmel bir ev yoksa bir ya da iki odalı bir evde de düğün yapılabilir. Gelinin ya da damadın babasının evinde de düğün yapılabilir. Yer döşemesi için halı bulunamıyorsa hasırda da yaşanabilir. Müreffeh bir hayat hazırlanamıyorsa, biraz ekonomik davranılarak sade bir hayat da sürdürülebilir. Bana göre zamanında yapılan bir evlilikle sade yaşamak, teşrifat ve gösteriş için evliliği ertelemekten daha iyi ve tercihe şayandır. Zira zamanında yapılan evlilik için kanaat etmenin ve sade yaşamının insana yönelik doğuracağı hiçbir kötü durum söz konusu değildir. Hâlbuki evliliği ertelemenin çoğunlukla bedensel, ruhsal, hatta dinî ve ahlâkî olumsuzlukları söz konusudur.

Kızlar ve erkekler, kendi durumlarını bilir, beklentilere ve yüksekte uçmalara kapılmazlar, ayaklarını yorganlarına göre uzatırlar ve mevcut durumda kendi imkânlarla hayatlarını kurma konusunda anlaşılırlarsa, gençliklerinin başında sevgi ve ünsiyet nimetinden yararlanabilirler. Bekârlığın olumsuz sonuçlarından korunabilirler. Gerekli eşyalar ve araç-gereçler daha sonra tedricen hazırlanabilir, belli bir müddet sonra onurlu ve daha iyi bir hayat yaşanabilir.

Sözün kısası, evlilik ve cinsel güdülerin tatmini yemek içmek gibi doğal bir ihtiyaçtır ve zamanında temin edilmelidir. İnsan acıktığı zaman bulduğu yiyeceği yer, masanın olmaması, düzenli bir servisin yapılmaması, güzel ve zengin bir sofranın bulunmaması gibi bahanelerle yemek yemekten uzak durmamaktadır. Evlilik de zamanında karşılanması gereken doğal bir ihtiyaçtır. Bunun zamanında gerçekleştirilmesi ve birtakım beklentilerle ya da yüksekte uçmalarla ertelenmesi gerekmektedir.

## 2- Tahsil Hayatının Sürmesi

Evliliğin ertelenmesini gerektiren ikinci bir etken de lise ya da üniversite tahsilinin devam ediyor olmasıdır. Genç kızların ve erkeklerin çoğu, tahsillerini en azından lise diploması alınca ya da imkân olduğu takdirde lisansı ya da yüksek lisansı ve yukarısını tamamlayınca kadar sürdürmek istemektedir. Ayrıca evlilikle ders çalışmanın birbirine uygun şeyler olmadığını düşünmektedirler. Zira evlilik sorumluluk yüklemektedir ve kişiyi kayıt altına almaktadır. Evlenen koca ailesinin geçimini sağlamalıdır; henüz iş bulamamış olduğuna göre kendisinin ve ailesinin geçimini sağlayamayacaktır. O henüz anne babasının ekmeğini yemektedir, bu durumda ailesinin geçimini nasıl temin edebilecektir. Ayrıca evlendikten sonra eşile ilgilenmesi gerekeceği için ders çalışmaya fırsatı olmayacaktır. Kız da evliliğin öğrenime engel olduğunu düşünmektedir. Zira evlenip ev bark sahibi olduktan sonra ders çalışmaya vakit bulamayacaktır. Hem kız, hem de erkek aileleri de çoğunlukla aynı şekilde düşünmektedirler ve öğrenim hayatları içerisinde çocuklarını evlendirmeye yanaşmamaktadırlar.

Sonuçta durum şu müşahede ettiğiniz şekilde olmaktadır: Evlilik yaşı yukarı çıkmakta, kız ve erkek doğal eğilimlerinin aksine evliliği tahsil hayatlarının sonlarına kadar ertelemeyi gerekli görmektedirler. Bu durum şehirlerde, özellikle de büyük şehirlerde böyle olmaktadır. Bu süre boyunca cinsel güdülerinin şiddetle baskısı altında bulunmaktadır; ama yanıp yakılmaktan başka bir çareleri de yoktur. Çünkü tahsil hayatlarının devamını gelecek hayatları için zarurî görmektedirler. Öyleyse mecburen cinsel güdülerinin baskılarına tahammül edeceklerdir.

Cinsel güdüler, her hâlükârda bu bahanelerle susturulamayacak kadar büyük bir gerçektir. Eğer doğal ve meşru yollarla tatmin edilmezlerse meşru olmayan yollarla kendi-

ni göstermesinden korkulur. Gençler arasında görülen başıbozukluklar, azgınlıklar, ahlâkî fesatlar, cinsel sapkınlıklar, cinsel saldırganlıklar ve bazı ruhsal ve bedensel hastalıklar, evliliğin ertelenmesinden ve meşru bir şekilde tatmin olamaktan kaynaklanmaktadır.

Gençlerin toplumsal ve ahlâkî sorunları bilim adamlarının bilmediği bir şey değildir. Bu durum herkesi dehşete düşürmektedir. Gençlerin iyiliğini isteyenler ve mürebbiler, onların cinsel sapkınlıklara düşmelerinden korkmakta ve çareler aramaktadırlar. Gençlere sağlıklı eğlence yerlerini, kütüphaneleri, parkları, sinemayı, tiyatroyu ve sporu tavsiye ederek onları bu şekilde oyalamak, boş zamanlarını doldurarak günaha ve sapkınlıklara düşmelerini önlemeye çalışmaktadırlar.

Elbette ben bu tür sağlıklı eğlence yerlerinin kurulmasının ve bu şekilde gençlerin oyalanmalarının sağlanmasının zaruretini inkâr etmiyorum. Yöneticilerin ve hayır sahiplerinin bu konuda yapılabilecek her şeyi yapmaları ve ahlâkî fesadın önüne geçmeleri gerekmektedir. Fakat bunların hiçbirisi, cinsel güdülerin isteklerine ve bu doğal ihtiyaca cevap teşkil etmemektedir. Cinsel güdüler, insanı karşı cinse çeken doğal bir gerçekliktir. Bunun gerçekten de tatmin edilmesi gerekmektedir, oyalamalarla, bahanelerle onun kendi doğal mecraasına yönlendirilmesi mümkün değildir. Açlık ve susuzluğun oyalama ve bahaneyle geçiştirilip giderilmesi nasıl mümkün değilse, cinsel ihtiyaçlar da bu tür yollarla giderilmez. Çaba ve gayretleri, bu doğal ihtiyacın temini ve zamanında yapılacak evliliğin önündeki engellerin kaldırılması yönünde sarf edip yoğunlaştırmak gerekmektedir.

### **Bu Sorunun Çözüm Yolu**

Bana göre bu sorunun çözüm yolu vardır. Sorunun kaynağı şudur: Bizler, kızların ve erkeklerin sürmekte olan tahsil

hayatları ile evliliğin birbiriyle uyan bir şey olmadığını tasavvur ediyoruz. Tahsil hayatının sürmesi zorunlu olduğuna göre evlilik zamanında yapılmamalı ve tahsil hayatının sonuna ertelenmelidir. Oysa durum böyle değildir. Evlilikle tahsil hayatının devamı birbiriyle uyum sağlamayan bir şey değildir. Evlilikle tahsilin birbiriyle uyumsuz gözükmemesinin sebebi aslında evliliğin bizatihi kendisi değil, gereksiz bir takım âdetlerden ve beklentilerden kaynaklanan kayıtlardır. Aileler, kızlar ve erkekler, ülke yöneticileri, kültürel merkezlerin ve üniversitelerin yöneticileri, bu konuda anlayış birliğine varıp birlikte çalışırlarsa mesele hallolur.

Ama kız ailesinin şöyle dememesi gerekmektedir: Kadının geçimi kocasının üstündedir. Ben kızımı kocaya verdiğim andan itibaren onun bağımsız bir yaşantısı ve evi olması gerekir, kocası evinin ihtiyaçlarını kendi başına temin etmeli ve kızımı geçindirecek maddî sorumluluğu benim omuzlarımdan kaldırmalıdır. Aksine şöyle demelidir: Eğer kızım tahsil hayatının devamı için birkaç yıl daha evimde kalacaksa ben onun geçimini temin etmeliyim. Kızımı şimdi kocaya verebilirim ve kendi kendine yeterli olacağı zamana kadar gücüm nispetinde ona yeni hayatında yardımcı olabilirim.

Aynı şekilde erkeğin ailesi de şöyle dememelidir: Oğlumuzu evlendirdiğimiz zaman onun müstakil bir hayatı olmalı, kendi hayatını sürdürebilmelidir ve bize yük olmamalıdır. Aksine şunu demelidir: Eğer tahsil hayatının devamı için birkaç yıl daha benim evimde kalacak olursa onun geçimini sağlamalıyım. Ne mutlu bana ki, onu evlendirdim ve imkânım ölçüsünde bu yeni hayatında ona elimden gelen yardımı esirgemedim.

Kızın ve erkeğin de şu hususa dikkat etmeleri gerekmektedir. Ergenlik çağına ulaşınca yemeye ve suya ihtiyaç duydukları gibi evliliğe de ihtiyaç duyarlar. Bu ihtiyaçlarını da meşru yolla gidermelidirler. Evlilik için en iyi dönem, er-

genlik dönemidir. Ailelerinin maddî imkânlarını göz önünde bulundurmalı ve dikkat etmelidirler. Tahsil hayatlarını sürdürmek istedikleri için bütünüyle müstakil bir hayat kuramamaktadırlar. Bunun için isteklerini ve beklentilerini mevcut duruma uyarlamalıdır. Şahsî ve müstakil bir evi ve gösterişli bir hayatı geçici olarak bir kenara bırakmalıdırlar. Pahalı eşyalara ve lüks araç gereçlere yönelmekten sakınmalıdırlar. Gelinin, damadın evinde ya da başka bir yerdeki bir odada bir müddetliğine sade evlilik hayatını başlatmalıdırlar. Tahsil hayatlarının sonuna kadar meşru yollarla çocuk sahibi olmaktan sakınmalıdırlar; çünkü her ikisi de tahsillerine devam etmektedirler. Derslerine çalışmalı, ev işlerinde yardımlaşmalı ve fazla beklentilerden uzak bir şekilde sade bir hayat sürdürmelidirler.

Ülke yöneticileri ve öğretim merkezleri de öğrencilere evlenme kredisi verebilir. Onlar için yurt vs. gibi çeşitli imkânlar sağlayabilirler.

Hayır kurumları da evlenme kredileri veya geri ödemesiz bağışlarla bu tür kişilere destek çıkmalıdırlar.

Kız ve erkek aileleri anlaşarak çocuklarını onlar için hazırlayacakları sade hayata yöneltebilirler. Böylelikle çocuklar gençliklerinin başında aile hayatını kurarak sevgi ve ünsiyetten yararlanır, günahtan, sapkınlıktan ve ruhsal sıkıntılardan uzak bir şekilde huzur içinde derslerine ve tahsillerine devam edebilirler. Öğrenim hayatlarının sonunda iş güç sahibi olur, hayatları için gerekenleri yavaş yavaş tamamlayarak isteklerini gerçekleştirirler.

Bu önerilerin alışlagelenin dışında bir şey olduğunu, uygulanması zor, hatta imkânsız olarak algılandığını kabul ediyorum. Fakat iyi düşünüp etraflıca incelediğimizde bunun imkân dâhilinde olduğunu ve zaruretini kabul edeceğiz. Genç neslin kurtarılmasının, ahlâkî fesadın, cinsel sapkınlık

ve saldırganlıkların önlenmesinin bundan başka yolu var mıdır? Bana göre zikredilen öneriler, genç kuşağın sorunlarının çözümünün en iyi belki de tek çözüm yoludur. Ve bütünüyle uygulanabilir niteliktedir.

Fakat bunun yapılabilmesi için birtakım âdetleri, görenekleri ve kayıtları bir kenara bırakmalıyız. Ailelerin ve gençlerin düşüncelerini bunu kabule hazırlayabilmek için geniş bir kültürel çalışmaya ihtiyaç vardır. Ümit ederim gençlerin kurtuluşunu ve mutluluğunu düşünen ıslahatçılar ve hayır sahipleri, çalışmalarını bu noktaya yoğunlaştırır ve bu büyük toplumsal sorun üzerinde ciddiyetle dururlar. Sonuç olarak gençlere şu tavsiye edilir: Kendiniz bu noktada öne atılın, bu doğal ihtiyacınızı hiçbir mahcubiyet duymaksızın ailenize açın ve onlardan sade bir evlilik için gerekli şartları hazırlamalarını isteyin.

### **Bu Bekâr Üniversite Öğrencisinin Mektubuna Dikkat Buyurun:**

Tahran Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencisi Bay... mektubunda şunları yazıyor:

23 yaşında üniversite öğrencisi bir gencim. Şu an iyi ve müşfik bir eşe şiddetle ihtiyaç duymaktayım. Fakat bu konuda öyle sorunlarım var ki bunun için herhangi bir çare bulamıyorum. Bu noktada en büyük sorun ailelerdir (kız ve erkek aileleri). Ekonomik sorunlar ve işsizlik de cabası. Örneğin âilem tahsilimi ve askerlik hizmetimi yaptıktan sonra evlenebileceğimi söylemektedir ki, bu takdirde yaşım 28 olacaktır. Acaba o zamandan sonra evlenmem geç olmayacak mıdır? Maalesef insanlar evlenecek kişinin evinin ve arabasının olması gerektiğini ve evleneceği zaman düğün masraflarını karşılayacak bir geçime sahip olması gerektiğini sanmaktadırlar. Yazık ki hâlihazırda evlenme durumunda

olamayan gençler -güçlü bir imana sahip olan az sayıdaki kişiler hariç- yanlış yollara sürüklenmektedir. Bana göre uygun yaşta evlendirilirse ya da onlar için geçici nikâh imkânları hazırlanırsa, bunca emr-i maruf ve nehy-i münker devriyelerine ihtiyaç kalmayacaktır. Bu meselenin halli konusunda aşağıda zikredeceğim birkaç çözüm yolu olduğunu düşünüyorum.

1- Aileler büyük düğün merasimleri konusunda bu kadar ısrarcı olmak yerine, daha sade bir tören yaparak yeni kurulacak bu yuvaya yardımcı olabilirler. Bunun için harcanacak meblağ, yeni kurulacak yuva için harcanabilir.

2- Gelin ve damadın aileleri ile yakın akrabalarının bu genç çifte yardımcıları.

3- Evlenmenin, İslâmî bir gelenek olduğunun ve yüce Peygamber ile pak Ehlibeyt İmamları'nın evliliğe ve bunun sevabına ilişkin vurgularının tüm İslâm ümmeti tarafından iyice kavranması.

4- Devletin ve diğer özel hayır kurumlarının gençlere evlilik konusunda arsa tahsisi, evlilik ve mesken kredileri verilmesi gibi yardımları olur, kolaylaştırıcı şartlar ve diğer imkânlar sağlanır ve bunlar inşallah İslâmî toplumumuzda yerleşirse, yanlış birtakım âdetler ortadan kalkacak ve gençlere bağlı olan birçok toplumsal sorunlar da hallolacaktır.

Yazan: Üniversitede öğrenim gören genç ve bekâr bir öğrenci.

### 3- Askerlik Hizmeti

Evlilik konusundaki üçüncü engel askerlik hizmetidir. Ülkede geçerli olan yasaya göre on sekiz yaşına girmiş ya da tahsilini tamamlamış bir genç, iki yıl süren askerlik hizmetini yapmakla yükümlüdür. Bu süre içerisinde evinden ve ailesinden uzakta, gerekli askerî kurallara uymak zorundadır.



Binaenaleyh ailesinin geçimini sağlayamamakta ve ailesinin başında bulunamamaktadır. Bu yüzden birçok genç, evliliği askerlik süresinin sonuna ertelemektedir. Kız aileleri de kızlarını askerliğini yapmamış bir gençle evlendirmek istememektedirler. Sonuçta evlilik yaşı yirmiye çekilmektedir ki bu ertelemenin olumsuz sonuçları bilim adamları için meçhul değildir.

Fakat bana göre bu da halledilebilir bir sorundur. Esas sorun bizim evliliği olağanüstü bir şey olarak görmemizle ve aslında zarurî olmayan birtakım âdet ve kurallara bağlı olmamızla başlamaktadır. Eğer evliliğin aslî hedefini bilir ve bu kuralların âdetlerin, beklenti ve gösterişlerin aslî hedefle bir ilgisinin bulunmadığını ve bunlar olmaksızın da sade bir evliliğin gerçekleştirilebilir olduğunu kabul edersek aslî hedefe ulaşmış oluruz.

Eğer kız ve erkek ailesi, anlayış ve yardımlaşma içerisinde olur, kız ve erkek yükseklerden uçmayı ve beklentileri bir kenara bırakırsa, toplumsal yöneticilerin de yardımıyla gençler, ilk gençlik çağlarında evlenebilir, aynı zamanda da askerlik hizmeti tamamlanmış olur.

## Mut'a

Öğrenciler ve daimî nikâh imkânı bulamayan diğer kimseler için bir başka yol daha mevcuttur. O da mut'a diye adlandırılan geçici evliliktir. Daimî nikâhla mut'a, evlilik ve kadınla erkeğin birbirlerinden yararlanması anlamında ortak bir yöne sahiptirler. Her ikisinin de kendine özgü bir nikâh akdi söz konusudur ve kadınla erkeğin razılığı esastır. Fakat bir yönden de aralarında fark vardır. Mut'a nikâhının ömür boyu olan daimî nikâhtan farkı az ya da çok belli bir sürenin tayin edilmiş olmasıdır. Daimî nikâh, süreklidir ve ayrılık için boşanmak gerekmektedir; fakat mut'a geçicidir ve sürenin dolmasıyla birlikte boşanma gerçekleşir, ayrıca boşanma sü-

recine gerek yoktur. Daimî nikâhta nafaka ve kadının bütün geçimi kocanın uhdesindedir; ama geçici nikâhta şart koşulmadıkça nafaka kocanın uhdesinde değildir. Daimî nikâhta kadın ve erkek birbirlerine mirasçı olurlar; ama geçici nikâhta şart olarak öne sürülmedikçe mirasçı olamazlar. Daimî nikâhta kadın razı olursa erkek çocuk sahibi olmayı önleyebilir; mut'ada ise kadının razı olması şart değildir. Fakat eğer çocuk sahibi olurlarsa çocuk her ikisine de aittir.

Her hâlükârda mut'a resmî bir evliliktir. Cinsel ihtiyaçları olan, ekonomik imkânsızlıklardan ya da daimî nikâhla yuva kuracak diğer imkânlardan yoksun olan kişiler bu yoldan istifade edebilirler. Öğrenciler, sermayesi olmayanlar, yolculuk hâlinde olup daimî nikâhı altındaki eşinden uzak olan kişiler, daimî nikâhla evlenip aile kurma imkânı olmayanlar ve şiddetli bir şekilde cinsel güdülerinin baskısı altında bulunanlar bir kadınla geçici olarak evlenebilirler. Erkek bu yolla, kendini günah işlemekten, cinsel arzularına yenik düşmekten koruyabilir. Aynı şekilde evlenme imkânı bulamayan kadınlar da mut'a yoluyla bu doğal ihtiyaçlarını karşılamış olur ve ekonomik açıdan yoksulsa alacağı mihrî kullanabilir. Mut'a bu durumdaki birçok insan için en iyi çözüm yoludur. Zira daimî nikâhın sorunları olmaksızın cinsel ihtiyaçlar giderilmiş olmaktadır. Birçok kişi için böylesi bir işi yapma imkânı mevcut değildir. Nitekim hadislerde mut'a meselesine işaret edilmiştir.

Bununla birlikte şunun da belirtilmesi gerekir ki, mut'a ayyaşlık ve şehvetperestlik değildir. Tersine, daimî nikâh imkânı bulamayan kişilerin mutluluğu için teşri edilmiştir. Bu açıdan Hazret-i Ebu'l-Hasan'a (a.s) mut'a hakkında sorulan bir soruya karşılık o şöyle buyurmuştur:

Mut'a daimî nikâh imkânı olmayan kişiler için helâl ve mubahtır, bu şekilde mut'a yoluyla kendini günah-tan kurtarabilir; ama daimî nikâhla ihtiyacını gideren

biri için mut'a ancak eşinden uzak olması durumunda mubahtır.<sup>1</sup>

Bir başka şahıs, Ebu'l-Hasan'a (a.s) mut'a hakkında soru sorunca o şöyle buyuruyor: "Senin mut'a ile ne işin var, senin mut'aya ihtiyacın yok." Râvî: "Mut'a konusunu bilmek istiyorum." der. Bunun üzerine o şöyle buyuruyor: "Mut'a Hazret-i Ali'nin kitabında bulunmaktadır."<sup>2</sup>

Şu hâlde mut'a eğer doğru bir şekilde resmiyet kazanırsa gençlerin, birçok bekârın ve hatta daimî nikâh imkânı bulamayan birçok namuslu kadının sorunu hallolur.

Mut'a meselesi ve bu nikâhın icrasının keyfiyeti için ilmi-hâl risalelerine bakılabilir.

---

1- Vesail, c.14 s.449

2- Vesail, c.14 s.449



# BEKÂR GENÇLERE ÖĞÜTLER

## 1- Akdinizi Koruyunuz

Gençlik ve ergenlik dönemi, son derece hassas, tehlikelerle dolu ve kader tayin edici bir dönemdir. Bu dönemde insanın bünyesinde saklı olan güdüler tedricen ortaya çıkar. Bütün bu faydalı güdüler Allah'ın nimetlerindedir. Bunlar eğer doğru yönlendirilir, kendi sahih çizgisinde yetişirse insanın geleceğini saadete ulaştırır. Ama eğer kendi sahih ve doğal çizgisinden saparsa insanın geleceği kararır. En güçlü ve en tehlikeli içgüdülerden biri cinsel içgüdüdür. Bu içgüdü, ergenlik çağında ortaya çıkmakta ve tedricen gelişmektedir. Bu, diğer güdüleri de etkileyen güçlü ve kader tayin edici bir içgüdüdür. Eğer sağlıklı bir çizgiye yerleşirse insan hayatına mutluluk, canlılık hareket ve ümit verir; hem bedensel, hem de ruhsal anlamda sükûnet ve sağlık kazandırır. Fakat eğer doğal çizgisinden saparsa insanın geleceğini fesada ve karmaşaya sürükler. Cinsel sapkınlıklar, hem beden sağlığını, hem de ruhsal huzuru ortadan kaldıracaktır. Böylesi bir kişinin toplumsal haysiyeti de ciddi bir şekilde tehlikeye düşecektir. Hepsinden daha kötüsü, onun temiz nefsi, sapkınlık ve günah sebebiyle kirlenecek ve çetin bir uhrevî azaba uğramasına sebep olacaktır. Cinsel içgüdülerin tek doğal ve meşru tatmin yolu, evlilik ve aile kurmaktır, bunun dışındaki diğer tüm yollar, günah ve sapkınlık sayılmaktadır.

Bu açıdan cinsel içgüdüyü, onun doğal çizgisinin değerini ve bundan sapılması durumunda uğranılacak bedensel, ruhsal ve toplumsal tehlikeleri bilen mukaddes İslâm'ın şeriat koyucusu, kendi himmetini iki cihet üzerine kullanmaktadır. Bir cihetten evlilik ve aile kurma işinin üzerinde çokça durmuş ve bu konuyu çokça vurgulamıştır. O kadar ki evlilik konusu, daha önce ilgili ayet ve hadislere işaret edildiği üzere bir ibadet olarak görülmüştür. Diğer cihetten ise, takipçilerini cinsel sapsmalardan sakındırmış ve iffetini ve temizliğini korumayı en iyi ibadetlerden biri saymıştır.

İmam Muhammed Bâkır (a.s) şöyle buyurmaktadır:

İnsanın midesini ve avretini günahahtan korumasından daha faziletli bir ibadet yoktur.<sup>1</sup>

Allah'ın Resulü (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

İffeti ve sapkınlığı terk etmeyi size tavsiye ediyorum.<sup>2</sup>

İslâm sadece sözle yetinmemekte, cinsel sapsmaları bir günah olarak ortaya koyarak bunun dünyevî ve uhrevî cezalarını hatırlatmakta ve böylece insanları bu günahı işlemekten sakındırmaktadır. Buna örnek olmak üzere üç büyük günah olan zina, livata ve istimnaya [mastürbasyon] kısaca değinelim.

Allah Teala Kur'ân'da zina hakkında şöyle buyurmaktadır:

**Sakın zinaya yaklaşmayın; doğrusu bu çirkindir, kötü bir yoldur.**<sup>3</sup>

Yüce Peygamber de bu konuda şöyle buyurmaktadır:

Zina ile şu beş şey olmaktadır: İnsanın haysiyeti gider, fakirliğe ve kötülüğe sebep olur, ömrü kısaltır, Allah'ı gazaplandırır, zina yapanı cehennem ateşine düşürür, cehennem ateşinden Allah'a sığınırım.<sup>4</sup>

---

1- Vesail, c.14, s.270

2- Vesail, c.14, s.270

3- İsrâ Suresi, 32. ayet

4- Vesail, c.14, s.232

Allah'ın Resulü livata hakkında şöyle buyurmaktadır:

Kim bir erkekle cima ederse kıyamette cünüp haş-redilir, dünyanın suları onu temizlemez, Allah ona gazaplanır ve ona lânet eder, onun için cehennem hazırlanır. Cehennem kötü bir yerdir.

Daha sonra şöyle buyurmaktadır:

Bir erkek, bir erkekle cima ederse, Allah'ın arşı bu çirkin işten dolayı sarsılır.<sup>1</sup>

Yüce Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Kendisini başka erkeklere sunup livata yapan bir erkeği, Allah diğer insanların hesabı görülünceye kadar cehennem köprüsünün başında durdurur, daha sonra onu cehennem ateşine baş aşağı atmaları için emir verilir. Cehennemin bütün tabakalarında ona azap edilir ve daha sonra en alt dereceye düşer ve orada sürekli olarak kalır.<sup>2</sup>

Yine yüce Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Bir erkeği şehvetle öpen birinin ağzına, Allah cehennem ateşini atar.<sup>3</sup>

Yine Allah'ın Resulü (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Allah Teala bir erkeği şehvetle öpen birine, bin yıl cehennemde azap eder.<sup>4</sup>

Hz. Peygamber (s.a.a) istimna hakkında şöyle buyurmaktadır:

Kim eliyle boşalırsa melun olur ve Allah'ın rahmetinden uzaklaştırılır.<sup>5</sup>

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Allah kıyamette üç grup kişiyle konuşmayacak, on-

---

1- Vesail, c.14, s.249

2- Vesail, c.14, s.252

3- Vesail, c.14, s.257

4- Müstedrek, c.2, s.57

5- Müstedrek, c.2, s.570

lara rahmet nazarıyla bakmayacak, onları temizlemeyecek ve onlara elem verici bir azap edecektir. Birincisi, (süslenmek için) yüzündeki beyaz tüyleri yolarlar, ikincisi kendi kendine boşalanlar, üçüncüsü de kendini başka erkeklere sunarak livata yapanlardır.<sup>1</sup>

Bu büyük günahların dünyevî sonuçları ve uhrevî azapları hakkında birçok hadisler bulunmaktadır; fakat biz burada sadece birkaçıyla yetindik. Sizler bu konuda ilgili kitaplara başvurabilirsiniz.

### **Dünyevî Cezalar**

İffetin korunması, temizlik, zina, livata ve istimna gibi cinsel sapkınlıklardan sakınılması İslâm şeriatı açısından o kadar önemlidir ki, bunun sadece uhrevî akıbetini ortaya koymakla yetinmemiş, bunları yapanlar için bu dünyada da bir takım hadler ve tazirler tayin etmiştir. Örneğin kadın ve erkek zina eder ve bu konu kendine özgü şartlar içerisinde İslâm hâkimi nezdinde ispat edilmiş olursa, onlardan her birine yüz kırbaç vurulmasına hükmedilir. Allah Teala Kur'ân-ı Kerim'de şöyle buyurmaktadır:

**Zina yapan erkeğe ve zina yapan kadına yüzer kırbaç vurunuz. Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsanız Allah'ın dini konusunda o ikisine acımayınız. Onların ceza görmesine inananlardan bir topluluk da şahit olsun.**<sup>2</sup>

Söz konusu bu ayet, zina yapan kadının muhsana olması durumunda geçerlidir; yoksa diğer türlü had, çok daha fazla şiddetlidir.

Livata için de zina haddi tayin edilmiştir. Eğer bir erkek bir başka erkekle livata yaparsa, bekâr olması ve kadına yak-

---

1- Vesail, c.14, s.267

2- Nûr Suresi, 2. ayet



laşma imkânı bulamamış olması durumunda ve bu livata kendine özgü şartlar içerisinde şer'i hâkim nezdinde ispat edilmiş olursa, onlardan her birine yüz kırbaç vurulmasına hükmedilir. Muhsan olmaları durumunda (yani evli ve eşlerine ulaşabilir durumda olanlar) recmedilirler, öldürülürler ya da fıkıh kitaplarında belirtilen diğer şiddetli cezalara çarptırılırlar.

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Livata yapanın haddi zina yapanın haddi gibidir.  
Eğer muhsan olurlarsa recmedilirler, gayr-i muhsan (bekâr) olurlarsa onlara kırbaç haddi uygulanır.<sup>1</sup>

### Bir Başka Sapkınlık

Diğer bir cinsel sapkınlık da lezbiyenliktir. Lezbiyenlik, iki kadının cinsel zevk ve tatmin için cinsel anlamda beraber olmalarıdır. Lezbiyenlik de İslâm'ın had tayin ettiği büyük günahlardan biridir.

Bir kadın cariyesi ile birlikte İmam Cafer Sâdık'ın yanına gelerek şunları söyledi: "Kadının kadınlardan zevk almasının hükmü nedir?" İmam Cafer Sâdık şöyle buyurdu:

Onlar ateşte olacaklardır. Kıyamette o kadınları getirip ateşten elbise giydirecekler. Onlara ateşten iki ayakkabı ve iki başörtüsü verecekler onların içinden iki ateş sütunu yükselecek ve bu şekilde onlar cehennem ateşine atılacaklar.

Kadın: "Bu Kur'ân'da da geçiyor mu?" diye sorunca, İmam: "*Evet Kur'ân'da şu şekilde geçmektedir: Ad'ı, Semud'u, Ress halkını ve bunlar arasında daha birçok nesilleri de.*"<sup>2</sup> diye buyurmuştur.<sup>3</sup>

İmam Muhammed Bâkır (a.s) şöyle buyurmaktadır:

1- Vesail, c.18, s.417

2- Furkan, 38

3- Vesail, c.14, s.263.

Eğer iki kadın elbisesiz olarak bir yatakta yatarlarsa her birine yüz kırbaç vurun.<sup>1</sup>

Elbette şer'i hadlerin icrası, şer'i hâkime özgü bir iştir. Başkalarının yargı kurallarına uymaksızın bunu icra etme hakları yoktur. Bundan dolayı kendi mutluluklarını düşünen gençlerin nefislerine hâkim olmaları, cinsel güdülerini kontrol etmeleri, günah ve sapkınlıktan sakınmaları ve bütün çabalarını evlenmek ve yuva kurmak yönünde yoğunlaştırmaları gerekmektedir. Böylesi önemli ve kader tayin edici bir işi siz gençler yapabilirsiniz. Cinsel güdüler çok güçlü ve azgın olmakla birlikte siz gençlerin kesin kararı ve gençlikten kaynaklanan gücü her zorluğu kolaylaştıracaktır. Kendi olağanüstü gücünüzden istifade edin ve cinsel dürtülerinizin önüne geçerek tatlı ve güzel evlilik hayatını bekleyin. Bu kutsal cihatta aşağıdaki tavsiyelerden de yararlanabilirsiniz.

## 2- Namahreme Bakmayınız

Genç kızlar ve erkekler, birbirlerine bakmayı sever ve doğal olarak bundan zevk alırlar. Fakat bu bakışlar eğer şehvet kastıyla olursa onlara zarar verir. Ruhu perişan ederek hasrete ve pişmanlığa sebep olur. Şehveti tahrik ederek insanın aklına günah düşüncesini getirir ve kişiyi fesat işlemeye davet eder. Bu yüzden İslâm, namahreme bakmayı haram kılmış ve onu daha büyük günahlara götüren bir günah olarak tanımlamıştır.

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

(Namahreme) bakmak, şeytan tarafından atılan zehirli bir ok gibidir. Her kim, (namahreme) bakmayı Allah rızası için terk ederse Allah ona sükûnet ve iman bahşeder ve böylece o imanın leziz gıdasını tadar.<sup>2</sup>

---

1- Vesail, c.14, s.264

2- Vesail, c.14, s.139

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Baktıktan sonra tekrar bakmak, kalbe şehvet tohumları atar. Sadece bu bile sahibini fitneye düşürmek için yeterlidir.<sup>1</sup>

Yine İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Kimin gözü bir kadına ilişir ve onu gördükten sonra gözünü göğşe çevirir ya da kapayıp açmazsa, Allah onu cennette hurilerle evlendirir.<sup>2</sup>

O hâlde erkeğin kadına, kadının erkeğe, erkeğin erkeğe, kızın da kıza şehvetle bakışı haramdır ve günah sayılır. İnsanın ruhsal sükûnetini yok eder; insanın aklına günah ve sapkınlık düşüncesini getirir. Onu gayri meşru davranışlara zorlar. Bakmak, başka günahlara ortam hazırlayan bir günahdır. Bunun için ruh sükûnetini ve gelecek mutluluğunu düşünen gençlere namahreme bakmamaları konusunda ciddi bir şekilde karar vermelerini tavsiye ederim. Gözü onlara bakmayı isteyecek şekilde bir kıza ya da erkeğe ilişirse, gözünü hemen çevirsin ya da başka bir yere baksın. Bu onlar için gerçekten en iyi olanıdır. Elbette nefs-i emmâre o kadar kolay teslim olmaktadır. İnsan gözüyle takip etmek istemektedir. Fakat eğer siz bu isteğinize karşı direnirseniz, çabucak teslim olacaktır.

### 3- Günahdan Sakınınız

Cinsel içgüdü çok güçlü ve tehlikelidir. Özellikle gençlerde şehvet gücü tahrik olursa, insanın aklını ve şuurunu alır ve onu tatmine zorlar. Eğer bu meşru yollarla tatmin edilebiliyorsa bu isteğe olumlu cevap vermek gerekir. Eğer buna imkân yoksa sapkınlık düşüncesinden uzaklaşmak için durumu ya da uğraşılan işi değiştirip yeni bir işe koyulmak gerekir.

---

1- Vesail, c.14, s.139

2- Vesail, c.14, s.139

Eğer yalnızsanız dışarı çıkın ve bir başka şahısla sohbet edin. Eğer tahrik edici bir manzaraya bakıyorsanız, bu durumdan sakının ve kendinizi okumak, yazmak gibi bir işe ya da başka bir el işine verin. Eğer zihninize bir sapkınlık düşüncesi takılırsa, çabucak bu düşünceden kurtulun, kendinizi başka düşüncelerle oyalayın. Daha da ötesi kalkın ve abdest alın, iki rekât namaz kılın, nefsinizi kontrol edip şehvetinizi engellemek için Allah'tan yardım isteyin. Ondan meşru bir evlilik vesilesi yaratmasını dileyin.

#### 4- İş Bulun

Gençlerin en büyük sorunlarından biri boş vakitler ve işsizliktir. Belli bir meşguliyeti olan insan sapkınlık ve günah düşüncesine daha az kapılır. Şehvet, daha çok boş vakitlerde tahrik olur ve insanı günaha davet eder. Boş vakitlerinizde bir şeylerle meşgul olmaya gayret edin. Araştırmayla ve yeni ilimler tahsil etmeyle uğraşın. Sporla ve geziyle ilgilenin. Sanatsal işlerle meşgul olun. Her hâlükârda kendinize boş vakit bırakmayın.

#### 5- Namahremle Yalnız Kalmayın

Namahrem bir kadınla bir odada yalnız kalmayın. Bu çok tehlikeli bir iştir ve sizi günaha ve sapkınlığa düşürebilir. Allah'ın Resulü (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Allah'a ve âhiret gününe inanan birinin, namahrem bir kadının sesini duyacağı bir yerde oturmaması gerekir.<sup>1</sup>

Emirü'l-Müminin Ali (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Erkek, namahrem bir kadınla yalnız kalmamalıdır; çünkü böylesi bir durumda şeytan, onların arasındaki üçüncü kişi olacaktır.<sup>2</sup>

---

1- Vesail, c.14, s.134

2- Müstedrek, c.2, s.553

En doğrusu, şeytanın kışkırtmalarından emin olunmadıkça iki gencin hatta iki genç erkeğin bile aynı odada yalnız kalmaması gerekmektedir.

## 6- Namahremle Şakalaşmayın

Namahrem kadınla erkeğin şakalaşması ve gülüşmesi, cinsel dürtülerin tahrik olmasına sebep olabilir ve onlara sapkınlık için zemin hazırlayabilir. Namahrem bir kadın ve erkek birbiriyle ünsiyet ve ülfet doğuracak şekilde konuşup gülüşmeleri ve şakalaşmaları doğru değildir. Mukaddes İslâm şeriatı da böyle bir fesadı bildiği için bundan sakındırmıştır.

Allah'ın Resulü (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Allah, hanımının dışındaki biriyle şakalaşan birini konuştuğu her kelime için (kıyamette) bin yıl hapseder.<sup>1</sup>

## 7- Aynı Yatakta Yatmayın

Kızın erkekle, erkeğin kızla, erkeğin erkekle ve kızın kızla aynı yatakta yatması doğru değildir. Zira cinsel dürtülerin onları tahrik etmesi ve onları günaha ve sapkınlığa sürüklemesi mümkündür. Allah'ın Resulü (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

On yaşına geldiklerinde kızın erkekle, erkeğin erkekle ve kızın da kızla yataklarını ayırınız.<sup>2</sup>

## 8- Namahremle Tokalaşmayınız

Namahrem kadınla erkeğin el ele tutmaları ve bedenlerini birbirine dokundurmaları doğru değildir. Zira cinsel dürtülerinin onları tahrik etmesi ve sapkınlığa ve günaha düşürmesi mümkündür. Bu yüzden İslâm'da namahrem olanların

---

1- Vesail, c.14, s.143

2- Vesail, c.14, s.171

bedenlerinin dokunması günah olarak nitelendirilmektedir.

Allah'ın Resulü (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Her kim haram bir şekilde bir kadınla tokalaşırsa, kıyamette eli bağlı bir şekilde haşrolacak ve onun cehenneme atılması emredilecektir.<sup>1</sup>

İmam Cafer Sâdık (a.s) babasından şöyle nakletmektedir:

Kim gözünü haramla doldurursa, tövbe etmedikçe Allah da kıyamette onun gözünü ateşle dolduracaktır.

Yine şöyle buyurmaktadır:

Namahrem bir kadınla tokalaşan biri Allah'ın gazabına vesile hazırlamış olur. Haram bir şekilde bir kadını kucaklayan biri, şeytanla zincire vurulur ve cehennem ateşine atılır.<sup>2</sup>

## 9- Tahrik Edici Filmleri İzlemeyin

Tahrik edici filmlere ve resimlere bakmayın. Tahrik edici kitaplar okumaktan ciddi bir şekilde sakının. Zira bunlar düşüncelerinizi dağıtır ve cinsel dürtülerinizi tahrik ederek sizi sapkınlığa ve günaha sürükler.

## 10- Ağır Başlı ve Metin Olun

Vakarlı ve ağırbaşlı olun, haysiyetinizi ve onurunuzu koruyun. Dar, ince ve tahrik edici elbiseler giymekten sakının. Hafifmeşrep hareketlerden ve şakalardan, yerli yersiz kahkahalardan kaçının.

## 11- İslâmî Hicaba Riayet Edin

Kızlara ağırbaşlı ve vakarlı olmalarını tavsiye ediyorum. İslâmî hicaba riayet edin, bu sizin yararınızdır. Dar, vücudu

---

1- Vesail, c.14, s.270

2- Vesail, c.14, s.142

gösteren ve tahrik edici elbiseler giymekten sakının. Yabancı erkeklerle birlikte olmaktan, şakalaşmaktan ciddi bir şekilde sakının. Gençler arasında kızları kandırmaya çalışan aldatıcı kişiler bulunmaktadır. Onların hilelerine, yalancı ilgi ve vaatlerine kanmayın. Sakın saflık göstererek, hemen kapılıp iğfal edilmeyin. Bu şekilde iffetinizi, asaletinizi ve şerefınızı yok ederek kendinizi rezil etmeyin. Eğer bir genç size mektup yazıp size olan ilgisini ifade ediyorsa, bu mektubu almayın ve ona cevap yazmayın. Onun bir aldatıcı olduğundan ve sizi kandırmak istediğinden emin olun. Eğer gerçekten sizinle evlenme niyeti varsa bilinen şekliyle sizi istemeye gelir. Sizinle konuşmak isterse onun bu davetine icabet etmeyin. Eğer sizi şahsî arabasına davet ederse, arabasına binmeyin, sizi kandırıp iğfal etme kastı olabilir.

Kısaca gençler arasında hilebaz, ayyaş ve şehvetperest kişiler bulunduğu ve bunların yüzlerce hileyle saf ve çabuk kapılan kızları kandırıp iğfal etmek için pusuda beklediklerine dikkat edin.

Yapacağınız her işin sonunu dikkatle süzün ve düşünün. Zira bu tür olumsuz hadiseler yüzlerce, binlerce defa olmuştur ve olmaktadır da.

## 12- Arkadaş Seçiminde Dikkatli Olun

İnsanın sevebileceği, sorunları ve sıkıntıları olduğu zaman kendisine sığınabileceği, kendisinden yardım alabileceği müşfik ve samimi bir dosta ihtiyacı vardır. Dostu olmayan bir kişi, kendisini gurbette, yalnız ve güvensiz hisseder. Samimi ziyaretler ve sohbetler, hayatın en güzel zevklerinden biridir. Sıkıntıları azaltır ve insanı hayata ısındırır.

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Her varlık için huzur ve sükûnet bulunan bir şey vardır. Her kuşun hemcinsinin yanında huzur bulma-

sı gibi mümin de, mümin kardeşinde huzur ve sükûn bulur.<sup>1</sup>

İnsan, dostu olmadan yaşayamaz, mutlaka bir dost bulması gerekir. Özellikle gençlerin dosta çok daha fazla ihtiyaçları vardır. Fakat her dost da iyi ve faydalı değildir. Bazı dostlar insana zarar getirir. İyi dost insana şeref ve onur kazandırır. İnsana iyilik ve mükemmellik konusunda yol göstericilik yapar. Bir sorunu olduğunda yardımına koşar ve düşmanlarına karşı onu savunur. Tersine kötü arkadaş, insanın şerefini, haysiyetini ve onurunu kırar, onu kötülüğe ve sapkınlığa sürükler. Allah'ın Resulü (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

İnsan dinle ve dostunun davranışlarıyla huy edinir; öyleyse kiminle dost olduğunuz konusunda dikkatli olun.<sup>2</sup>

Emirü'l-Müminin Ali , oğlu Hasan'a şöyle buyurmuştur:

Onlardan birisi olman için hayırlı insanlarla oturup kalk; onlardan olmaman için de kötü insanlardan uzak dur.<sup>3</sup>

Bu nedenle arkadaş seçimi insan için çok önemlidir. Bu konuya asla ilgisiz kalınamaz. Sorun, iyi dostun belirlenmesinin zorluğundan kaynaklanmaktadır. Zira toplumda zahiren iyi ve hayırlı görünmekle birlikte aslında kötü, fasit, yalancı ve hilekâr olan insanlar bulunmaktadır. Eğer böylesi kişilerle dostluk planı yapacak olursanız, onların ahlâkları ve davranışları sizi de etkileyecek ve sizi fesada sürükleyecektir. Saflikları yüzünden kötü ahlâklı, fasit, sapkın, uyuşturucu bağımlısı ve hilekâr kişilerin tuzaklarına düşüp dünyasını da, âhretini de mahveden birçok genç bulunmaktadır. Size karşı salt samimi ve sıcak görünüyor diye bir kimseyle dost-

1- Biharü'l-Envar, c.74, s.274

2- Biharü'l-Envar, c.74, s.192

3- Biharü'l-Envar, c.74, s.188



luk kurmaya çalışmayın, onun bir yalancı ve aldatıcı olması mümkündür. Öncelikle onu tanımaya çalışın. Düşüncelerini, ahlâkını ve davranışlarını öğrenmeye çalışın, eğer size tam olarak güven veriyorsa onunla dost olun. Bu konuda daha bilinçli ve güvenilir kişilerle istişare edebilirsiniz. Anne ve babanız, herkesten çok daha fazla sizin iyiliğinizi düşünür. Bu konuda onlardan yararlanabilirsiniz. Arkadaş seçtikten sonra da ona yüzde yüz güvenmeyin. Bir müddet daha ihtiyatla yaklaşın. Sırlarınızı hemen ona açmayın. Onun önerilerini hemen kabul etmeyin. Sözlerinizde ve davranışlarınızda sonrayı düşünerek ve bilinçli bir şekilde hareket edin. Onun aldatıcı biri olması ve sizi fesat tuzağına düşürmesi mümkündür. Sizin iyiliğinizi düşünen bilinçli kişilerle mutlaka istişare edin. Onda herhangi bir sapkınlık görürseniz hemen onunla ilişkiyi kesin. Zira onunla dostluğu sürdürmeniz sizin için tehlikeli olacaktır. Ona ilişkin hususları başkasına, hatta annenize ve babanıza dahi açmamanız konusunda sizden söz istemesi mümkündür. Böylesi bir durumda onun bir aldatıcı olduğundan ve sizi aldatarak gizlice tuzağına düşürmek isteyebileceğinden kesinlikle şüphelenmelisiniz.

Dindar, takvalı, güvenilir, dürüst, doğru sözlü, iyi ahlâklı, edepli, hayâlî ve iffetli kişileri dost seçmek gerekmektedir. Bu tür kişiler güvenilirlerdir ve bu tür kişilerle dost olmanın insana faydası vardır. Ama dinsiz, takvasız, hayâsız, hain, yalancı, kötü ahlâklı, edepsiz, ağzı bozuk, ayıp araştıran, kıskanç, cimri, aptal, ikiyüzlü ve insanları inciten kişileri dost edinmeyin. Bu tür kişilerle dost olmanın insana hiçbir faydası olmadığı gibi zararı da vardır. Sizin haysiyetinizi ortadan kaldırdığı gibi hem dünyanızı, hem de âhiretinizi mahveder.



## GENÇLİK TEN İSTİFADE EDİN

Gençlik çağı insanın ömrünün en güzel dönemidir ve birçok özellikleri bulunmaktadır ve bunların en önemlileri özetle şöyledir:

1- Bedensel sağlık, 2- İş, hareket, çaba ve faaliyet için bedensel güç, 3- Hayat gaileleri konusunda rahatlık, 4- İlmî konuları anlama, onları hafızada tutma ve tahsil için ruhsal kuvvet, 5- Coşku, aşk ve ümit, 6- Nefsî temizlik, ruhsal anlamda günaha ve kötülöklere bulaşmamış olmak ya da henüz az bulaşmış olmak.

Gençlik, doğru kullanılması durumunda kendini parlak ve ümit verici bir geleceğe hazırlayan bir güç ve imkândır. Gençler, gençlik dönemini bir fırsat bilmeli, bu dönemin süreklili olmayacağını ve gençlikten kaynaklanan güçlerinin gittikçe azalacağını farkında olmalıdırlar. Fakat ne yazık ki, birçok genç, bu dönemin büyük nimetlerinden gafil ve de yeterince faydalanamamaktadırlar. Farkına varınca da iş işten geçmiş olmakta ve artık bunun bir faydası olmamaktadır. Allah'ın Resulü (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Beş şeyin, beş şeyden önce kıymetini bilmek gerekir: Yaşlılıktan önce gençliğin, hastalıktan önce sağlığın, muhtaç olmadan önce servetin, meşguliyetten önce boş zamanın, ölümden önce hayatın.<sup>1</sup>

Aziz genç, gençlik nimetinin kadrini bil, iyi bir gelecek için bundan istifade et. Değerli gençlik vakitlerini boş yere

---

1- Nehcü'l-Fesahe, s.71

harcama; çünkü daha sonra pişman olacaksınız; ama bu pişmanlığın bir faydası olmayacak.

## Eğer Tahsille Uğraşıyorsan

Bilgi kazanmak için çaba göster. Sınıfına düzenli olarak git, derslerini iyi dinle ve ödevlerini iyi bir şekilde yap. Bilimsel konular üzerinde iyi düşün. Problemlerini hocana sor. Hedefin sadece not almak ve sınıf geçmek değil, bilgi kazanmak olsun. Boş zamanlarını ve tatilleri de boşa harcama. Bilimsel kitaplar okuyarak, bilgini arttır. Ancak bu şekilde gelecekte saygın ve başı dik olursun. Sen ilminden istifade et, toplum da senin varlığından istifade etsin.

Allah'ın Resulü (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

İnsanların en âlimi, başkalarının ilmini kendi ilmine ekleyen kişidir. İnsanların en değerlisi, ilmi başkalarından çok olan kişidir. İnsanların değeri daha az olanı ise ilmi başkalarından daha az olan kimsedir.<sup>1</sup>

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Siz gençlerin şu iki hâl içerisinde bulunmanızdan başkası hoşuma gitmez: Bunlar ya bilim adamı olmanız ya da öğrenci olmanızdır. Eğer böyle değilse ömrü tefrit içerisinde demektir. Tefrite düşen kişi ömrünü boşa zayi etmiş olur. Ömrünü boşa harcayan kişi ise günah işlemiş olur ve Allah'a yemin olsun ki cehenneme girecektir.<sup>2</sup>

## Eğer Çalışıyorsanız

Eğer tahsilini bırakıp bir işle meşgul olmuşsan, işinde ciddi ve samimi ol. Gençliğinin gücünden bütünüyle istifade

---

1- Biharu'l-Envar, c.1, s.164

2- Biharu'l-Envar, c.1, s.170

et. Bütün işinle gücünle daima halkın hizmetinde ol ve geleceğini de temin etmiş ol. Çalışmak ayıp değil, tersine iftiharlıdır. Özellikle de üretim işleri. Bedensel sağlığından ve kol gücünden yararlanır. Allah çalışkan işçileri ve memurları sever. Helâl kazanç talebi en büyük ibadetlerden sayılır.

Emirü'l-Müminin Ali (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Allah Teala, güvenilir işçi ve sanatkârları sever.<sup>1</sup>

Allah'ın Resulü (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

İbadet yetmiş kısımdır ve bunların en faziletlisi, helâl kazanç talep etmektir.<sup>2</sup>

İmam Muhammed Bâkır (a.s) şöyle buyurmaktadır:

İnsanlara muhtaç olmayacak bir kazanç talep edip ailesini ve çocuklarını geçindiren ve komşularına ih-sanda bulunan kişi, kıyamette yüzü ayın on dördü gibi parlar bir hâlde Allah'la konuşur.<sup>3</sup>

Bu noktada iki hususa işaret etmem gerekmektedir:

**Birinci husus:** İşinizde dürüst ve güvenilir olun. İşinizi güzel ve kusursuz yapın. Maharetinizi ve ustalığınızı arttırmaya çalışın. Her işte uzmanlık derecenizi, hatta mucitliğinizi geliştirin. Az çalışmaktan, kötü çalışmaktan ve sahtekârlıktan cidden sakının. Yaptığınız her işte örnek olmaya çalışın. Hedefiniz yalnızca para kazanmak ve servet biriktirmek değil, Allah'ın rızasını kazanmak ve Allah'ın kullarına hizmet etmek olsun.

**İkinci husus:** Geleceğinizi düşünün. Bir eve ve hayatınız için gerekli eşyalara ihtiyacınız var. Evlenin, düğün yapmak için masraf gerekmektedir. Evlendikten sonra da masraflarınız birkaç kat artacaktır. Şimdiden geleceğinizi düşünmeniz gerekmektedir. Gelirlerinizi boş yere harcamayın. Zorunlu

---

1- el-Kâfi, c.5, s.113

2- el-Kâfi, c.5, s.78

3- el-Kâfi, c.5, s.78

harcamalar dışındaki harcamalardan ciddi bir şekilde kaçının. Sakın arkadaşların etrafını sarıp çeşitli bahanelerle paranı sana harcatmasın. Paranızı boşa ve sigara gibi bağımlılık yapan zararlı şeylere harcamamaya dikkat edin. Eğer geçim-nizi anneniz ve babanız karşılıyorsa, tüm gelirinizi bankaya yatırın veya ev ve gerekli eşyaları almak için harcayın. Eğer zorunlu olursanız, günlük kazancınızdan bir miktar harcayın, sadece zarurî olanlarla yetinin, geri kalanını geleceğinizi temin için biriktirin. Anne ve babanızın malına ümit bağlamayın. Gelecekte sizin bağımsız bir aile kurmanız konusunda yardımcı olmayabilirler. Anne ve babanız yoksulsa ve onları geçindirmek zorundaysanız, yine de geleceğinizi düşünün ve mümkün olan miktarda para biriktirin. Maalesef, bazı anne ve babalar, çocuklarının geleceğini düşünmedikleri gibi, çeşitli şekillerde onların kazançlarından yararlanmakta ve ihtiyaç olduğu zaman da onlara yardım etmekten kaçınmaktadırlar. Böyle anne ve babaların sayısı çok değilse de bu tür kişilere rastlanabilmektedir. Akıllı ve çocuklarının iyiliğini düşünen anne ve babalar, daha baştan çocuklarının gelecekteki müs-takil hayatlarını düşünürler. Çocuklarını ciddiyetle işe teşvik ederler, onların kazançlarını yine onlar için ayırırlar ve onlara gelecekleri için birikimde bulunmalarını tavsiye ederler.

### Eğer İşsizseniz

Eğer işsizseniz, mümkün olan her şekilde bir iş bulmaya çalışın. İşsiz adamın saygınlığı ve değeri yoktur. İşsiz adamdan hem insanlar, hem de Allah hoşlanmaz.

İmam Musa Kâzım (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Allah Teala çok yatan işsiz adama buğzeder.<sup>1</sup>

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

---

1- el-Kâfi, c.5, s.84

Haysiyetini koruyacak, borçlarını ödeyip yakınlarına ihsanda bulunacak şekilde helâl yoldan kazanç sağlamayı sevmeyen bir kişide hiçbir hayır mevcut değildir.<sup>1</sup>

Allah'ın Resulü (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Geçimi insanlar tarafından sağlanan kişi, Allah'ın rahmetinden uzaktır.<sup>2</sup>

Sevgili genç, geleceğini düşün. Mümkün olan her yolla bir iş bul ve onunla meşgul ol. Kazancını geleceğin için biriktir. Daha sonra evlenmek isteyeceksin ve sen de biliyorsun ki, çok az insan işsiz bir gence kız vermeye razı olur. Evliliğiniz ve hayatınız için gerekli eşyaları temin etmeniz için paraya ihtiyacınız var. Daha sonra müstakil bir hayat kurmak, ailenizin geçimini sağlamak zorundasınız ve bütün bunları yapmak da ciddi bir şekilde çalışmakla ve iş sahibi olmakla olur.

Anne ve babanızın durumu iyi olsa ve sizin geçiminizi temin edecek olsalar bile yine de uygun bir iş bulmak konusunda gaflet göstermeyin. İnsan dünyada bağımsız ve özgür yaşamalıdır. Başkalarına bağımlı bir hayat iyi bir hayat değildir. Bu, daha sonra sizin rahatsız olmanıza sebep olur. Özgür ve bağımsız yaşayabilmeniz için iş ve gelir sahibi olun. Gönlünüze uygun bir iş bulamıyorsanız, en azından geçici bir süre için çalışın, daha sonra yine gönlünüze uygun bir iş arayın. Çalışmak değil, işsizlik ve boş vermişlik ayıptır.

İnsanlar hayatta yardımlaşma ve dayanışma içinde olmalıdır. Toplumun idaresi için çeşitli işlerin varlığı zarurîdir. Herkes işini kabullenmeli, bireysel ve toplumsal hayatını düzene koymalıdır. Tüm işler saygın ve o işleri yapanlar da azizdir. Bir işin bir başka işe üstünlüğü ve gurur vericiliği yoktur. Hepsi faydalı ve zarurîdir. Tüm bu işleri yapanlar, yaşama ve

---

1- el-Kâfi, c.5, s.72

2- el-Kâfi, c.5, s.72

toplumsal imkânlardan ve refahtan yararlanma hakkına sahiptir. İmkânlar ve gelirler adaletli olmalıdır. Her fert, yaptığı işin sonucunu almalıdır. Maalesef, bizim toplumumuzda bu açıdan durum pekiyi değildir ve sınıflar arasında büyük farklar vardır. Bazı işleri yapanlar, toplumsal konum ve gelir açısından daha iyi bir seviyede bulunmaktadır. Fakat işin doğrusu hepsinin aziz ve muhterem olduğudur. Hepsinin varlığı zorunludur ve hepsi de halkın hizmetkârlarıdır. İnsanların en değerlisi, halka en çok hizmet edendir. Çalışmak asla ayıp değildir. İşler içerisinde üretimin değeri daha fazladır. Çiftçilik, bahçecilik, hayvancılık, tavukçuluk, çeşitli gıdaların üretimi, ilaçlar, kumaşlar, döşemelikler ve diğer sanayi ürünleri bunlara örnektir. Bu tür işlerin sahipleri halkın gerçek hizmetkârlarıdır. İslâm açısından da mümtaz bir yere sahiptirler. Şu örneklerde işaret edildiği üzere:

İmam Muhammed Bâkır (a.s) değerli babasından şöyle buyurduğunu nakletmektedir:

Ziraat işlerin en iyisidir. Sen ziraatla uğraşıyorsun ve insanlar bundan iyi ya da kötü istifade ediyorlar. İyi insanlar onlardan yiyip senin için bağışlanma diliyorlar; ama fasık insanlar, ondan istifade edip Allah'ın rahmetinden uzak oluyorlar. Kuşlar ve diğer hayvanlar da onlardan istifade ediyorlar.<sup>1</sup>

İmam Cafer Sâdık (as şöyle buyurmaktadır:

Ziraatçılar, halkın hazineleridir. Yere güzel taneler ekerler, Allah da onları yerden çıkarır. Ziraatçılar kıyamette herkesten üstündürler, Allah'a daha yakındırlar. Onlar "Mübarek" adıyla anılırlar.<sup>2</sup>

Allah'ın Resulü'ne şöyle sordular: "Malların en iyisi nedir?" "*Sahibinin iyi bir şekilde yürüttüğü ve ürünü topladığı zaman*

---

1- el-Kâfî, c.5, s.260

2- el-Kâfî, c.5, s.261



*da vacip olan hakkını eda ettiği ziraattır.*" Sonra şöyle soruldu: "Ziraattan sonra hangisi iyidir?" Buna karşılık da şöyle buyurdu: "*Sahibinin otlağa götürdüğü, namazını kılıp zekâtını verdiği koyunlardır.*" Sonra şöyle soruldu: "Koyundan sonra hangisi iyidir?" O, şöyle cevap verdi: "*Evinden hayırla çıkıp akşamüzeri yine hayır ve bereketle evine dönen inektir.*" Sonra şöyle soruldu: "İnekten sonra hangisi iyidir?", Ona da şu cevabı verdiler:

*"Kökü toprakta olan ağaçlar, kökü kurak toprakta olmasına rağmen meyve veren ağaç. Hurma ağacı iyi bir ağaçtır. Her kim ki onu satarsa, yerine yeni bir ağaç dikmedikçe parası, tufan gününde bir dağın zirvesine konmuş kül gibidir."*<sup>1</sup>

Yüce Peygamberimiz (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Her kim bir ağaç dikerse, Allah o ağacın meyveleri sayısınca onun amel defterine sevap yazar.<sup>2</sup>

## **Nefsinizin Temizliği ve Kemali İçin Çalışın**

Gençlerin nefsi, tıpkı berrak bir su gibi temiz, sefalı ve lekesizdir. Bu dönemde gencin salim ve Allah'ı arayan fıtratı uyanır ve yaratıcısına yönelir. Henüz günaha bulaşmamıştır ve günahı terk etmesi kolaydır. Henüz, dünya, mevki ve makam sevgisi gönlünde yer etmemiştir. Gençlik çağı, kendini yetiştirmek, temizlemek, geliştirmek ve âhirete azık hazırlamak için en iyi dönemdir.

Ne mutlu şimdiden (gençlik çağlarında) nefsini yetiştirip geliştirmeyi düşünenlere; daha bu dönemde Allah'a dinî görevlerini yapmaya söz vermişlerdir. Temiz ve lekesiz nefislerini temiz olarak saklamaya ve onu günahla karartmamaya karar vermişlerdir.

---

1- el-Kâfi, c.5, s.260

2- Nehcü'l-Fesahe, s.553

Ne mutlu o gençlere ki, gençliklerini fırsat bilerek Allah'a yönelir ve nefsini geliştirip tekâmüle erdirirler. Onlar Allah'ı her yerde anarlar ve Allah'ın her yerde hazır ve nazır olduğunu bilirler. Dinî görevlerini yerine getirirler. Namazlarını vakitinde ve kendine özgü şartlarında ve adabınca kılarlar. Bu vesileyle Allah'a dua ve niyaz ederler, sorun yaşamaları hâlinde Allah'a sığınır ve ondan yardım dilerler. Ramazan orucunu adap ve şartlarına uygun olarak tutarlar. Zulüm ve haksızlıkla mücadele ederler, mahrumları ve mazlumları korurlar. Kısaca, dua, ibadet ve zikir ehlidirler. Allah böylesi gençleri sever ve onları rahmetine nail kılar.

Allah'ın Resulü (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Yedi grup vardır ki, onlar kıyamette Allah'ın lütfünün gölgesinde olacaklardır. Birincisi âdil imam, diğeri, Allah'a itaatle yetiştirilmiş genç.<sup>1</sup>

Allah'ın Resulü (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Allah katında hiçbir şey, Allah'a rücu eden gençten daha sevimli değildir.<sup>2</sup>

Yüce Peygamberimiz (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Kim Allah'tan sakındığı için bir günahı terk ederse, Allah da kıyamette onu hoşnut eder.<sup>3</sup>

---

1- Mecmau'l-Beyan, c.2, s.385

2- Nehcü'l-Fesahe, s.554

3- el-Kafi, s.2, s.81

## YÖNETİCİLERE ÖĞÜTLER

Evlilik sadece kadını ve erkeği ilgilendiren şahsî bir ihtiyaç değildir. Aynı zamanda toplumun yöneticilerinin de sorumluluklarının bulunduğu toplumsal bir iştir. Zira büyük toplumlar, aile denilen küçük birimlerden oluşur. Toplumun, iyiliği, kötülüğü, yükselişi ve çöküşü, ailenin iyiliğine, kötülüğüne, yükselişine ve çöküşüne bağlıdır. Toplumun ıslahını, kesinlikle ailenin ıslahından başlatmak gerekmektedir.

Daha önce de söylendiği gibi, toplumda gözlemlenen birçok ahlâkî toplumsal sorun, gençlerin evliliklerinin ertelenmesinden kaynaklanmaktadır. Bu sorunun çözümünün en iyi belki de tek yolu, onların zamanında evlendirilmesinin sağlanmasıdır. Bu sorun halledilirse, birçok toplumsal sorun da halledilir. Bu önemli sorumluluk, toplumsal işleri yöneten idarecilerin uhdesindedir. Herkesin bu toplumsal sorunun halledilmesi için çalışması ve gençlere gerekli olanak hazırlamaya gayret etmesi gerekmektedir. Bu noktada şu üç kesime çok önemli roller düşmektedir.

**Öncelikle anne ve babalar;** bu konudaki en önemli sorumluluk, anne ve babalara düşmektedir. Anne babaların, çocukların yetiştirilmesinde doğrudan katkıları olduğu için, onların eğitimlerini, öğretimlerini, terbiyelerini ve nihayet, evlenmeleri için gerekli ortamın hazırlanması işini kabullenmeleri gerekmektedir. Çocuk zayıf ve bağımlı bir varlıktır, tedricen güçlenmekte, bağımsızlık zamanları yaklaşmaktadır. Ergenlik ve evlilik çağı yaklaştığında da anne ve babalarına

ihtiyaçları vardır. Zira onların eş seçimi ve aile kurma konusunda tecrübeleri bulunmaktadır. Çocukların başkalarının yardımı olmaksızın düğün masraflarını karşılayıp yeni bir hayat kurmak için gerekli olacak maddî yeterlilikleri bulunmamaktadır. Bu hassas ve kader tayin edici dönemde çocuklara bağımsız bir aile kurma konusunda yardım edebilecek en iyi kişiler anne ve babalardır. Eğer anne babalar ve çocukları anlaşıp dayanışma içerisinde olurlarsa, ertelenmeksizin onlar için evlenme imkânı hazırlayabilir, akıl ve tedbirle sorunları halledebilirler. Yeni yuvanın kurulması konusunda birazcık çaba yeterli olur. İslâm'da evlilik, evlat hakları içerisinde yer almaktadır.

Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Çocuğun baba üzerinde üç hakkı bulunmaktadır:

- 1- Onun için güzel bir isim seçmek
- 2- Ona okuma yazma öğretmek
- 3- Evlilik çağına geldiği zaman onun için ortam hazırlamak.<sup>1</sup>

**İkinci olarak İslâm hükümeti;** anne ve babadan sonra bu önemli sorumluluk İslâm hükümeti üzerine bırakılmıştır. İslâm, şer'i hâkimi müminlerin velisi ve gözeticisi kılmuştur. Müslümanların tüm toplumsal işleri, bütün boyutlarıyla onun uhdesinde bulunmaktadır.

İslâm toplumunun siyasî, toplumsal, askerî, kültürel ve ekonomik işlerini uhdesine almalı ve yasalar çerçevesinde bunları idare etmelidir. İslâm hâkiminin tam anlamıyla yardımcı olması gereken işlerden biri de evlilik ve aile hayatının kurulmasıdır. Zira zamanında yapılan evlilikle birçok ahlâkî fesadın ve sapkınlığın önüne geçilecektir. Şer'i hâkim, geniş bir planlama ile tüm imkânları hazırlayarak gençleri evlenmeye ve sıcak yuvalarına bağlanmaya; boş vermişlikten, fah-

---

1- Mekarimu'l-Ahlâk, s.253

şadan ve sapkınlıktan korunmaya teşvik etmelidir. Nefisleri tezkiye edip umumî takvayı sağlamak isteyen İslâm devleti, evliliği çabuklaştırmayı temel bir ilke olarak kabul etmeli ve bu konuda gerekli yasaları çıkarmalıdır. Bunu uygulamak için de mevcut tüm imkânlarını kullanmalıdır. Bu konuda yapacağı her türlü yatırımı fazla görmemelidir. Zira fesatla mücadele ve genç neslin kurtuluşu için bundan daha iyi bir yol mevcut değildir.

**Üçüncüsü, ıslahatçılar ve hayır sahipleri;** evliliğin ertelenmesi, çözümü kolay olmayan büyük sorunlardan biridir. Bu sorunun çözümü için gençler, anne baba ve İslâm hükümeti yardımlaşma ve dayanışma içerisinde olmalıdır. Ayrıca, düşünürler, ıslahatçılar, servet ve hayır sahipleri de bu konuda öncü olmalıdır. Evlilik konusunda yol gösterici kurumlar, evlilik için yardım sandıkları gibi hayır kurumları kurarak, evlilik ve ev alımı için kredi vermek, karşılıksız yardımlarda bulunmak, aile içi sorunların çözümünde yol gösterici kurumlar kurmak vb. faaliyetlerle gençlerin evlenmeleri önündeki engeller kaldırılıp onları evlenmeye özendirilebilir.

Bu tür hayır kurumlarının kurulması, toplumsal zorunluluklar içerisinde sayılır. Fesatla mücadele edip, tam anlamıyla sağlıklı bir çevrenin oluşturulması bir zarurettir ve en büyük ibadetlerden biridir. İslâm bu konuya çok büyük bir önem vermiştir.

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Bekâr birini evlendiren bir kimse kıyamette Allah'ın lütfüne mahzar olur.<sup>1</sup>

Emirü'l-Müminin Ali (a.s) şöyle buyurmaktadır:

En iyi şefaât, nikâhta kadınla erkek arasında şefaât edip onları birbirine kavuşturmandır.<sup>2</sup>

---

1- Vesail, c.14, s.26

2- Vesail, c.14, s.27

İmam Musa Kâzım (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Hiçbir gölgenin bulunmadığı kıyamette üç kişi Allah'ın arşının gölgesinden istifade edecektir:

1- Müslüman kardeşi için evlilik vesilesi hazırlayan kişi.

2- Müslüman kardeşine hizmet eden kişi,

3- Müslüman kardeşinin sırrını açıklamayan kişi.<sup>1</sup>

Allah'ın Resulü (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Evlenmemiş birini evlendirmek için imkân hazırlayın, ta ki böylece Allah onun ahlâkını güzelleştirsın, rızkını genişletsin, yiğitliğini ve büyüklüğünü çoğaltsın.<sup>2</sup>

Yüce Allah Kur'ân'da şöyle buyurmaktadır:

**İçinizdeki bekârları, kölelerden ve cariyelerden iyi olanları evlendirin. Eğer yoksul iseler, Allah lütfüyle onları zenginleştirir, Allah lütfü bol olandır, bilendir.<sup>3</sup>**

---

1- Vesail, c.14, s.28

2- Biharu'l-Envar, c.103, s.222

3- Nur Suresi, 32. ayet.

## EVLİLİĞİN HEDEFİ

Evlilik, gencin hayatında istiklâlin başlangıcı ve hedefli bir hayat sayılır. Bu motivasyon, genci çabaya ve ciddiyete sevk eder. Diploma almak için tahsil yapsın, iş ve gelir kazansın, ev kurup onu döşemek için hazırlık yapsın, nihayet düğün yapsın. Bir iş bulup gelir kazanmak için ustalık öğrensin ve evlensin. Lakin bizatihi evlilik de hedefsiz olmayacaktır. Evlilik, özel bir öneme ve değere sahiptir ve insan için kader tayin edici olacaktır. Evliliğin hedefini tanımak, dikkatli ve hesaplı bir şekilde bu işe girmek gerekmektedir.

Evliliğin her biri insanı motive edip harekete geçiren sayısız yararları vardır. Örneğin, cinsel dürtülerin ve şehvetin tatmini; hayata çeki düzen vermek, bağımsızlık kazanmak, çocuk sahibi olmakla neslin devamını sağlamak, ayrıca sırların paylaşılabilceği, munis, yardımcı ve şefkatli bir dosta ve hayat arkadaşına kavuşmak. Bunlardan her biri evliliğin sebepleri olabilir; lakin bunun başka sonuçlarından da gafil olmamak gerekmektedir.

Ancak, şehvet dürtüsünün tatmini en büyük rolü oynamakta ve diğer faydaların önüne geçmektedir. İslâm da bütün bu sonuçları ve faydaları teyit etmektedir. Hatta şehvet dürtüsünün tatmin edilmesini bile. İslâm fıtrat dinidir ve onun hükümleri ve kuralları, insana özgü yaratılışı temel almaktadır. İnsanın kendine özgü yaratılışı, öyle bir şekildedir ki, doğal olarak evliliğe ve cinsel dürtülerin tatminine ihtiyaç duymaktadır. İslâm bu doğal ihtiyacı yasaklamak bir yana onun meş-

ru bir yolla tatmin edilmesini tekit etmektedir. Hatta bunu bir ibadet olarak saymaktadır. Fakat İslâm insanı, seçilmiş ve yüce bir varlık olarak tanımakta, onu sadece hayvanî isteklerini tatmin için yaratılmış bir varlık olarak görmemektedir. Tersine, onu daha yüce bir hedef için yani nefsini tezkiye edip güzelleştirmek, yetiştirip tekâmül ettirmek ve Allah'a yaklaşma yüce hedefine yöneltmek için yaratılmış bir varlık olarak görmektedir. Ondan dünyaya bağlanmamasını, bütün hareketlerinde, davranışlarında, düşüncesinde, hatta yiyip içmesinde ve evlenmesinde, bu yüce hedefi izlemekten gafil olmamasını istemektedir. Dünyayı âhiretin tarlası olarak görmesini, her davranışında âhiret hayatı için bir azık hazırlamasını istemektedir.

Dindar ve imanlı bir insanın evlilikteki maksadı, hayvanî arzu ve hedeflerden daha yüce olacaktır. Takvadan ve Allah'a yakınlaşmadan yardım alan kutsal bir iş şeklinde olacaktır. Mümin insan, yüce Peygamberin sünnetine göre hareket etmek kastıyla evlenir, meşru bir yolla, cinsel dürtülerini tatmin etmiş olur; kendini günahattan ve sapkınlıktan korumuş olur. Hayırlı ve sâlih çocuklar yetiştirerek, yeryüzünü tevhit kelimesini söyleyen seçkin insanlarla güçlendirir, kendisinden geriye sâlihler bırakır. Sıcak aile yuvasında huzura ve sükûna kavuşmak için evlenir. Huzurlu bir kalple işiyle meşgul olur. Sırat-ı mustakim çizgisindeki Allah'a doğru seyr u sülukta imanlı eşiyile birlikte hareket eder. Zira nefsin temizlenip güzelleştirilmesi ve şer'i görevlerin yerine getirilmesi, yardımcıya ihtiyaç duyan zor işlerdir. Bu konuda insana yardımcı olacak en iyi kişi, uyumlu ve dindar eştir. Onu güzel ve hayırlı farz ve müstehap işlere teşvik edip sapkınlıktan ve günahattan koruyacak bir eş. Eşin özel bir önemi bulunmaktadır. Eğer iyi ve takvalı olursa, eşini iyiliğe ve saadete yöneltir. Eğer kötü olursa onu sapkınlığa ve cehenneme sürükler. Bundan şüpheleniz varsa aşağıdaki örnekleri inceleyin.



Kanaatkâr olmayan, yükseklerden uçan, cahil, bencil, gösteriş meraklısı, müsrif ve inatçı bir eş, eşini zulme, inatçılığa, insafsızlığa, pahalı satmaya, sahtekârlığa, gaspa, hırsızlığa, rüşvete, gayri meşru pazarlıklara zorlar. Böylesi bir eşle takvaya riayet etmek çok zor olacaktır. Fakat eğer insan, imanlı, akıllı, kanaatkâr, hayırlı ve takvalı bir eşe sahip olursa, görevini rahatlıkla yerine getirip zulümden, insafsızlıktan, sahtekârlıktan, pahalı satıştan, gasptan ve rüşvetten uzak duracaktır. Gücü yettiğince hayır işlerine katılacak, mahrumlara ve mustaz'aflara yardım edecektir; çünkü eş de bundan başka bir şey istememektedir ve bu davranışlar onunla tamamen uyum içerisinde.

Diğer bir örnek: Görevini yapmak, mücadele meydanında haktan yana, batıla karşı savaşmak isteyen mücahit bir insanı düşünün. Eğer imanlı ve bilinçli bir eşe sahip olursa, mücadele meydanına katılır ve gönül rahatlığıyla savaşır. Zira eş ona şöyle demektedir: Görevini yap, senin yokluğunda evini, mallarını, çocuklarını korurum ve senin sağlığını ve zaferin için dua ederim. Eğer sağ salim dönersen, gelişini kutlarım, eğer yaralı ve hasta dönersen, kucağımı açar sana bakarım. Eğer şahadet feyzine nâil olursan, bu musibete sabreder, çocuklarına en iyi şekilde bakarım. Böylesi bir savaşçının nasıl bir rahat ve huzur içerisinde savaşabileceğini sizler tasavvur edebilirsiniz. Bunun tersine, eğer cahil, dar görüşlü, imanı zayıf ve bencil bir eşe sahip olursa, ya görevini yapmaktan ve şahadet feyzine ulaşmaktan geri kalır ya da ümitsiz, korkulu ve ıstırap içinde meydana gider.

Evet, iyi, dindar ve güzel ahlâklı bir eş, Allah'ın en büyük nimetlerinden biridir. Böylesi biri, nefsi temizleyip güzelleştirme, Allah'a doğru yücelme konusunda yardımcı olacaktır. Bu mesele, evliliğin en önemli hedeflerinden biri olmalıdır. Bu açıdan Emirü'l-Müminîn Ali (a.s), zıfaf gecesinin sabahın-

da Hazret-i Zehra'nın hatırını soran Yüce Peygamber'e (s.a.a) cevaben şöyle demektedir:

Zehra, Allah'a itaat için en büyük yardımdır.

Emirü'l-Müminîn (a.s) bu kısa cümleyle, bir kadının değerini en güzel şekilde açıklamakta ve evliliğin hedefini ortaya koymaktadır. Maldan, güzellikten, ev bark sahibi olmaktan bahsetmemiş, tersine şöyle buyurmuştur: *"Zehra, Allah'a itaat için en büyük yardımdır."*

## EŞ SEÇERKEN DİKKATLİ OLUN

Evlilik, önemli ve kader tayin edici bir iştir, onda mutlu olmak ya da başarısız olmak insanın gelecek hayatı üzerinde etkilidir. İyi ve uyumlu bir eş, hayata huzur ve sükûn verir ve içsel kabiliyetlerin geliştirilmesine zemin hazırlar. Tersine, evlilikte başarısızlık ümitsizliğe ve kırılmaya sebep olur ve içsel kabiliyetleri hareket ve tekâmülden alıkoyar.

Boşanmayla da mesele halledilmiş olmaz. Zira bu çok zor ve onlarca sorunu beraberinde getiren bir iştir. Gençlerin evlilikten önce tam bir dikkatle düşünmeleri, iyi ve uyumlu bir eş seçmeye çalışmaları gerekmektedir. Hadislerde de bu konuya işaret edilmektedir.

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Kadın boyuna takılan bir kolye gibidir. O hâlde nasıl bir şeyi boynuna taktığına dikkat et. Kadın için gerek iyi anlamda, gerekse kötü anlamda kıymet tayin edilemez. İyi bir kadının değeri altınla ve gümüşle ölçülemez. Zira onlar altından da, gümüşten de daha değerlidir. Ama onların kötüsünün toprak kadar bile değeri yoktur; zira toprak onlardan daha da iyidir.<sup>1</sup>

İbrahim diyor ki, İmam Cafer Sâdık'a (a.s) şöyle arz ettim: "Hanımım vefat etti; o, iyi ve değerli bir eşti. Şimdi yeniden evlenmek istiyorum." Şöyle buyurdular:

---

1- Vesail, c.14, s.17

Kendini nereye götürdüğüne, kimi malına ortak ettiğine ve dinini ve sırlarını kime açacağına iyi dikkat et.<sup>1</sup>

İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Allah'ın kulu için, onu gördüğünde hoşnut olacağı, gıyabında kendi nefsini, mallarını ve kocasını koruyacak bir eşten daha büyük bir fayda olamaz.<sup>2</sup>

Allah'ın Resulü (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Allah'ım, yaşlılığımdan önce beni ihtiyarlatan kadından sana sığınırım.<sup>3</sup>

Eş seçmek, elbise seçmek gibi bir şey değildir. Sen onunla bir ömür geçirmek istiyorsun, onu sırlarının mahremi yapacaksın; acele ve yeterli dikkati göstermemekten dolayı, bir ömür boyunca çaresiz yaşamaya mahkûm olabilirsin.

### **Aşağıdaki Mektuba Dikkat Ediniz:**

Bayan... mektubunda şöyle yazmaktadır.

Bundan yaklaşık olarak bir yıl önce daha öncele-ri tanımadığım bir gençle evlendim. Evimize iki defa geldi ve acaba gelecekte eşim olacak bu kişiyi sevebilir miyim, sevemez miyim diye ona hiç dikkat etmedim. Kendi kendime nikâhtan sonra sevgi kendiliğinden oluşur diye düşünüyordum. Ancak nikâhtan sonra evimize geldiğinde onu görünce ona hiçbir ilgimin olmadığını anladım. Daha sonra konuyu aileme açtım; fakat onların çok sert muhalefetleri ile karşılaştım. Bana: Daha sonra onu seversin dediler. Bugün evliliğimizin üzerinden bir yıl geçmesine rağmen onu sevmediğim gibi görmeye bile tahammül edemiyorum. Kocam da onu sevmediğimi biliyor ve: "Ben seni seviyorum, se-

---

1- Vesail, c.14, s.14

2- Vesail, c.14, s.22

3- Vesail, c.14, s.22

nin beni sevmen gerekmez, senden ayrılmam." diyor. Gerçekten artık ölüyorum. Birkaç defa intihar etmek istedim; ama Allah'tan korktum. Hayatım tıpkı bir cehennem gibi geçiyor. Yanıp yakılıyorum ve ne yapacağımı bilemiyorum. Sizden rica ediyorum bu tür insanlara bu kadar inatçılık yapmamaları, sadece kendilerini düşünmemeleri gerektiğini söyleyin. Yeterli dikkati göstermeden olumlu cevap vermenin benim suçum olduğunu biliyorum; lakin insan bir hata yapıyor ve hatasını daha sonra anlıyor. Hayat, bir iki gün değil, bir ömürdür. Kadın ve erkek karşılıklı saygı ve sevgiyle yaşmalıdır. Karşıdakinin sizi sevmediğini gördüğünüzde inadınızı sürdürmeniz her ikinizin de zararınadır.

Şelemçe bölgesinden bir savaşçı şöyle yazıyor:

Gençlere, eşlerini tam bir dikkatle seçmelerini tavsiye edin. Ancak bu şekilde iyi bir hayat kurarlar, karşılıklı anlayış ve sevgiyle topluma iyi evlatlar sunarlar. Ülkemiz, temiz ve sâlih insanlara ihtiyaç duymaktadır. Sevgi ve şefkat olmayan bir evliliğin sonu çoğunlukla iyi olmayacaktır. Ayrıca İslâmî esaslar ve İslâmî değerler temelinde evlilik yapmaya çalışsınlar. İslâm savaşçılarının zaferinin çok yakın olması ümidiyle...



## İYİ BİR EŞİN NİTELİKLERİ

İyi bir eşte bulunması gereken bazı niteliklere öncelik sırasına göre aşağıda değineceğim:

### 1- İman, Dindarlık ve Bunun Göstergeleri

İman ve dindarlık, eş seçiminde dikkat edilmesi gereken en önemli ve en zorunlu şeylerden biridir. Zira ömür boyu birlikte yaşamak isteyen iki eş, birbirlerinin düşüncelerinden, inançlarından ve davranışlarından etkileneceklerdir. Dindar bir eş, eşini, dindarlığa, takvaya, iyi ahlâka, sâlih davranışlara ve günahları terk etmeye teşvik eder. Dindar eş, sırat-ı müstakim ve din üzere olmak, nefsi en iyi şekilde eğitip geliştirmek konusunda en iyi şekilde yardımcı olur ve onun tekâmülüne ve saadetine zemin hazırlar. Tersine, imansız ve takvasız bir eş, eşini, günaha ve kötülüğe sürükleyecektir. İmanlı ve İslâmî ahlâka, disipline ve hükümlere bağlı bir eş, eşinin canını, malını, haysiyetini koruma konusunda daha güvenilirdir. Böylesi bir eş, İslâmî ahlâka ve disipline uyararak, aile yuvasının sıcaklığını ve saadetini sağlarken, çocukların en doğru şekilde eğitilmesine çalışır.

Hadislerde dindarlık, eş seçimi konusundaki en önemli zellik olarak ilk sırada yer almaktadır.

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Eğer bir erkek bir kadınla güzelliği ve malı için evlenirse, sadece bu kadarına ulaşır; ama eğer sadece

dindarlığı için evlenirse, Allah ona mal ve güzellik de nasip eder.<sup>1</sup>

Allah'ın Resulü (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Kim bir kadınla güzelliği için evlenirse, isteğine ulaşmaz, kim bir kadınla malı için evlenirse, Allah onu bununla kendi haline bırakır. Öyleyse siz dindar kadınlara talip olun.<sup>2</sup>

Yüce Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Kim bir kadınla malı için evlenirse, Allah onu malla kendi hâline bırakır. Kim bir kadınla sadece güzelliği için evlenirse, hoşlanmadığı şeyi onda bulur. Bir kadınla dindarlığı için evlenen birine ise Allah bu üçünü de toplu hâlde verir.<sup>3</sup>

Bir adam, evlilik için istişarede bulunmak üzere Hz. Peygamber'in yanına gelir ve Allah'ın Resulü ona şöyle buyurur:

Allah'ın senin hayatına bereket vermesi için dindar bir hanımla evlen.<sup>4</sup>

Öyleyse, eş seçmekte olan bir kişinin, imanı ve dindarlığı birinci zorunlu şart olarak görmesi ve bu kemale ulaşmak için ciddi bir çaba içerisinde bulunması gerekmektedir. Çocukların anne babaları da, iman ve dindarlık ile İslâmî kurallara bağlılık konusunu, temel bir şart olarak görmeli ve böylesi birini bulmak noktasında çocuklarına yardımcı olmalıdır.

**Burada bazılarınun daha önce söylenenleri hafife alarak şöyle demesi mümkündür:** Biz dindarlığı önemli bir meziyet olarak göremeyiz; çünkü biz mescide giden, namazını kılıp orucunu tuttuğu yani dindar olduğu hâlde hanımına kötü davranan birçok insan görüyoruz. Aynı şekilde bilinen ölçülerde dindar olmadığı hâlde ailesine karşı çok iyi davranan

---

1- Vesail, c.14, s.30

2- Vesail, c.14, s.31

3- Vesail, c.14, s.31

4- Vesail, c.14, s.30



kişiler bulunduğunu biliyoruz. Böylesi bir şüpheyi ortadan kaldırmak için şu birkaç noktaya işaret etmem gerekiyor:

1- İman ve dindarlık, amel vesilesiyle varlığı ve derecesi anlaşılan kalbî bir inançtır. İnsandaki iman ne kadar güçlü olursa, doğal olarak daha fazla iyi ameli de beraberinde getirecektir. Tersine, takvasızlık ve dinî kurallara ve vazifelere ilgisizlik, imanı zayıflatacaktır. Bundan dolayıdır ki, tüm dinî, ibadî, ahlâkî ve toplumsal kurallara ve vazifelerine bağlı olan kişi, tam anlamıyla dindar sayılmaktadır. Bazı ahkâm ve kurallara bağlı olup bazılarına bağlı olmayan biri, tam anlamıyla dindar sayılmaz. Fakat böylesi birine amel ettiği ölçüde güven duyulacak ve bu açıdan diğerlerinden üstün görülecektir.

Namaz kılıp oruç tuttuğu hâlde aile ahlâkı iyi olmayan biri, ahlâkî açıdan zayıf bir noktada bulunuyor ve dindar sayılmıyorsa da namaza, oruca ve diğer dinî ibadetlere bağlılığı, kendisi için bir meziyet sayılabilir. Sonuç olarak bununla yetinmemek gerekmektedir.

2- İnsanın dindarlığını sadece namaz ve oruçla ya da bazı dinî merasimlerle anlamamak gerekmektedir. Zira bu tür şeyler, insanın tedricen alışkanlık hâline getirdiği sıradan işlerdir. Dindarlığı, emanete riayetle, ahde gösterilen vefayla, haram maldan sakınmakla, dürüstlikle, emr-i maruf ve nehy-i münkere bağlılıkla, başkalarının haklarına riayetle, zulümden sakınmakla birlikte düşünmek ve bu şekilde teşhis etmek gerekmektedir.

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

İnsanların namazı ve orucu ile gururlanmayın; zira bazı insanlar, namazı ve orucu sadece terk edildiği zaman rahatsızlık duyulan bir alışkanlık hâline getirmişlerdir. Dindarlık derecelerinin tespitinde onları, dürüstlük ve emanete riayet konusunda imtihan edin.<sup>1</sup>

---

1- el-Kâfi, c.1, s.104

3- Dindarlığın belirlenmesinin en iyi yolu, şahıslarla muşeretinde bulunmak ve imkân dâhilinde ise birlikte iş yapmaktır. Ayrıca onların dostlarını, yakınlarını ve oturup kalktığı kimseleri de araştırmak gerekir. Kişilerin dindarlığının teşhis edilmesi kolay bir iş olmamakla birlikte, eş seçiminde önemli ve zarurî bir ölçüt olarak görülüyorsa, bu konuda her türlü çabayı göstermek şarttır.

## 2- Akıl, Zekâ ve Bunları Bulma Yolları

Dindarlıktan sonra iyi bir eşte bulunması gereken en önemli şartlardan biri de akıl ve zekâdır. Hayatın devamı, idaresi, doğru yolda yürümek ve hayatın zorluklarını aşmak, kolay bir iş değildir. Eğer iki eş birbiriyle anlaşılıyor, birbirlerinin konumlarını, hayat şartlarını ve imkânlarını iyi anlayabiliyorsa, hayatı doğru bir temel üzerine kurabilir ve görevlerini yerine getirerek aile yuvasının sıcaklığını, saadetini sağlayabilir; akıl ve dirayetle de sorunlarını çözebilirler. Akıllı bir eş, hayat şartlarını ve ailenin imkânlarını çok iyi bilir ve eşini baskı altına alacak şekilde yersiz beklentiler içerisine girmez. Hayattaki ihtilaf ya da çekişmelerin çoğu, karı ya da kocanın cehaletinden kaynaklanmaktadır. Bunlar ne kadar akıllı olursa, o kadar iyi bir eş olur, birbirlerinin huzur ve mutluluğunu sağlayarak ihtilafları ve sorunları hallederler. Akıllı bir eş hoş görülür ve tahammüllüdür, küçük ya da ayrıntıya ilişkin bahanelerle evlilik hayatını dağıtmaz.

Ayrıca akıllı ve zeki karı ve kocanın çocuklar üzerinde de etkisi vardır. Böyle bir ailelerin çocukları, çoğunlukla akıllı ve zeki olmaktadır. Aynı şekilde ana babanın aptallıklarının ve bilgisizliklerinin çocuklar üzerinde etkisi bulunmaktadır. Akıllı ve zeki eşler, çocuklarının eğitimi ve terbiyesi konusunda üzerlerine düşeni çok daha iyi bir şekilde yerine getirirler. O hâlde, akıl ve dirayet, eş seçiminde mutlaka üzerinde durulması gereken çok önemli bir mezyettir.

Emirü'l-Müminin Ali (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Aptal ve anlayışı kıt insanlarla evlenmeyiniz; zira bu tür insanlarla muaşeret, büyük bir beladır ve çocuklar da bundan zarar görmektedir.<sup>1</sup>

Allah'ın Resulü (s.a.a) Hazret-i Ali'ye şöyle buyurmaktadır:

Ya Ali, hiçbir yoksulluk, bilgisizlik ve cehaletten daha kötü değildir ve hiçbir mal, akıldan daha faydalı değildir.<sup>2</sup>

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Akıl, müminin yol göstericisidir.<sup>3</sup>

Ve yine şöyle buyurmaktadır:

Kim akıllı ise dindar olur ve dindar olan da cennete girer.<sup>4</sup>

Şüphesiz akıl ve zekâ, kızların ve erkeklerin eş seçimi sırasında dikkat etmesi gereken en önemli meziyetlerden biridir ve onlar bunu ortaya çıkarmak için mümkün olan her türlü yola başvurmalıdırlar; Örneğin:

### 1) Muaşeret ve Sohbet

Kızlar ve erkekler, eğer bir müddet birbirleriyle sohbet ederlerse, birbirlerinin aklı ve şuuru konusunda bir miktar da olsa bilgi sahibi olurlar. Fakat evlenmek üzere olan kızların ve erkeklerin çoğu için böylesi bir muaşeret pratikte imkân dâhilinde değildir. Fakat birkaç saatlik diyaloglar ve sohbetler, hem imkân dâhilindedir, hem de bunların bir az da olsa faydası bulunmaktadır. Eğer bu mevzu temel şartlardan biriyse, kızların ve erkeklerin bu konuda karar vermeleri ve bunu ortaya çıkarma konusunda biraz çaba göstermeleri gerekmektedir.

---

1- Vesail, c.14, s.56

2- el-Kâfi, c.1, s.25

3- el-Kâfi, c.1, s.25

4- el-Kâfi, c.1, s.11

tedir. Kızın ve erkeğin birkaç defa beraber oturması gerekir. Utangaçlığı bir kenara bırakarak birbirleriyle resmen konuşmalıdırlar. Bu konuşmada, evliliğin hedefleri, karı ve kocanın birbirlerine karşı görevleri, birbirlerinden beklentileri, gelecek hayatlarına dönük programları ve muhtemel sorunları, çözüm yolları, siyasî ve toplumsal meseleler konularında birbirlerinin görüşlerini sorup bu vesileyle birbirlerinin aklı ve toplumsal bilinci konusunda bilgi sahibi olmalıdırlar.

## **2) Mektuplaşma**

Bu konuları mektuplaşarak da gündeme almak mümkündür. Eğer dikkatli ve hesaplı sorular gündeme getirilirse, birkaç mektuplaşma ile bir miktar da olsa maksada ulaşılmış olur.

## **3) Başkalarından Sorup Araştırmak**

Kişilerin aklı, zekâsı ve toplumsal bilinci, onların dostlarından, yakınlarından ve oturup kalktığı kişilerden de sorularak araştırılabilir. Elbette onların da akıllı ve güvenilir kimseler olması şarttır.

## **4) Aile Durumunun İncelenmesi**

Annenin, babanın ve diğer aile üyelerinin aklından hareketle, çocuğun aklı ve şuuru konusunda bir az da olsa bilgi sahibi olmak mümkündür. Zira çocuklar çoğunlukla anne ya da babalarına benzerler. Bazı kimseler, daha fazla akla ve toplumsal bilince sahiptirler. Fakat bu meseleyi genelleştirmek gerekir. Birçok farklı yanların bulunduğu da müşahede edilmiştir.

## **5) Yaşanılan Bölge**

Şehirli, çoğunlukla köylülerden daha anlayışlıdır, aynı şekilde büyük şehirlerde yaşayanlar, küçük şehirlerde yaşa-

yanlardan daha anlayışlıdır. Aynı şekilde ülkenin bazı bölgelerinde yaşayanlar, bazı bölgelerinde yaşayanlara göre daha zekidir. Tahsilli insan, okuryazarlığı olmayan ya da az tahsili olan insandan daha anlayışlı ve bilgilidir. Fakat bunların hiçbiri genel bir kural değildir. Bu konularda da birçok farklılıklar gözlemlenmiştir. Köylerde ya da küçük şehirlerde akıl ve toplumsal bilinç açısından büyük şehirlerdekilere çok daha üstün kişiler görülmüştür. Aynı şekilde toplumsal bilinç ve anlayış açısından en aşağı seviyede bulunan bazı yüksek tahsilli insanlara rastlandığı gibi, tahsil yapmamış insanlar arasından da akıl ve toplumsal bilinç açısından çok üst düzeyde insanlara rastlanabilmektedir. Bunları genel geçer bir ölçü olarak telakki etmemek gerekmektedir; ama ekseri şeyler olarak kabul edilebilir.

### 3- Ahlâk ve Onu Bulmanın Yolu

İyi ahlâk, eş seçiminde dikkat edilmesi gereken en önemli ve zarurî şeylerden biridir. Karı ve kocanın bir ömür birlikte yaşamaları gerekmektedir. Onlar eğer iyi ahlâklı olurlarsa, hayatları da tatlı, sıcak ve mutluluk dolu olacak ve birbirlerine karşılıklı anlayış göstererek tüm sorunlarını çözeceklerdir. Bunun tersine her ikisi ya da onlardan birisi, kötü ahlâklı ve huysuz olursa, her ikisi açısından da hayat zorlaşacaktır. Böyle bir şeyin acısını giderecek hiçbir şey de yoktur.

İyi ahlâk, tıpkı takva, dürüstlük, emanete riayet etmek, tatlı dillilik, iffetlilik, edeplilik, hoşgörü, tahammül, görevinin sorumluluğunu bilmek, asalet, yüksek beklentiler içerisinde olmamak, yumuşak huyluluk, hayatta ekonomik davranmak, yiğitlik ve fedakârlık gibi iyi meziyetlerden biridir. Bu tür nitelikler, her insan için üstün ahlâk ve meziyetler olarak kabul edilir. Eş seçiminde bu özelliklere dikkat edilmesi gerekmektedir.

Bunun aksine, kötü nitelikler, insanın zaafı ve kusuru sayılır. Örneğin takvasızlık, sert huyluluk, öfke, yalancılık, hıyanet, inatçılık, kin gütmeye, bencillik, kötümserlik, edepsizlik, kibirlilik, ağzı bozukluk, korkaklık, nifak, yüksek beklentiler içerisinde olmak, cimrilik, pasaklılık gibi şeyler, insan açısından olumsuz ve kötü nitelikler olarak kabul edilirler. Eş seçimi sırasında bunlara da dikkat edilmesi gerekmektedir.

O hâlde eş seçimi sırasında dindarlık ve akıldan sonra dikkat edilmesi gereken en önemli şeylerden biri de ahlâktır. Zaten güzel ahlâk, dindarlık ve aklın doğal sonucudur. Ahlâk meselesi hadislerde de söz konusu edilmiştir:

Bir şahıs diyor ki: "İmam Rıza'ya (a.s) şöyle yazdım: "Yakınlarımdan kötü ahlâklı olan biri kızımı istemeye geldi." İmam şöyle buyurdu:

Eğer kötü ahlâklıysa kızını ona verme.<sup>1</sup>

Allah'ın Resulü (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Eğer dinini ve ahlâkını beğendiğiniz biri görücü olarak sizin yanınıza gelirse, onunla evleniniz. Eğer bu şekilde davranmazsanız yeryüzünde büyük bir fitne oluşacaktır.<sup>2</sup>

Evlilikteki en önemli ölçütlerden biri ahlâktır ve asla onu boş vermemek gerekmektedir. Fakat asıl sorun kişilerdeki ahlâkın nasıl bulunacağıdır. İçsel bir nitelik olan ahlâk ve huy, nasıl anlaşılacaktır? Özellikle de birbirleriyle tam anlamıyla muâşeretinde bulunma imkânından yoksun kız ve erkek için bu nasıl mümkün olacaktır? Eğer biz ahlâkı çok önemli ve zarurî bir faktör olarak görüyor ve telakki ediyorsak, bunu bulup açığa çıkarmak için tüm gücümüzle çalışmalı ve mümkün olan her yoldan yararlanmalıyız. Biz burada bunlardan bir kaçına işaret edeceğiz.

---

1- Vesail, c.14, s. 54

2- Vesail, c.14, s. 51

### **a) Dostlarından Araştırma**

Dostları, arkadaşları ve oturup kalktığı kimseler, arkadaşlarının ahlâkından bütünüyle haberdardırlar. Bunun için, kişilerin ahlâkını öğrenmek için onların dostlarından, arkadaşlarından, sınıf arkadaşlarından, meslektaşlarından, komşularından ve akrabalarından görüş sormak gerekmektedir. Elbette dürüst, güvenilir olmaları ve doğruyu söylemeyi, dostluktan önde tutmaları şartıyla.

### **b) Aile Ahlâkının İncelenmesi**

Anne babanın ve diğer aile bireylerinin ahlâkî durumundan, çocukların ahlâkî durumlarını tanımak mümkündür. Zira kız ve erkek çocuklar, çoğunlukla anne babanın ahlâkına ve davranışlarına göre yetişir ve onları örnek alırlar. Kızlar anneden kocayla, erkekler de babadan hanımla geçimi öğrenirler. Aile birbiriyle uyumlu ve müşfik olursa, çocuklar da çoğunlukla uyumlu ve müşfik olacaktır. Aynı şekilde aile dağınık ve uyumsuz ise, çocuklar da sert huylu, uyumsuz, huysuz ve terbiyesiz yetişecektir. Elbette bunu da genelleştirmek gerekmektedir. Zira iyi ve uyumlu ailelerden de bazen dış etkenlerden dolayı uyumsuz ve kötü ahlâklı çocuklar çıkabilmektedir. Aynı şekilde dağınık ve uyumsuz ailelerden de bazen iyi ve ahlâklı çocukların çıktığı gözlemlenmiştir.

### **c) Konuşmak ve Muaşerette Bulunmak**

Kız ve erkek eğer birkaç defa birbiriyle oturur, hayat programları, evlilik hedefleri, kadının ve kocanın görevleri, ümitler ve beklentiler, muhtemel hayat sorunları ve bunların çözüm yolları konularında konuşurlarsa, birbirlerinin ahlâkî durumları konusunda bir hayli malumat sahibi olurlar. Hatta birbirlerine, kendilerinin ahlâkî zaaf noktalarını bilip bilmediklerini, eğer biliyorlarsa bunun ne olduğunu bile so-

rabilirler. Ben evlenmek üzere olan kızlara ve erkeklere, karşı tarafa gerçeği tam bir dürüstlikle bildirmelerini tavsiye ediyorum. Zira böylesi, gerçekleri saklamaktan çok daha iyidir. Zira gerçeklerin saklanması durumunda evliliğin gerçekleşmesi mümkün olacaksa da, muhtemelen daha sonra onlarca sorunu beraberinde getirecektir. Evlenmek isteyenlerin daha önceden kendilerini olduğu gibi anlatmaları ne kadar da güzeldir. Zira ya onunla bu hâlini kabullenerek evlenecektir ve gelecekte tahammülünü gösterecek ya da evlenmeyi kabul etmeyecektir. Bu ise, evliliğin gerçekleşip, nihayet boşanmayla sonuçlanmasından ve ömür boyu azap ve sıkıntı çekilmesinden daha iyidir.

Diğer bir önerim de şudur: Eğer bu noktada kendinizde bir ahlâkî zaafın bulunduğunun farkına varmışsanız, kendinizi düzeltmeye çalışın. Evlenmek istediğiniz kişiye açıkça: Ben, şu zaafa sahibim; ama şu andan itibaren bunu düzeltmeye karar verdim deyin ve bunu gerçekten yapın. Evlenmek istediğiniz kişi, bunu sizin dürüstlüğünüze ve iyiliğinize verecek ve evlilik gerçekleşecektir.

#### 4-İffet ve Asalet

Evlilik hayatı inhisar ve itimat üzerine kurulur. Kadın ve koca bütünüyle birbirine sahip olmak ve başka birine bu inhisar içerisinde yer vermemek ister. Erkek, eşinden başka birine tamah etmemesini ve sadece kendisine ait olmasını ister. Başka erkeklere bakmamasını, gönlünde başkasına sevgi duymamasını, güzelliğini başka gözlerle açmamasını, başkalarıyla şakalaşıp gülüşmemesini, iffetli ve temiz olmasını ister. Erkek seçeceği eşin iffetli, hayâlî ve yüzde yüz güvenilir olmasını ister, bu istek son derece değerli ve meşrudur; zira ihanet eden bir kadınla yaşamak namuslu bir erkek için tahammül edilmez bir şeydir. Kadın da evlilik sırasında iffetli,



temiz ve yüzde yüz güvenilir bir koca bulmak ister. Kocasının gönlünde başka bir kadına sevgi olmamasını ve tüm varlığının meşru eşinin inhisarında olmasını ister.

Allah'ın Resulü (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Allah Teâla şöyle buyuruyor: Bir Müslüman için dünya ve ahiret hayrını birlikte vermeyi irade etsem, ona huşu içinde bir kalp, zikreden bir dil ve belalara sabreden bir beden bahşederim ve ona kendisine baktığında ona mutluluk veren, gıyabında nefsinin ve kocasının malını koruyan bir eş veririm.<sup>1</sup>

İmam Cafer Sadık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Denk olmak, iffetli olmakta ve iktisadî imkânlardan yararlanmaktadır.<sup>2</sup>

## 5- Güzellik ve Çekicilik

Güzellik ve çekicilik bir eşteki görmezden gelinemeyecek gerçek meziyetlerden biridir. Erkek, doğal olarak güzel ve çekici bir kadınla evlenmek ister. Aynı şekilde kadın da yakışıklı bir erkekle evlenmek ister. İslâm da bu tür isteklere karşı değildir. Bu açıdan erkekle kadının birbirlerini görmelerine izin vermiştir, hatta bu konuda çokça vurgu yapmıştır.

Allah'ın Resulü (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

İyilikleri güzel yüzlülerde arayınız, zira onların işleri [yüzleri gibi] güzel olmaya daha lâyıktır.<sup>3</sup>

Hız. Ebu'l-Hasan (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Göze aydınlık ve nur veren üç şey vardır: Yeşillığe bakmak, akan suya bakmak ve güzel yüze bakmak.<sup>4</sup>

Allah'ın Resulü (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

---

1- Vesail, c. 14, s.23

2- Vesail, c.14, s.37

3- Vesail, c.14, s. 37

4- Vesail, c.14, s. 38

Bir kadını istemeye gittiğiniz zaman yüzünün güzelliği konusunda soru sorduğunuz gibi saçları hakkında da soru sorunuz; zira saçlar da iki güzellikten biri sayılır.<sup>1</sup>

İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Beyaz bir eşe sahip olmak erkeğin saadetindedir.<sup>2</sup>

O hâlde güzellik ve çekicilik, istenen ve doğal olarak cazip bir şeydir ve buna eş seçerken de dikkat edilmesi gerekmektedir. Bu açıdan İslâm, bir erkeğe, evlenmeden önce evlenmek istediği kadını iyice görmesine ve beğenirse onu istemesine izin vermektedir.

Bir adam İmam Cafer Sâdık'a (a.s) şunu arz etti: "Acaba erkek, evlenmek istediği kadını evlenmeden önce görüp saçlarına ve ziynetlerine bakabilir mi?"

İmam Cafer Sâdık şöyle buyurdu:

Şehvet kastıyla bakılmadıkça sakıncası yoktur.<sup>3</sup>

Adamın biri İmam Muhammed Bakır'a (a.s) şöyle sorar: "Bir kadınla evlenmek isteyen bir adamın onu görmesi, caiz midir?"

İmam şöyle buyurur:

Evet, zira onu ağır bir kıymet karşılığında elde etmektedir.<sup>4</sup>

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Bir erkek evlenmek istediği bir kadının yüzüne ve ellerine bakabilir.<sup>5</sup>

Bir şahıs İmam Cafer Sâdık'a (a.s) şunu arz etti: "Bir erkeğin evlenmek istediği bir kadına bakması câiz midir?"

İmam şöyle buyurdu:

---

1- Biharu'l-Envar, c. 103, s. 237

2- Vesail, c.14, s. 36

3- Vesail, c.14, s. 60

4- Vesail, c.14, s. 59

5- Vesail, c.14, s. 59

Evet, kadın da erkeğin kendisini daha iyi görebilmesi için ince elbiseler giyebilir. Zira erkek kadını ağır bir kıymet karşılığı elde etmektedir.<sup>1</sup>

Öyleyse kadının ve erkeğin evlenmek istemeleri durumunda birbirlerini görmeye ve beğenmeleri durumunda istemeye hakları vardır.

Bu noktada erkeklere ve kızlara birbirlerini görme konusunda engel olunmaması ve birbirlerini görmelerine izin verilmesi tavsiye olunur. Böylesi, birbirlerini görmeden evlenip daha sonra razı olmamalarından daha iyidir. Bu durumda iş ya boşanmaya varacak ya da rahatsızlık ve huzursuzluk içerisinde bir ömür geçireceklerdir.

Güzelliğin teşhisi konusunda bir başka yol daha vardır. Anne, kız kardeş, ya da yakın akrabalarından güvenilir bir ya da birkaç kadın, evlenilecek kızı görür ve kıza ait özellikleri ona anlatırlar. Eğer onlara güveniyorsa, onların anlattıklarıyla yetinir. Fakat her hâlükârda ben kadın ile erkeğin birbirlerini bizatihi görmelerini tercih ederim. Zira güzelliğin teşhisi konusunda zevkler aynı değildir. Eşiyle bir ömür birlikte yaşamaması gereken o erkektir. Bu durumda onu güzel ve çekici bulup beğenmesi gereken de yine odur. Bacının, annenin, halanın ve teyzenin beğendiği birinin erkek için güzel ve çekici gelmemesi mümkündür. Erkeklerin sahip olduğu duygu ve düşüncelere kadınlar sahip değildir.

Bu noktada görücüye gidecek olanlara da bazı tavsiyelerde bulunmam gerekmektedir: Sizler, gençlerin güvenine sahip bulunuyorsunuz, onların geleceği sizin ellerinizde bulunmaktadır. Görücüye gittiğiniz zaman, son derece büyük bir dikkat ile inceleyin ve onların kendilerinin karar verebilmesi için ne eksik, ne de fazla olarak sadece gerçeği onlara anlatın. Bildiğinize ve gördüğünüze aykırı şeyler söylerseniz,

---

1- Vesail, c.14, s. 61

hem gençlere ihanet etmiş olursunuz, hem de onların gelecek hayatlarını tehlikeye atmış olursunuz. Böylece de büyük bir günah işlemiş olursunuz. Meşveret konusunda ihanet etmiş olacağınız için kıyamette hesaba çekilirsiniz.

Son olarak iki konuyu hatırlatmakta yarar var. Birincisi: Güzellik ve çekicilik görmezden gelinemeyecek bir şey olarak görülse de, imanın, aklın, ahlâkın, iffetin ve asaletin önüne geçecek şekilde evliliğin en önemli hedefi olarak ortaya konmamalıdır. Tersine eş seçimi sırasında, öncelikle imanın, dindarlığın, ahlâkın ve aklın peşinde olmak gerekmektedir. Bunlardan sonra güzellik de bir kemal sayılmalı ve bu kemalin de olmasından dolayı mutlu olunmalıdır. Dindarlık, ahlâk ya da akıl olmaksızın sadece güzelliğe sahip olan bir eş yerine bütün bunlara sahip olup sadece güzelliği olmayan bir eş tercih etmek gerekir. Eş seçiminde salt güzellik bir ölçü olarak alınmamalıdır.

İkincisi: Güzellik eş seçiminde istenen ve dikkat edilmesi gereken bir seçenekse de, bu konuda bilinen sınırların ötesine de çıkmamak, problem ve sorun üreten olmamak gerekmektedir. Zira bu durum evliliği engeller. Kişileri genel olarak üç gruba ayırmak mümkündür: Birincisi tam olarak güzel ya da yakışıklı olanlar, ikincisi çirkin olanlar, üçüncüsü de orta hâlli olanlardır. Birinci ve ikinci gruptan olanlar çok fazla değildir. İnsanların çoğu vasattır. İnsanların çoğu nispî bir güzelliğe sahiptir ve en üst seviyede olmasa da yaşanabilir niteliktedir. Eş seçiminde çok çirkin ve tiksindirici olmaması iyidir. Bu nispî güzellikle yetininiz. İnce eleyip sık dokumayın; zira bunun sonu hayrınıza değildir.

Eğer dini, ahlâkı ve akli iyi ise ve nispî bir güzelliğe de sahipse, onunla evlenin. Zamanla ona ısınacaksınız ve o size çekici gelmeye başlayacaktır. Akıl, iman ve ahlâk, birçok eksikliği telafi eder. Hatta çirkinini güzel göstermesi de mümkündür.

## 6- Aile Şerefi

Bazı aileler, fakir de olsalar, zatları itibariyle, şerefli, yüce ve haysiyetlidirler. Bazı aileler ise, para ve makam sahibi olsalar da düşük, aşağı, bayağı ve haysiyetsizdirler. Bu noktada bir eşteki ailevî şeref ve asalet bir meziyet sayılmaktadır. Zira öncelikle böylesi bir ailede yetişmiş olan bir eş, şerefli ve yüce olacaktır. İkinci olarak, şerefli ailelerin geline ve damada karşı davranışları, aşağı ve bayağı ailelerin davranışlarından çok daha iyi olacaktır. Onlar, adaba, erkâna ve ahlâkî disipline çok daha fazla bağlıdırlar ve aile şereflerini ve haysiyetlerini korumak için kötü davranışlardan sakınacaklardır. Üçüncü olarak insan, eşinin ailesine gidip gelmeye mecburdur. Eğer onlar şerefli ve haysiyetli ise, o da onlardan istifade edecektir. Eğer onlar aşağı ve bayağı insanlarsa onlarla düşüp kalkmaktan rahatsızlık ve azap duyacaktır.

Yüce Peygamber (s.a.a) hutbede şöyle buyurdu:

Ey insanlar, çöplüklerde yetişen bitkilerden sakınınız.

Denildi ki: "Ey Allah'ın Resulü, çöplüklerde yetişen bitkilerden kastınız nedir?"

Buyurdu ki:

Aşağı ve bayağı ailelerde yetişen güzel kadınlardır.<sup>1</sup>

Öyleyse evlenmek üzere olan kızların ve erkeklerin, olabildiğince şerefli ve asil aileleri tercih etmeleri gerekmektedir. Uyuşturucu bağımlısı, kaçakçı, hırsız vb. aşağı ve bayağı ailelerden ciddi olarak uzak durun; zira yuvanın darmadağın olması kaçınılmazdır.

Fakat şunu da hatırlatmak zarurîdir. Bu tür ailelerde yetişen tüm çocukların kötü ve bayağı olması gerekmemektedir. Bu tür aileler içerisinde maalesef, babalarının ve analarının kötü geçmişlerinin kurbanı olan temiz ahlâklı, dindar ve şerefli çocuklar da mevcuttur. Bu tür masum ve mazlum kişiler,

---

1- Vesail, c.14, s.29

böylesi ailelerde yetiştikleri için çok az şerefli ve haysiyetli insan, onlarla evlenmeye razı olmaktadır. Böylece onlar, ya kendi çevrelerinden kişilerle evlenerek fesada sürüklenmekte ya da ömürlerinin sonuna kadar bekâr olarak kalmaktadırlar. Eğer hayırlı ve fedakâr insanlar, bu tür masum ve mazlum insanlarla evlenerek onları bu tür bayağı ve kötü ailelerden kurtarırlarsa, çok değerli bir iş yapmış olurlar ve Allah katında da mükâfatlandırılırlar.

### **Bu Mazlum Kızın Mektubuna Dikkat Ediniz:**

Genç kız... mektubunda şöyle yazıyor:

"20 yaşında bir kızım, muhtemelen benim gibilerin sayısı fazladır. Yakınlarının doğru dürüst olmamaları yüzünden kendisini istemeye gelen kimsenin bulunmadığı kızlardan... Doğru dürüst olmayan yakınlarının sopasını yiyen kızlardan... Evet, ben babası doğru işler yapmadığı ya da kardeşi kaçakçı olduğu için istemeye geleni olmayan kızlardanım. Çünkü herkes, niçin böyle bir aileden kız alayım, kardeşleri kaçakçıdır, babasının da zaten kendine faydası yok diye düşünüyor. Ben size soruyorum: Acaba benim doğru olmayan ailemin sopasını yiyor olmam doğru mudur? Ben niçin bir eş ya da anne olma arzusuyla yanmak zorundayım? Niçin benim gibiler her gece karanlık gelecekleri için ağlamak zorunda olsun? Bir ailede kötüler var diye tamamının kötü sayılması doğru mudur? Onlar arasından iyi birinin de çıkabilecek olması mümkün değil midir?"

Çıkış yolu olmayan zavallı bir kız."

## **7-Bilgi ve Kültür**

Bilgi ve kültür bir insan için gerçek bir kemaldır ve bunlar bir eş için bir meziyet sayılmaktadır. Kültürlü ve bir şeyler bilen bir insanla daha iyi anlaşılabilir. Böylesi insanlar, ailenin

maslahatlarını daha iyi kavrar, çocuklarını daha iyi yetiştirir ve görevlerini daha iyi bilir. Bir şeyler bilen akıllı insanlarla muâşeret insana zevk verir.

Fakat burada bir noktayı hatırlatmakta yarar var. Her kültürlü, bir şeyler bilen ve akıllı kişi, tedbir sahibi olmayabilir. Maalesef okullarımızda çoğunlukla hayat dersi verilmemekte ve insanlar hayata hazırlanmamaktadır. Tersine çalışmaktan kaçınan ve büyük beklentiler içerisinde olan insanlar yetiştirmektedirler. Tahsil yaptıkları için kendilerini başkalarından üstün ve akıllı görmektedirler. Hatta kendilerinin iyiliğini isteyenlerin sözlerine dahi kulak vermeye yanaşmamaktadırlar. Yani ilim tahsilini anlayış ve aklın ölçütü olarak saymamak gerekmektedir. Akıl, anlayış ve hayatı kavrayış farklı bir şeydir. Kültürsüz ya da az kültürlü olduğu hâlde yeterli akla ve dirayete sahip olan ve hayata kültürlü insanlardan daha hazır nice insan bulunmaktadır. Aynı şekilde kültürlü ve tahsilli oldukları hâlde yeterli akla ve tedbire kültürsüz insanlar kadar sahip olmayan nice insan da vardır. Öyleyse eş seçiminde kültürü ve tahsili tek başına bir meziyet olarak görmemek gerekir. Bunun yerine akla, anlayışa ve kavrayışa dikkat etmek daha yerinde olur. Elbette iman, dindarlık, akıl, ahlâk, iffet ve aile şerefi gibi diğer şartlara sahipse, ilim tahsili de şüphesiz bir kemal sayılmalı ve tahsilli kişi, tahsilsiz birine tercih edilmelidir. Günümüz şartlarında orta üçüncü sınıfa kadar tahsil yapmak herkes için zorunludur. Bundan fazlası herkesin kendisi için bir kemal sayılsa bile de, aile hayatı için mutlak bir zorunluluk değildir; o yüzden eş seçiminde bu konuda fazla ısrarcı olmamak gerekir.

## 8-Mal ve Servet

Mal ve servet kötü değildir; ama eş seçiminde bu öncelikli hedef olarak ortaya koyulmamalıdır. Zira servet sahibi

olmak, insanın zatı için bir üstünlük değildir. Karı kocanın uyumu, sevgi muhabbet ve aile mutluluğu gibi evliliğin yüce hedeflerine ulaşma konusunda servet ve makam zarurî değildir. Bu hedefe ulaşmak iman, takva, dindarlık, iyi ahlâk, akıl, bilinç, bilgi, kültür, iffet, asalet ve aile şerefi gibi zatî üstünlüklere dikkat etmek daha uygundur. Bunlar maldan ve servetten üstün şeylerdir; bu değerler ile mal ve servet arasında tercih yapılacak olsa, elbette ki bunlar tercih edilmelidir. Fakat bu zarurî şartlar yerine gelmişse, servet ve gelir de bir meziyet olarak eklenebilir.

Bununla birlikte şu konunun hatırlatılmasında yarar var. Karı ve koca ailelerinin, aralarındaki uyumun daha iyi olması için, ekonomik olarak ta aşağı yukarı aynı seviyede olması daha iyidir. Eğer bunlar farklı seviyelerde olursa, çoğunlukla ahlâkî sorunlarla birlikte uyumsuzluklar, beklentiler, dayanılmayacak boyutlara ulaşacaktır, bu da hayatı çekilmez hâle getirecek ve zorlaştıracaktır. Fakat bunu da genelleştirmemek gerekmektedir. Zenginlik açısından farklılıklara rağmen, uyumlu olan birçok insan da vardır. Elbette bu mesele, iman, akıl, anlayış ve aile şerefi ile bağlantılı bir husustur.

Maalesef, kız ve erkek ana babaları, çocuklardan çok daha fazla mala ve makama düşkündürler. Hatta serveti ve makamı diğer özelliklere tercih etmektedirler. Eğer zengin bir gelin ya da damat bulurlarsa zorla dahi olsa çocuklarını evlenmeye mecbur etmektedirler.

### **Aşağıdaki Mektuba Dikkat Ediniz:**

...Şehirden genç bir kız mektubunda şöyle yazıyor:

"Anne ve babaların kızlarının geleceği konusundaki tutumları hakkında konuşunuz. Niçin servet ve makam için çocuklarını ateşe attıkları hâlde mutlu ettiklerini zannediyorlar? Bizim şehrimiz o kadar geri ve kültürsüz bir şehirdir ki, bu-



rada kızlarını para ve makam için evlendiriyorlar. Bazen bu durum öyle bir noktaya ulaşıyor ki, kızlar evlenmek istemeyince, evlenmeyi kabul edinceye kadar dövüyorlar. Hâlbuki bu evliliklerin yüzde yetmişi boşanmayla sonuçlanıyor..."

## 9- Yaşta Uygunluk

Karı ile kocanın yaş farkı konusunda belli bir sınır yoktur. Erkek, hangi yaşta olursa olsun, herhangi bir yaştaki ergen bir kadınla evlenebilir. Kadın da aynı şekilde hangi yaşta olursa olsun herhangi bir yaştaki bir erkekle evlenebilir. Fakat karı ve koca arasındaki yaş uyumuna imkân ölçüsünde uymakta yarar vardır. Çünkü yaş açısından aralarında uyum olan karı ve koca birbiriyle daha iyi anlaşacak ve sorunlar daha da azalacaktır. Zira cinsel temayüller her yaşta aynı değildir. Kadın ve erkek belli bir yaş uyumuna sahip olurlarsa, cinsel eğilimler açısından da denk olacaklar ve birbirlerinin bu doğal isteklerine karşı daha iyi cevap vereceklerdir. Fakat bunlar arasında büyük farklar olursa, birbirlerinin ihtiyacına cevap veremeyeceklerdir. Sonuçta birbirlerinden soğuyacaklar ve mutlu bir hayat yaşayamayacaklardır. Karı ve koca yaş açısından birbirlerine yakın olursa, hayat tecrübesi ve toplumsal görgü açısından da birbirleriyle uyumlu olacaklardır. Böylece birbirlerini daha iyi anlayacak, hayatın idaresi ve sorunların çözümü konusunda daha iyi anlaşacaklardır.

Uyum konusunda kadın ile kocanın aynı yaşta olması gerekmemektedir. Hatta kadının erkekten birkaç yaş küçük olması daha iyidir. *-Bir ila en fazla beş yaş-* Bu yaş farkının sebebi, kadının, hamilelik ve emzirme gibi nedenlerden dolayı erkeklere göre daha erken çökmesi ve yaşlanmasıdır. Kadın erkekten birkaç yaş küçük olursa, kocasının dikkatini daha uzun süre çeker, onu cinsel açıdan daha fazla tatmin eder ve sonuçta aralarındaki sevgi ve mutluluk daha fazla olur.

Böylece de yeni bir takım arayışlara yönelmez. Bunun için, kadının erkekten birkaç yaş küçük olması, karı kocanın iyiliğinedir. Fakat bu farklılık çok da fazla olmamalıdır. Zira arada büyük yaş farkı olursa, başka bir takım sorunlarla karşılaşılır ve hayatın huzuru ve mutluluğu kaybedilir. Fakat her hâlükârda yaştaki uyumu, zorunlu bir şart olarak görmemek gerekmektedir.

## 10- Beden Sağlığı

Beden sağlığı, şüphesiz büyük bir ilâhî nimettir ve eş için de bir kemal sayılmaktadır. Sağlıklı bir eş hem güzeldir, hem de hayatı daha iyi idare edebilir. Lakin hasta, malul, sakat kişiler de insandırlar ve onların da evlenmeye ihtiyaçları vardır. Onlar da kendilerini hayat şartlarına uyarlayıp değişik görevleri yapabilirler. Evlilikteki en önemli ölçüt, dindarlık, akıl, ahlâk, asalet, erdemlilik ve bilgidir. Hasta ve malul insanlar da bu faziletlere ve kemallere sahip olabilir.

Hayırlı ve fedakâr insanların hasta ve malullerle evlenmeleri ve onları yalnızlıktan kurtarmaları çok güzel bir davranıştır. Bu değerli davranış insana Allah'ın rızasını kazandırır. Bu çok değerli bir davranış olmakla birlikte birtakım sorunlardan uzak da değildir. Malul bir insan, sağlıklı bir insan gibi yaşayamaz ve aile idaresi konusunda gerekli ciddiyeti gösteremez. Bu yüzden, onun işlerini de eşinin telafi etmesi ve zorluklara ve sıkıntılara katlanması gerekmektedir. Ayrıca cahil ve terbiyesiz kişilerin kusur arayışlarını ve kınamalarını da hatırdan çıkarmamak gerekiyor. Binaenaleyh, bu tür evlilikler, gelip geçici sevgilere ve duygulara göre değil, akla ve neticeyi düşünmeye dayalı olarak kurulmalıdır. Daha önceden iyice düşünmek, sorunları ve zorlukları iyice ölçüp tartmak ve ondan sonra bilinçli bir şekilde harekete geçmek gerekmektedir.

Sakın, bir malul veya hasta ile kışkırtma ya da ölçülüp tartılmamış bir sevgi sonucu evlenmeye kalkışmayın, sonradan pişman olursunuz ve öne süreceğiniz bahaneler ya da ıkınıp sıkınmalar yüzünden Allah'ın o sevgili insanların hasas kalbini inciterek, dertlerine dert eklemiş olursunuz.

"Belsoğukluğu, sifilis, verem ve cüzam." gibi hastalıkları olan kişilerle tedavi olup iyileşinceye kadar evlenmekten sakınmak gerekmektedir. İyileştiklerinden tam olarak emin olmak için doktora da başvurulmalıdır.

## 11- Zararlı Alışkanlıklardan ve Bağımlılıklardan Uzak Olmak

İslâm, takvayı ve temizliği, evliliğin en önemli şartlarından biri olarak saymaktadır. Adamın biri evlendirmek istediği kızı konusunda istişarede bulunmak üzere İmam Hasan'ın (a.s) yanına geldi. İmam şöyle buyurdu:

Onu takvalı bir kocaya ver; zira eğer onu severse, ona ihsanda ve ikramda bulunacak; eğer onu sevmezse, ona zulmetmeyecektir.<sup>1</sup>

İslâm, fâsık ve içki içen insanlarla evlenmeyi nehyetmiştir. Yüce Peygamberimiz (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Kızını fâsık bir kocaya veren birisi onunla yakınlık bağını kesmiş olur.<sup>2</sup>

Allah'ın Resulü (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Kızlarınızı içki içenlere vermeyiniz.<sup>3</sup>

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Kızını içki içen biriyle evlendiren bir kimse, onunla yakınlık bağını kesmiş olur.<sup>4</sup>

---

1- Mekarimu'l-Ahlâk, s.333

2- Mekarimu'l-Ahlâk, s.334

3- Vesail, c.14, s.53

4- Vesail, c.14, s.53

Servet ve makam sahibi de olsa fâsık, içkici, kumarbaz, namaz kılmayan, oruç tutmayan, bağımlı, hırsız ve hain bir adamla evlenmek doğru değildir. Zira bu tür insanlarla evlenmek hem insanın haysiyetine ve onuruna zarar verecektir, hem de ihtilaflara ve uyumsuzluklara sebep olacaktır.

Kısacası böylesi insanlarla evlenmek, hem insanın dinine ve âhiretine zarar vermekte, hem de aile saadet ve huzurunu ortadan kaldırmaktadır. Bundan dolayı kızların da, erkeklerin de bu tür insanların tuzağına düşmemeleri gerekiyor. Anne babaların da evlatlarını bu tür tehlikeli tuzaklardan korumaları gerekmektedir.

## 12- Bakire Olmak

Kadının en önemli meziyetlerinden biri de bakire olmasıdır. Erkek için bakire kızın kendine özgü bir çekiciliği ve letafeti vardır. Erkek, daha önce bir başka erkeğe gönül bağlamamış ve onunla ilişkiye girmemiş bir kadınla evlenmek ister. Bakire kız, daha önce herhangi bir kocanın eğitimi altında olmadığı için, eğitime ve yetiştirilmeye daha elverişlidir.

Hadislerde de bakire olmak bir meziyet olarak sayılmaktadır. Fakat bu meziyet, birinci dereceden zorunlu bir meziyet değildir. Dindarlık, ahlâk, asalet, akıl, ilim ve kültür birinci dereceden faziletler olarak sayılırken, diğerleri ikinci dereceden meziyetler olarak kabul edilir.

Eğer kadın birinci derecede ki şartlara sahipse, dul olması bir kusur olarak sayılamaz. Dullukla ve bakirelik arasındaki fark o kadar önemli değildir. Aile saadeti ve huzuru esas olduğuna göre eşin, dindarlığı, ahlâkı, akıllılığı ve asaleti önemlidir. Bu meziyetler açısından kadının dul ya da bakire olmasının herhangi bir farkı bulunmamaktadır. Elbette yaş uyumuna da riayet etmek gerekir.

## Bir Sorunun Çözümü İçin Öneri

Burada son derece önemli bir konuya işaret etmeye mecburum. Toplumumuzda bize dayatılan savaş yüzünden kocalarını şehit vermiş birçok genç kadın bulunmaktadır. Bu değerli hanımların da tıpkı diğer hanımlar gibi evlenmeye ve huzurlu bir aile yaşantısına ihtiyaçları vardır. Evli olan erkekler, çok eşliliğin sorunları ve ekonomik sorunlardan dolayı bu hanımlarla evlenememektedirler. Öte yandan gençler de dul kadınlarla evlenmeye yanaşmamaktadırlar. Peki, bu fedakâr ve değerli hanımların durumu ne olacaktır? Ömürlerinin sonuna kadar aile sevgisinden ve şefkatinden mahrum kalmak zorunda mıdır? Bu bizim toplumumuzun önemli sorunlarından biridir. Bu sorunun çözümü için çare düşünmek gerekmektedir; aksi takdirde bu, birçok sorunu da beraberinde getirecektir.

Bu konudaki en iyi çözüm yolu şudur: Evlilik çağına geldiği hatta bir miktar da geçtiği hâlde ekonomik sorunlar, ev vb. sorunlar yüzünden henüz evlenememiş gençler için gerekli imkânları hazırlayıp bu dul hanımlarla evlenmeye teşvik etmeliyiz. Bu durumdaki erkeklerin sayısı da az değildir. Kadının bakire olmasının önemli ve zarurî bir şart olmadığını, bunun, diğer şartların varlığının yanında çok küçük ve vazgeçilebilir bir şart olduğunu öncelikle bunlara anlatmalıyız. Özellikle toplumumuzda onların fedakârlıklarına çok şey borçlu olduğumuz şehit hanımlarının sorunlarının çözümü konusunda çok çalışmamız gerekmektedir. Ayrıca Şehit Vakfının ve diğer ülke yöneticilerinin, bu tür kişilerin evlenmeleri için gerekli imkânları hazırlamaya çalışması gerekmektedir. Hayırseverlerin ve hayır kurumlarının da bu konuda çok önemli ve değerli yardımları olabilir. Bu şekilde hem bu dul hanımların sorunları, hem de evlenmeye güç yetiremeyen gençlerin sorunları halledilebilir.

Elbette bunun gerçekleşmesi, bekâr gençlerin bakireliğin bir eşte bulunması gereken zorunlu şartlardan biri olmadığını anlamasına bağlıdır. Bu dul hanımlar arasında bakire kızların birçoğundan çok daha üstün kişiler bulunmaktadır. Bu meselenin toplumda kabul görmesi için geniş bir kültürel çalışmaya ve tebligata ihtiyaç vardır. Devlet yöneticileri, bilinçli ulema, hayırsever kişiler ve medya, bu konuda gerekli çabayı gösterecek olursa, bu iş başarılacaktır.

Son olarak bu hanımlara da şunları tavsiye ediyorum: Kendi konumunuzu ve size özgü şartları daima göz önünde bulundurunuz. Kendinizin bir dul olduğunuzu ve tam anlamıyla ideal bir koca bulma şansınızın az olduğunu bilmelisiniz. Bu nedenle, eş seçerken müşkülpesent olmayınız. Mihr ve diğer evlilik şartları konusunda zorlaştırıcı olmayınız. En önemlisi, İslâmî ahlâk ve adaba riayet ederek, kişiliğinizden kaynaklanan fazilet ve üstünlüklerle, kocanız için en iyi eş, çocuklarınız için en iyi anne ve kocanızın ailesi için de en iyi gelin olmaya gayret ediniz. Şehitlerin değerini kendi hesabınıza yazıp, yüce görünmekten ve yersiz beklentilerden cidden uzak durunuz. Eğer gençler, şehitlerin kanununun saygınlığını korumak için sizinle evlenmişlerse, onların bu fedakârlıklarının değerini biliniz. İslâmî ahlâka riayet ederek doğru bir eş ve ev hanımı olarak onların bu fedakârlıklarına karşı teşekkürünüzü gösteriniz. Sıcak bir aile hayatı yaratınız; böylece şehit ailelerinin değerini arttırınız. Gençleri onlarla evlenmeye teşvik ediniz. Eğer sizinle evlenen birisi pişman olursa, sizin kendinizi büyük görmeniz, yersiz beklentiler içerisine girmeniz ve İslâmî ahlâka riayet etmemeniz, başkalarını şehit hanımlarıyla evlenmekten uzaklaştıracaktır.

### 13- Damadın İşi

Her insanın belli bir işinin olması gerekmektedir. Böylece hem halka hizmet edecek, hem de kendisinin ve ailesinin ge-

çimini sağlayacaktır. İslâm da insanları ciddiyetle çalışmaya teşvik etmekte ve boş oturan, tembel insanlardan da hoşlanmamaktadır.

İnsan toplumunun idare edilebilmesi için herkesin belli bir işi kabul etmesi ve bu işte ciddiyetle çalışması gerekmektedir. Toplumun çiftçiye, hayvancılık yapana, doktora, mühendise, sekretere, öğretmene, öğretim üyesine, ulemaya, tüccara, memura, işçiye, işverene, şoföre, hamala, bekçiye, jandarmaya, polise, komutana, hava, deniz, kara kuvvetlerine vb. şeylere ihtiyacı vardır. Bütün bu meslekler, meşru ve aralarındaki farklılara rağmen saygındır. Kız ve ailesi, damadın mesleğini dikkate almazlık edemez. Damat, ya aktif olarak çalışıyor olacak ya da tahsil hayatını sürdürmekte olan bir üniversite öğrencisi örneğinde olduğu gibi mesleğini ileride seçecektir. İşsiz ve boş vermiş birinin evlenmesi doğru değildir.

Fakat her kızın, her mesleğin kendine özgü bir takım iyiliklerinin ve kötülüklerinin bulunduğu mutlakla dikkat etmesi gerekmektedir. Bazı mesleklerin gelirleri fazla, bazıları ise azdır. Şoförlük, pilotluk, denizcilik ya da jandarma hizmetleri gibi bazı meslekler, uzun yolculukları ve evden uzun süre ayrı kalmayı gerektirir.

Benzincilik, madencilik, aşçılık, teknisyenlik, bazı iş yerlerinde yapılan işçilik ve çiftçilik gibi bazı mesleklerde, temizliğe dikkat etmek mümkün olmamaktadır. Hemşirelik, vardiyalı işçilik ve bekçilik gibi bazı mesleklerde gece çalışmak gerekmektedir. Fakat bütün bu meslekler saygındır ve toplumun idaresi noktasında zarurîdir. Çalışmak değil, çalışmamak ve boş vermişlik ayıptır. Bu meslek sahipleri, Allah'ın kullarına hizmet etmek ve aile bütçesini temin etmek için bu işlerin gerektirdiği şartlara kendilerini uyarlamak zorundadırlar. Bir kamyon, otobüs veya tır şoförü, her hafta birkaç gece veya gündüz yolculuk hâlinde olmak zorundadır. Aynı şekilde kaptanlar ve gemi personeli de haftalarca, aylarca va-

tanlarından uzak bir şekilde denizlerde bulunmak zorundadırlar. Yine orduda askerlik görevi yapanlar, görevleri gereği, belli bir müddet ailelerinden uzakta bulunmak zorunda kalmaktadırlar. Bu insanlar da tıpkı diğerleri gibi evlerinde ve vatanlarında istirahat etmeyi isterler; ama haysiyetlerini ve onurlarını koruyarak hayatlarını temin edebilmek için bütün bu zorluklara katlanmaya mecburdurlar.

Ama gerçekten hizmet ehli olan bu insanların asıl sorunu evlilik sırasında ailede başlamaktadır. Zira birçok ev hanımı, onun yanında tam olarak dinlenebilmesi için kocalarının her gece eve erken gelmesinden hoşlanır. Fakat bu hedeflerine ulaşamayınca zorluklar, bahaneler, mızımızlanmalar başlar ve hayatı zorlaştırıp sıkıntılı hâle getirir. Fakat eğer isterlerse ve karar verirlerse kendilerini mevcut duruma adapte edebilir ve hayatı tatlılaştırabilirler.

Öyleyse, kızlar evlilikten önce evlenecekleri kişinin mesleği ve bu mesleğin gerekleri konusunda iyice düşünülmelidir. Eğer bu mesleğin gereklerine uyum sağlayabileceklerini görürlerse evlenmeyi kabul etmeli ve bu yeni duruma adapte olmaya karar vererek aile hayatına mutluluk getirmelidir. Eğer kendisinde böyle bir güç görmüyorsa, evliliği önceden reddetmesi çok daha iyidir. Böylesi, önce kabul edip daha sonra eşi ve çocukları için sorun yaratmaktan çok daha iyi olacaktır. Sonuç olarak şunu tekrar belirtmeliyim ki, insan her duruma kendini adapte ederek o duruma uygun şekilde yaşayabilir. Asıl olan insanın bir işinin olmasıdır, işin türü o kadar önemli değildir, her hâlükârda katlanılabilir olacaktır.

### **Aşağıdaki Mektuba Dikkat Ediniz:**

Bay... mektubunda şöyle yazıyor:

"Ben şoförüm, ne zaman kız istemeye gitsem önce mesleğimi sorup sonra ret cevabı veriyorlar ve biz şoföre kız ver-



meyiz diyorlar. Peki, şoförlük meslek değil midir? Ailelere, kızlarını istemeye gelenlerin imanlı ve iyi ahlâklı olması durumunda zorluk çıkarmamaları gerektiğini öğütleyin."

## 14- Hanımların İşleri

Bazı hanımların evlilik sırasında çalışıyor olması, ya da öğrenci olduğu için daha sonra bir meslek seçecek olması mümkündür. Hanımların meslekleri genellikle şunlar olmaktadır: Sekreterlik, öğretmenlik, öğretim üyeliği, hemşirelik, dadılık, doktorluk, idarî memurluk, muhasebecilik, daktilograflık vs. Bu gibi işler hanımlar için uygundur. Çalışan hanımlar bu meziyetleriyle hem topluma hizmet etmekte, hem de elde ettikleri gelirle aile hayatına yardımcı olmaktadır. Fakat diğer hanımlar gibi ev işleri ile çocuklarının yetiştirilmesi konularında tam olarak yeterli olamamaktadırlar. Bu sorun onların çalışıyor olmalarının doğal bir sonucudur. Bu açıdan birçok koca, bu tür hanımlardan şikâyetçi olmaktadır. Zira erkekler çoğunlukla, düzenli bir ev ve hazır yemek bulmak istemektedir. Bu durum çalışan bir hanım için pek mümkün olmamaktadır. Bu yüzden erkek eğer eşinin maaşına ihtiyaç duymuyorsa, eşine işini bırakması konusunda ısrar etmekte, ev ve çocuklarla ilgilenmesini istemektedir. Fakat hanımlar da mesleklerini bırakıp evde oturmaya kolayca razı olmamaktadır. Bazen bu tür meseleler, ihtilaflara, çekişmelere ve hatta boşanmaya bile sebep olmaktadır.

Onun için erkek eşinin mesleğini görmezden gelemeyiz. Evlenmeden önce onun mesleği ve bu mesleğin olumlu ya da olumsuz sonuçları konusunda iyice düşünülmeli, ondan sonra kararını vermelidir. Eğer kendinde bu mesleğin gereklerine ve yaratacağı sonuçlara adapte olabilecek bir güç görüyorsa, evlenmeye karar vermelidir, aksi takdirde vazgeçmelidir.

Böylesi bir hanımla evlenmesi durumunda eşinin de kendisi gibi evin geçimi için çalışmakta olduğunu ve evde dinlenmeye ihtiyacı olduğunu unutmamalıdır. Böylesi bir durumda erkeğin, eşinin işten çıkar çıkmaz eve gelip hemen ev işleriyle ve çocuklarla meşgul olmasını beklemeye, kendisinin ise ev işleri ve çocuk bakımı kadının görevidir bahanesiyle hiçbir şeye el vurmada bir köşede oturmaya hakkı yoktur. Bu tür bir davranış ne insafa, ne de erkeklığe sığar. Kadın ve erkek, insafli bir şekilde ev işleriyle çocuk bakımını aralarında bölüştürmelidir. Herkes görevini yapmalı, daha sonra da oturup aile huzurundan ve muhabbetinden yararlanmalıdır. Ayrıca kadının çalışıyor olması bir ayıp sayılmamalıdır. Daha önce de söylendiği gibi bu, tam tersine bir meziyet olarak da görülebilir. Çalışan karı koca, kendilerini bu duruma adapte etmeli, rahat ve huzurlu bir hayat yaşamalıdır.

Fakat eğer kendini eşinin mesleğinin gereklerine adapte edemeyeceğini hissediyorsa, evlenmeden önce bunu ona açıkça söylemeli ve ona mesleğini bırakarak ev işleriyle uğraşmasını teklif etmelidir. Eğer kabul ederse evlenmeli, eğer mesleğini bırakmaya yanaşmazsa, o zaman daha sonraki hayatında kendisine sorun yaratacağını düşündüğü böylesi bir hanımla evlenmemelidir.

## 15- Liyakatli ve Tam Bir Ev Hanımı

Liyakatli ve tam bir ev hanımı, akıl, dindarlık, ahlâk, iffet, asalet, şeref ve güzellik gibi özelliklerinin yanı sıra, kocasıyla, çocuklarıyla ve eviyle de en iyi şekilde ilgilenen kişidir. Koca ile iyi geçinmek, ilk bakışta küçük bir şeymiş gibi gözükür; ama çok geniş bir anlamı bulunmaktadır. Koca ile iyi geçinmek, o kadar önemlidir ki; bu, İslâm'da Allah yolunda cihat derecesinde görülmektedir.

İmam Ali (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Kadının cihadı kocası ile iyi geçinmesidir.<sup>1</sup>

Kadın eğer akıllı ve tedbir ehli olursa, kocasını istediği her yere götürür. Dünyasına da, âhiretine de müdahale eder. Erkeğin dünyevî huzuru da, âhret saadeti de kadının elindedir. Kocasını ile iyi geçindiği ve onu hoş tuttuğu söylebilecek kadın şu davranışlarda bulunur: Dinini, takvasını koruyup, dinî görevlerini yerine getirir ve kocasına yardım eder. Edeplidir, tatlı dillidir, emanete riayet eder, sır tutar, doğru sözlü, müşfik, temiz ve ahlâklıdır. Kocasına karşı sıcak ve saygılıdır. Eve geldiği zaman onu karşılayıp selâmlayarak hal hatır sorar. Evi onun için bir dinlenme yeri hâline getirir. Sorunlarda ve rahatsızlıklarda gönül almasını bilir. Kocasına karşı alçakgönüllü ve itaatkârdır, mümkün mertebe sözlerine uyar. Hasta olduğu zaman, tıpkı bir anne şefkatiyle ona bakar. Kocanın zahmetlerine ve ev için yaptıklarına teşekkür eder. Kocasından, onun güç yetiremeyeceği hiçbir şey istemez. Evinde kocası için makyaj yapar ve onun için en iyi elbiselerini giyer. Kocasına karşı başka erkekleri övüp yüceltmez. Kocasını incitip kızdıracak şeyler yapmaz ve eğer kocası kızacak olursa, sükût eder ve onun hoşnutluğunu kazanmaya çalışır. Eşinin meşru isteklerine karşı inatçılık sergilemekten, zorluk çıkarmaktan ve mızımızlanmaktan kaçınır. Eğer bir yanlış yaparsa kocasından derhal özür diler. Kocasını ondan özür dilerse bu özrü kabul eder. Dışarıya çıkarken ağır başlılık, vakar içerisinde ve makyajsız olarak çıkar. Yabancı erkeklerle samimi olup şakalaşmaz. Hayatın zorlukları karşısında kocasına yardımcı olur. Kocasının sağlığına, yiyeceklerine ve elbiselerine özen gösterir.

İyi bir ev hanımı, sahip olduğu akıl, tedbir ve zevkle evini en iyi şekilde idare eden kadındır. Evini, temiz ve düzenli tutar. Her şeyi kendine özgü yere koyar. Aşçılıkta zevkli ve

---

1- Biharul-Envar, c.113, s. 252

ustadır, sofraya güzel ve leziz yemekler getirir. Ekonomik hayatta orta yola riayet eder, israftan ve bol harcamadan kaçınır. Harcanacak yerlere harcar, harcanmayacak yerlere harcama yapmaktan uzak durur. Kocasının mallarını ondan izinsiz kullanmaz. Emanete riayet eder, güvenilir ve misafirperverdir. Zeki ve beceriklidir. Hizmetçi tutmaz, evinin işlerini kendisi yapar. Gerekli kadar dikiş nakış öğrenir, bu tür işleri kendisi yapar. Çocuklarını temiz, tertipli ve düzenli tutar. Çocukların sağlığına, yiyeceğine ve onlar için gerekli olan besinlere dikkat eder. Çocuklarının hasta olmamaları için sağlık kurallarına dikkat eder, eğer hasta olurlarsa, tedavilerinde, ilaçlarının verilmesinde ve bakımlarında titizlik gösterir. Çocuk eğitimi ve terbiyesi ile ilgili kuralları bilir, çocuklarını yetiştirirken bunlardan yararlanır. Çocuklarına derslerinde yardım eder, onları ahlâk ve davranışlar konusunda eğitir. Böylesi bir kadını gerçek ve seçkin bir ev hanımı olarak nitelemek mümkündür. Aşağıdaki hadislerle dikkat buyurun:

İmam Ali (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Kadının cihadı kocası ile iyi geçinmesidir.<sup>1</sup>

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Sizin içinizdeki en iyi kadınlar, güzel kokan, güzel yemek yapan, harçayacağı zaman yerli yerince harçayan, harcanmayacağı zaman harcamayan kadınlardır. Böylesi kadınlar, Allah'ın işçileridir ve Allah'ın işçilerine hüsrân ve pişmanlık yoktur.<sup>2</sup>

Adamın biri Hz. Peygamber'in (s.a.a) yanına gelerek şöyle dedi: "Karım ben eve girince beni karşılar, evden çıkınca beni uğurlar, beni üzüntülü gördüğü zaman: *'Niçin üzgünsün? Üzüntün eğer rızık ve geçim yüzündense Allah bunu üstlenmiştir. Eğer âhiretinden dolayı üzülyüyorsan, Allah senin bu ihti-*

1- Biharul-Envar, c.113, s. 252

2- Vesail, c.14, s.15



[t.me/caferilikcom](https://t.me/caferilikcom)

<https://t.me/caferilikcom>

[www.caferilik.com](http://www.caferilik.com)

*mamını arttırsın.*' der." Bunun üzerine Allah'ın Resulü (s.a.a) şöyle buyurdu:

Allah'ın yeryüzünde işçileri vardır. Senin hanımın Allah'ın işçilerindedir. Onlara şehit ecrinin yarısı verilir.<sup>1</sup>

Emirü'l-Müminin Ali (a.s) şöyle buyurdu:

Sizin en iyi kadınlarınız beş gruptur.

"Bu beş grup hangileridir." diye soruldu. Bunun üzerine o şöyle buyurdu:

İtaatkârdır, yumuşak huyludur, uyumludur, kocasını kızgın gördüğü zaman, uyumak için gözlerini kapatmadan önce kocasını razı etmiş olur, kocasının yokluğunda kendini korur. Böyle bir kadın, Allah'ın işçisidir ve Allah'ın işçisine hüsrân ve ziyan yoktur.<sup>2</sup>

Yüce Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Allah kocasıyla iyi geçinmeyen ve ona gücünün yetmeyeceği şeyleri dayatan kadının yaptığı hiçbir hayırlı ameli kabul etmez. Allah'ı, kendisine gazaplı bir hâlde mülakat eder.<sup>3</sup>

Allah'ın Resulü (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Kocasına, hac, cihad ve ilim konusunda yardım eden kadına Allah, Hz. Eyyub'un hanımının sevabını verir.<sup>4</sup>

Allah'ın Resulü (s.a.a) şöyle buyurdu:

Sizlere en iyi kadını bildireyim mi?

"Evet, bildirin ey Allah'ın Resulü." denildi. Bunun üzerine Allah'ın Resulü (s.a.a) şöyle buyurdu:

Kadınların en iyisi, çocuk doğuran, kocasına sevgi ve şefkat gösteren, hicabına ve iffetine riayet eden, aile

---

1- Vesail, c.14, s.17

2- Vesail, c.14, s.15

3- Mekarimu'l-Ahlâk, s.246

4- Mekarimu'l-Ahlâk, s.230

içerisinde onurlu ve otoriter, kocasına karşı ise itaatkâr olanıdır. Süsünü ve ziynetini başkasından koruyup sadece kocasına has kılandır. Kocasının sözünü dinleyip söylediklerini yerine getiren, kocasıyla yalnız kaldığında kendini ona bırakandır. Süssüz ve ziynetsiz yaşayan erkekler gibi, kocasının karşısına eski elbiselerle, süslenmeden ve ziynetsiz olarak çıkmayan kadınlardır.<sup>1</sup>

Yüce Peygamber (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Sizin kadınlarınızın en kötülere, kısır, pis, inatçı ve asi olanlardır. Yakınlarına karşı itaatkâr, kocasına karşı ise sert olan, kendisini kocasından esirgeyip başka erkeklere ilgi duyan kadınlardır.<sup>2</sup>

Sonuç olarak şunu hatırlatmakta yarar var. Yukarıda iyi özelliklerinden söz edilen kadınlar seçkin kadınlardır. Her erkek doğal olarak eşinin bütün bu özelliklere sahip olmasını ister ve eş seçiminde de az çok bu özellikleri bulmaya çalışır. Fakat tüm bu güzel özelliklere sahip olup, bu kötü özelliklerin tümünden de uzak olan insan sayısı maalesef azdır. Bütün kötülüklerden münezzeh olup, tüm mükemmelliklerin en yücelerine sahip olan birini, masumların dışında başka bir yerde bulmak mümkün değildir. Doğal olarak insan böyledir. Sizler, bütün kusurlardan uzak ve tam olarak mükemmel misiniz ki, böylesi bir eş bulmak istiyorsunuz. İnsan, imkân nispetinde güzelliklere sahip olan ve bu nispette de kötülüklerden uzak olan bir eş bulmak için çalışmalıdır. Kuruntulara ve müşkül-pesentliğe kapılarak evlilikten mahrum olmamalıdır. Gerekli dikkat ve araştırmadan sonra Allah'a tevekkül etmeli ve ondan kendisine iyi, mümin ve uyumlu bir eş nasip etmesini istemelidir. Evlendikten sonra eğer eşini, istediği bu özelliklere uygun bulursa, Allah'a vermiş olduğu bu büyük nimetten

---

1- Mekarimu'l-Ahlâk, s.229

2- Mekarimu'l-Ahlâk, s.19

dolayı şükretmeli ve bunun kıymetini bilmelidir. Eğer onda herhangi bir kusur ya da kusurlar görürse, yine umutsuzluğa ve karamsarlığa kapılmamalı, çeşitli bahanelerle kusur ve uyumsuzluk aramaya çalışmamalı, ilahî kadere teslim olmalı, eşinin kötülüklerini görmezden gelmeli, kendini bu mevcut duruma adapte etmeli, iyilik ve güzellikle hayatına devam etmelidir. İnsanda böylesi bir güç mevcuttur.

## 16- İyi ve İdeal Koca

İyi ve ideal bir koca, eşini ve çocuklarını hoş tutan kocadır. İyi ahlâklı, tatlı dilli, edepli, şefkatli, akıllı, dirayetli, dindar, zeki, faal, kültürlü, onurlu, misafirperver ve liyakatli olandır. Ailesinin huzurunu ve refahını temin etmek için çaba ve gayret sarf eder. Temiz, düzenli ve iyi giyimlidir. Geçimde orta yolu tutar, ekonomiktir, parasını boşa harcamaz. Hanımına saygılıdır, onun zahmetlerinin kıymetini bilir. Hanımını gerçekten çok sever ve bu sevgisini ona gösterir. Hanımının kötülüklerini bağışlar, özrünü kabul eder. Başka kadınlara bakmaz, onları övüp yüceltmez. Ev işlerinde hanımına yardım eder. Hanımı hastalandığında tedavisi için gayret gösterir, tıpkı bir anne şefkatiyle ona bakıcılık eder. Öfkelenmez, öfkelense bile, kendine hâkim olur, bağırıp çağırılmaz. Dinî görevlerini yapar, hanımını ve çocuklarını da dindarlık yoluyla irşat eder. Çocuklarının dersleriyle ve eğitimleriyle ilgilenir. Onurlu ve sır tutucudur. Hanımını azarlamaz ve kötü söz söylemez. İnatçılıkla ve sertlikle davranmaz.

Bu tür nitelikler, iyi ve ideal bir kocaya ait niteliklerdir. Her kadın, doğal olarak kocasının bu tür niteliklere sahip olmasını ister. Fakat daha önce de söylediğimiz gibi, bütün bu iyi özelliklere sahip olup, kötü özelliklerden de uzak olan çok az sayıda insan vardır. Sıradan insanlar konusunda bu tür beklentiler içerisine girmemek gerekir. Sizler, tam anlamıyla



la mükemmel ve kusursuz eşler misiniz ki, kocalarınızın da mükemmel ve kusursuz olmasını bekliyorsunuz. Eğer evlendikten sonra kocanızda istediğiniz özellikleri bulursanız, bu büyük nimetten dolayı Allah'a şükredin ve onun kıymetini bilin. Eğer hataları ve kusurları olursa, onları görmezden gelin, kendinizi bu mevcut duruma adapte etmeye ve güzel bir hayat yaşamaya çalışın. Siz de bunu yapabilirsiniz.

## YASAK EVLİLİKLER

Mukaddes İslâm şeriatında bazı kadınlarla evlenmek yasak ve haramdır. Bunlar birkaç gurup altında incelenebilir:

### 1- Mahremler

Birbiriyle yakın akrabalık bağı olanlara mahrem denir. Bunları üç gruba ayırmak mümkündür:

1- **Nesebî Mahremlik:** Anne, baba, ata, nine, kız ve erkek çocuklar ve torunlardan başlamak üzere aşağıya kadar gelen herkesi kapsar. Kız ve erkek çocuklarla onların torunları aşağıya kadar olan herkes. Kardeşler, çocukları ve onların torunları ve aşağıya kadar olan herkes. Amca, teyze, hala, dayı, (elbette onların çocukları birbirleri ile evlenilebilirler), anne babanın halası, teyzesi ve dayıları.

2- **Emzirme İle Mahremlik:** Bazı kadınlar, emzirme yoluyla bazı erkeklerle mahrem olmaktadır. Emzirmek, ilmihâl risalelerinde açıklanan bazı özel şartlar içerisinde mahremiyet durumu ortaya çıkarmaktadır. İlmihâllerde sıralanan şartlar şunlardır:

a) Çocuk, en azından tam bir gece ve gündüz ya da sürekli ve tam olarak on beş defa, bir kadından süt emmelidir ve bu arada başka bir yiyecek yememeli veya başka bir süt içmemelidir.

b) Biberondan değil, bizzat memeden süt emmelidir.

c) Süt emme, doğumdan iki yaş arasında olmalıdır, ondan sonrası için değil.

d) Süt, evlilik yoluyla ortaya çıkmış olmalıdır.

e) Süt, zina sonucu, değil, meşru evlilik sonucu ortaya çıkmış olmalıdır.

Bir kadın söz konusu şartlar çerçevesinde emzirirse, o çocuk şu kişilere mahrem olur.

Öncelikle, sütanne diye adlandırılan o kadının kendisine, ikinci olarak, sütbaba diye adlandırılan, sütün sahibi olan kadının kocasına, o kadının anne babasına ve daha yukarısındaki herkese, dördüncü olarak, o kadının tüm çocuklarına, beşinci olarak, o kadının çocuklarının çocuklarına ve daha aşağısındaki herkese, altıncı olarak, o kadının kız ve erkek kardeşlerine, yedinci olarak o kadının amcasına ve halasına, sekizinci olarak o kadının dayısına ve teyzesine, dokuzuncu olarak, sütün sahibi olan kadının kocasının evlatlarına ve aşağısındaki herkese, onuncu olarak kocasının ana babasına ve yukarısındaki herkese, on birinci olarak sütün sahibi kocanın kız ve erkek kardeşlerine ve on ikinci olarak, sütün sahibi olan kocanın amcasına, halasına, dayısına, teyzesine ve daha yukarısındaki herkese mahrem olur.

**3- Sebep Yolu İle Mahremlik:** Evlilik yolu ile de kişi bazı insanlara mahrem olur. Örneğin kadının annesi, kocanın babası, kadının kızı (üvey kızı), kocanın oğlu (üvey oğlu) kocanın annesi (üvey anası), oğlun hanımı (gelin), kızın kocası (damat) ve eşi nikâhı altında bulunduğu sürece eşinin kız kardeşi.

Söz konusu edilen bu kişiler, mahrem sayılmaktadır ve onlarla evlenmek, şer'an caiz değildir. Onlara bakmak ise caizdir. Yalnız hanımın kız kardeşi bundan müstesnadır; onlarla evlenmek haramdır ve onlara bakmak da caiz değildir.

## 2- Kâfirle Evlenmek

Müslüman kadın için, ister daimî, isterse geçici nikâhla olsun kâfirle evlenmek caiz değildir.

Aynı şekilde Müslüman bir erkeğin de Yahudi veya Hıristiyan gibi Ehlikitap'tan bir kadınla daimî nikâhla evlenmesi caiz değildir; ancak geçici nikâhla evlenebilir. Fakat Müslüman bir kadın geçici nikâhla da olsa Ehlikitap bir erkekle evlenemez.

### 3- Üçüncü Olarak

Halası ya da teyzesiyle zina eden biri, onun kızıyla evlenemez. Aynı şekilde bir erkekle livata yapan biri de o kişinin, annesiyle, kız kardeşiyle ya da kızıyla evlenemez. Eğer evlenirlerse, onların nikâhları batıldır, çocuk sahibi olmuş olsalar bile birbirlerinden ayrılmaları gerekir.

## Akraba İle Evlilik

Bilindiği gibi İslâm, bacı ve kardeş, onların çocukları, teyze, hala, amca, dayı, anne, baba, dede ve nine gibi mahremlerle evliliği haram kılmıştır. Fakat amcakızı, amcaoğlu, teyze kızı, teyze oğlu, halaoğlu, halakızı, dayıoğlu ve dayıkızı gibi akrabalarla ve diğer uzak akrabalarla evlenmeyi caiz görmüştür. Şimdi bu noktada şöyle bir soru gündeme gelmektedir: Acaba insan, imkân nispetinde kendi akrabalarına mensup ailelerden mi evlenmelidir, yoksa başka ailelerden mi evlenmelidir? Bu noktada şunu hatırlatmakta yarar bulunmaktadır. Şüphesiz, akraba evliliklerinin birtakım faydaları vardır:

Öncelikle akraba aileler, birbirlerini daha iyi tanımakta, birbirlerinin ahlâkını ve davranışlarını daha iyi bilmektedirler. Zira birbirleriyle muâşeretleri ve gidip gelmeleri daha fazladır.

İkinci olarak evlilik yoluyla aile ilişkileri daha da sağlamlaşmakta ve bu da bir anlamda sıla-ı rahim-i güçlendirmeye yardımcı olmaktadır ki bu da İslâm'da tavsiye edilmiştir.

Üçüncü olarak, evliliğin, mihr, eşya alımı, düğün ve ni-kâh törenleri gibi ön gerekleri, akraba arasında çoğunlukla kolaylaştırılacaktır.

Dördüncü olarak, akrabalıktan dolayı evlilikler daha sağlam olacaktır, yaşantıda edebe ve ahlâka daha fazla riayet edilirken, affetme ve hoşgörü daha da kolay olacaktır.

Beşinci olarak, bu tür evliliklerde boşanma daha az görülmektedir. Zira eşler arasında ihtilaf ve çekişme baş gösterdiği zaman çoğunlukla aile büyükleri aracılık ederler ve barışmalarını ve uzlaşmalarını sağlarlar. Bu tür faydalar sebebiyle birçok insan akraba evliliği yapmaya çalışmaktadır.

Fakat bazı bilim adamları, amca çocukları, hala ya da dayı çocukları gibi akrabalar arasında yapılan evlilikleri doğru bulmamakta ve hatta bazen bunun yasaklanması gerektiğini bile söylemektedirler. Bu bilim adamları, bu tür akraba evliliklerinde sakat doğum ihtimalinin yüksek olduğunu söylemektedirler. Bu bilim adamları şöyle demektedirler: İstatistiklerin ortaya koyduğuna göre, doğuştan sakatlık, bedensel ve psikolojik gerilik, bazı kan hastalıkları, kemiklerin düzensiz gelişimi, geri zekâlılık, bazı gençlik bunalımları, sağırılık ve dilsizlik gibi bazı hastalıklara, diğer ailelere oranla akraba evliliği yapmış olan ailelerde çok daha sık rastlanmaktadır. Bu durumdaki çocukları incelemeniz hâlinde aynı neticeye sizler de ulaşacaksınız. Nitekim biz de yapmış olduğumuz araştırmada bu neticeye ulaşmış, bu tür çocukların çoğunun akraba evliliği yapmış olan ailelerde bulunduğunu görmüştüzdür.

Elbette bilim adamları, doğuştan sakat çocukların sadece akraba evliliklerine has bir şey olduğunu söylememektedirler. Diğer evliliklerden de bu tür çocuklar doğmaktadır; ama akraba evliliği yapan ailelerle diğer aileler arasında mukayese yapıldığında, bu duruma akraba evliliği yapan ailelerde daha fazla rastlandığı bilinmektedir. Ayrıca akraba evliliği

yapan ailelerin tümünün kaderi budur, ya da akraba evliliği yapan ailelerin çocuklarının hepsi sakat olur diye bir şey de söylemiyorlar. Zira akraba evliliği yapmış olmasına rağmen çocuklarında bu tür sakatlıklara rastlanmayan birçok aile görmekteyiz. Yine, sakat doğmuş çocuk bulunan bazı ailelerde de, sakat doğmuş çocukların sayısının az, buna karşı sağlam olanların sayısının fazla olduğunu görmekteyiz. Bilim adamlarının söylediği şudur: Akraba evliliği yapmış olanlarla diğer evlilikleri kıyasladığımızda ve her iki tür ailelerdeki sakat doğumları incelediğimizde, akraba evliliği yapmış olan ailelerde sakat doğmuş çocukların sayısının çok daha fazla olduğu sonucuna varmaktayız.

Bilim adamları bunun sebebini, kalıtsal hastalıklara bağlamaktadırlar. Birçok hastalığın kalıtım yoluyla, babadan, anneden ve atalardan çocuklara geçtiğini belirtmektedirler. Bilim adamlarına göre, kalıtım faktörü, ataların birinde var olan ve onlardan çocuklara intikal eden ve onların sakat ve hastalıklı doğmasına sebep olan genlerle ilgilidir. Bazı özel genler, bazen anneden, bazen babadan, bazen de anne ve babadan çocuklara geçmektedir. Hastalığa sebep olan genin, hem anneden, hem de babadan çocuğa geçmesi durumunda hastalığın ortaya çıkma ihtimali ve şiddeti çok daha fazla olacaktır.

Onun için akraba evliliklerinde, hastalık yapan gen, babada ya da ataların herhangi birinde mevcut olmuş ve bir yolla babaya, bir yolla da anneye geçmiş olabilir. Sonuçta çocukların birinde ya da birkaçında toplanıp çocukları bu hastalığa düşürebilir. Dolayısıyla böylesi bir ihtimal, akraba evliliği yapmamış olan ailelerde daha az olacaktır.

Her hâlükârda akraba evliliklerinde sakat ya da hastalıklı çocuk doğma durumu elbette sadece bir ihtimalden ibarettir; ama bu güçlü ve dikkate değer bir ihtimaldir. Dolayısıyla da imkân nispetinde bu tür evliliklerden kaçınmak daha iyidir.

Burada dikkatlerinizi, konunun uzmanlarından birinin görüşlerine çekmek istiyorum. Amerika'daki psikoloji uzmanlarından bir olan Venus Almuti, yazdığı makalede şunları belirtmektedir: "Genetik bilimiyle uğraşan bilim adamlarının araştırmaları göstermektedir ki, akraba evliliklerinden doğan çocukların birçoğunda gerilikler bulunmaktadır. Elbette her akraba evliliği böylesi bir sonuç doğurmamaktadır. Zira şu an dünyada akraba evliliğinden doğmuş milyonlarca sağlıklı insan bulunmaktadır. Birçok ülkede, özellikle de İskandinav ülkeleri ile Amerika'da evlenmeden önce gelin ve damat üzerinde bir takım gen testleri yapılmakta ve sonucun olumlu olması durumunda bu evlilikler gerçekleştirilmektedir."

Bu daldaki bazı bilim adamları, bacı kardeş evliliğinin yasaklanması gibi, amcaoğlu amcakızı, halaoğlu, halakızı, dayıoğlu, dayıkızı vs. şeklindeki evliliklerin de tedricen yasaklanması ya da en azından onların evliliklerinin, bir genetik kurumundan alacakları olumlu rapora bağlı olması gerektiğine inanmakta ve ancak bu şekilde sakat ve geri çocukların doğumlarının azaltılabileceğini belirtmektedirler. Akraba evliliği yapmış olan ailelerde gelişim geriliğine sahip çocukların fazla olmasının sebebi ile ilgili olarak bilim adamları 2 binden fazla genetik hastalığın bulunduğunu ve her sağlam şahsın bu kalıtsal hastalıkları doğuran iki üç genin taşıyıcısı olabileceğini belirtmektedir. Akraba evliliklerinde kötü genlere daha çok rastlandığı ve benzerler fazla olduğu için onların çocuklarının hastalık ihtimali de artmaktadır. Bilim adamlarına göre akraba evliliklerindeki bu tehlike otuz kat daha fazladır. Akraba oldukları hâlde sağlıklı çocuklara sahip olan kadın ve erkekler, talihlerinin yaver gitmesi sonucu kötü veya benzer genlere sahip değildirler ve bundan dolayı da bu büyük tehlikeden kurtulmuşlardır. İskandinav ülkelelerinde herkes için kişilerin şeceresini ve birkaç nesil boyunca hangi hastalıklara sahip olduğunu gösteren bir sağlık kar-

nesi verilmektedir. İki kişi evlenmek için başvurduklarında bu sağlık karnesi evlilik konusundaki gerekli bilgileri kendilerine sunmuş olmaktadır.<sup>1</sup>

Bu bilim adamının söylediklerini de dikkatlerinize sunuyorum: Kori Toem, zekâ geriliği şeklindeki bir beyin hastalığıdır ve iki şekilde görülür. Birinci formda çocuklarda görülür. Hastalıklı çocuk, doğuşta sağlamdır; fakat birkaç ay sonra hastalık belirtileri ortaya çıkmaya başlar. Beyinsel güçleri hiçbir şekilde gelişmez ve tedricen görme duyusunu kaybeder ve çocuk, iki ya da üç yaşına girmeden zayıflıktan ölür. Bu hastalığın sebebi gizli ve otosomik bir genin mevcudiyetidir. Hastalığın ikinci şekli, 6 ila 7 yaşları arasında ortaya çıkar. Ondan sonra beyinsel güçler zayıflar, görme duyusu yitirilir ve ölüm, 21 yaşına kadar sarkabilir.

Bu hastalığın ortaya çıkışı da gizli ve otosomik bir genin varlığına bağlıdır. Bu hastalık nadir olarak görülür ve çoğunlukla da kan uyuşmazlığı bulunan ve amcaoğlu, amcakızı vb. gibi yakın akraba evliliği yapmış olan kişilerin çocuklarında görülür.<sup>2</sup>

Başka bir bilim adamı şunları belirtmektedir: Birbiriyle yakın akraba olan, ortak bir ataya sahip olan karı kocanın heterozigot olma ihtimali, birbiriyle akrabalığı olmayan iki evlilikten daha fazladır. Ayrıca bu ihtimal, akrabalığın derecesine de bağlıdır. Yani akrabalık derecesi arttıkça, heterozigotluk ihtimali de o oranda artmaktadır.<sup>3</sup>

---

1- Mecelley-i Danişmend [Bilim Adamı dergisi], 12. yıl, 177. sayı, s. 21

2- Tevarus-i Umumî [Genel Kalıtım], Hoşeng Haverî ve Menuçehr Şeriatî, c.1, s.245

3- Müşaverey-i Jenetik Der Bîmarîhay-i İrsî [Kalıtsal Hastalıklarda Genetik Danışmaları], Muhammed Ali Mevlevî, Hoşeng Haverî ve Lutfullah Rozbeharî, s.103



Ayrıca şunlar belirtilmektedir: Eşlerin ortak ataya sahip olmalarından dolayı çocuklarının hastalıklı olmalarında şaşılacak bir şey yoktur. Zira onların her ikisinin de heterozigot olma ihtimali vardır ve bu durum da onların çocuklarının hastalıklı olmalarındaki ihtimali arttırmaktadır. Bu tür durumlar, geçmişteki ortak atalarında bulunan istenmeyen genler üzerindeki ihtimal hesaplarına dayanmaktadır. Genetik bilimi terminolojisinde, akraba evliliği sonucu doğanlara kandaş denilmektedir. Bu noktada kandaş teriminin, kan gruplarıyla vs. bir ilgisinin bulunmadığını hatırlatmak gerekmektedir. Kandaş olmak, kişinin aynı zigottan olması veya genetik açıdan saf olması demektir.

O hâlde, kandaş olmanın gereği, birinci dereceden akraba olmaktır. Akraba olmak da ana ya da baba tarafından ortak bir ataya sahip olmak demektir.

Kan çaprazlaması, akraba olan iki ebeveynin benzer genlerinin çocuğa geçme ihtimalidir. Örneğin amcaoğlu ile amcakızı evliliğinden doğan kandaş bir çocuğun ihtimali 1/16'dır. Bu sayının anlamı şudur: Bu şekildeki bir ana babanın çocuğu, göz önünde bulundurulmuş her bir gen açısından 1/16 ihtimalinde homozigottur.<sup>1</sup>

Bir başka yerde de şunları belirtmektedir:

1- Çocuk ölümü, akraba evliliği yapan ailelerde, diğer ailelerden çok daha fazladır.

2- Akraba evliliğinden doğan çocuk ölümlerinin fazlalığı, grafiksel olarak kandaşlık çaprazlaması ile değişkenlik arz eder. Hesaplamalardan ve rakamlardan şu sonuç çıkmaktadır: Akraba dışından evlilik yapan ailelerdeki çocuk ölümleri, binde 40 civarında iken, bu rakam amcaoğlu, amcakızı evliliklerinde binde 60 ila 80'e kadar varmaktadır.<sup>2</sup>

---

1- age.

2- age.

Görüldüğü gibi, bilim adamları ve genetik uzmanları, akraba evliliği yapmış olan ailelerdeki sakat ya da hasta çocuk sayısının, akraba evliliği yapmamış olan ailelerinkinden çok daha fazla olduğunu belirtmektedirler. Sakat çocuklar konusundaki istatistikler de onların bu ifadelerini teyit etmektedir. Bu açıdan ben de, imkân nispetinde amca, hala, teyze ve dayı çocukları gibi akrabaların birbirleriyle evlenmekten kaçınmaları gerektiğine inanmaktayım. Zira bu tür evliliklerden hasta, sakat ve malul çocukların doğacak olması sadece bir ihtimalden ibarettir ve diğer aileler için de bu ihtimal söz konusudur; ama bu tür evliliklerde bu ihtimal daha da güçlüdür. Bu açıdan bundan kaynaklanacak zorluk ve sıkıntıların henüz ihtimal hâlindeyken önlenmesi daha iyidir. Zira bu zavallı çocukların yaşayacakları zorluklar ve onların bakımında karşılaşılabilecek sorunlar herkesin malumudur.

Bu noktada şöyle bir sorunun gündeme gelmesi mümkündür: Eğer akraba evliliği tehlikeli ise o zaman İslâm'ın bunu yasaklaması gerekmez miydi? Buna cevap olarak şu söylenebilir: Tehlikenin büyüklüğü yasaklamayı gerektirecek kadar değildir.

Okuyucuların zihnine takılması mümkün olan bir başka husus da şudur: Amcaoğlu ya da amcakızı ile evlenmek doğru bir şey olmasaydı, yüce Peygamber, Hazret-i Fatıma'yı Hazret-i Ali ile nikâhlanmazdı; zira Hazret-i Ali, Hazret-i Peygamber'in amcasının oğludur. Hâlbuki Hz. Peygamber tarafından gerçekleştirilen böylesi bir nikâh sayesinde İmam Hasan, İmam Hüseyin, Zeyneb ve Ümmü Gülsüm gibi yüce insanlar doğmuştur. Buna cevap olarak da şunu arz edeyim: Daha önce de açıklandığı üzere soyut olarak akrabalık çocukların sakat doğmasının sebebi değildir. Tersine onlardan birinin babalarından ya da atalarından birinin hasta olması dolayısıyla o hastalığa özgü genler, çocuklara geçmektedir. Sonuç olarak akraba olan eşlerin, başkalarından çok daha faz-

la, çocukların sakatlığına sebep olacak o belli genleri taşıyor olması mümkündür. Onların atalarından herhangi birinde böylesi bir hastalığın olmadığı kesin olarak biliniyorsa, evlilik gönül rahatlığıyla gerçekleştirilebilir. Bu açıdan bazı kavimlerde aile şeceresinin tutulması bir gelenek hâline gelmiştir ve kişilerin sağlamlığı ya da hastalığı orada kaydedilmiştir.

Öyleyse Hazret-i Ali (a.s) ile Hazret-i Fatıma'nın (a.s) evliliği ile ilgili olarak, yüce Peygamber (s.a.a) babasının ve atalarının hepsinin sağlam ve kusursuz olduğunu ve onların belli genleri taşımadığını bildiği için bu evlilikte herhangi bir tehlike ve beis görmemiş, bu evliliği onaylamıştır denebilir.

## EŞ SEÇİMİNDE AİLENİN ROLÜ

Aile, yani anne, baba, ağabeyler, ablalar ve amca, dayı, hala, teyze gibi ikinci dereceden akrabalar, evlenmek niyetinde olan kızlara ve erkeklere yardım ederler. Onlar hayatın acılarını, tatlılarını tattıkları için daha fazla tecrübeye sahiptirler. Bu açıdan kızlarını istemeye gelen bir genç erkek, ya da oğullarına almak istedikleri bir genç kız hakkında daha iyi araştırma yapabilirler ve İslâmî ölçütlere göre onların olumlu ya da olumsuz taraflarını hiç arttırıp eksiltmeden, eveleyip gevelemeden, gizleyip saklamadan gençlere sunabilirler. Daha sonra da karar vermeyi onlara bırakabilirler. Eğer gençler karar veremiyorlarsa, kendilerinden görüş isteyebilir. Onlar da insafli bir şekilde ve hiçbir art niyet taşımaksızın onların yararına olacak şeyleri ortaya koyup son kararı yine onlara bırakırlar.

Siz ailelere şu konuya dikkat etmeniz tavsiye olunur: Kız ve erkek, bir ömür boyunca sizinle değil, birbirleriyle yaşamak istemektedir. Birbirlerini beğenmesi gerekenler onlardır. Binaenaleyh, sizler sadece araştırmanın sonucunu onlara bildirip, kendi görüşünüzü belirtiniz, son kararı onlara bırakınız. Anne ve babanın çocukların görüşünü almadan onların evliliği konusunda karar vermeleri, verdikleri bu karara onları zorlamaları ve onlara mutsuz ve sıkıntılı bir hayat sunmaları insafli ve adaletli bir tutum değildir. Bana göre bu, kıyamette de hesabı sorulacak büyük günahlardan biridir.

### **Aşağıdaki Mektuba Dikkat Buyurun:**

Genç kız... mektubunda şöyle yazıyor:

"Üniversite öğrencisiyim, evlenme çağına çoktan girmiş bulunuyorum. Fakat annem ve babam, evlenmeme sürekli olarak bir şekilde engel oldular. Onların bu engel oluşlarının bana talip olanlara zorluk çıkarma şeklinde olduğunu düşünmeyin. Onlar bunu, evlenmemi imkânsızlaştıracak gerekçeler ileri sürerek yaptılar. Hâlbuki bunlar mümin ve toplumsal açıdan da iyi insanlardı. İstemeye gelenlere hiçbir şey sormaksızın "Hayır." dedikleri bile oldu. Bu onlar için bir alışkanlık hâline geldi. Benim görüşümü bile sormadılar. Ben görüşümün sorulmasını ve kendi geleceğim hakkında karar vermeme izin verilmesini beklerdim. Onlara kalben kırgın olduğumu söylemem gerekiyor; çünkü benim geleceğimi nasıl meçhule sürüklediklerini açıkça görüyorum. Bazen onları sevmediğimi düşünüyorum; çünkü benim geleceğimi tayin etmekte olan kişiler, aslında benim geleceğim konusunda hiçbir rol oynamamaktadır. Kardeşiniz ..."

### **Başka Bir Mektuba Daha Dikkat Buyurun:**

Bay... mektubunda şunları yazıyor:

"Yaklaşık beş yıl önce evlenmeye karar verdim. Annemi, kız kardeşimi ve bir başka kadını, bir kızı görmeleri için onların evine gönderdim. Döndüklerinde: "Nispeten iyi." dediler. Bu arada annem küçük bir kusuruna değindi; ancak öyle bir şekilde anlattı ki bana önemsiz bir şeymiş gibi geldi. Nitekim ben bunun önemsiz olduğunu ve sorun teşkil etmeyeceğini söyledim. Evlilik gerçekleşti; ama daha ilk geceden başlayarak şimdiye kadar geçen beş yıl boyunca bu mesele benim için hep sorun olageldi. Gerçi annem, temelde bu duruma işaret etmişti; ama maalesef iyi açıklamamıştı. Zira aile içerisinde olması gereken sıcaklık ve samimiyet, bizim aramız-

da yoktu. Őu an iki çocuğumuz var; ama ben hanımına karşı sevgi duymuyorum. Bununla birlikte İslâm ahlâkına da uymaya çalışıyorum ve Şimdiye kadar da bu konuda herhangi bir yanlışım olmadı. Bazen ayrılmamızın daha iyi olacağını düşünüyorum; ama kendimden utanıyorum..."



## EŞ SEÇİMİNDE İSTİŞARENİN ROLÜ

İstişarenin İslâm'da yüksek bir değeri vardır. Allah Teala Kur'ân'da peygamberine hitaben şöyle buyuruyor:

**Ey Peygamber, işlerinde müminlerle istişare et.  
Bir karar verdiğin zaman ise Allah'a tevekkül et.<sup>1</sup>**

Müminler için de şöyle buyuruyor:

**Müminler, işlerini istişare ile yaparlar.<sup>2</sup>**

İstişare, hadislerde de vurgulanmıştır. Aşağıdakiler buna örnektir:

Allah'ın Resulüne (s.a.a) şöyle soruldu: "İhtiyat nedendir?"  
Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu:

Görüş sahipleriyle istişare edip onları izlemektedir.<sup>3</sup>

Hz. Peygamber, Hz. Ali'ye olan vasiyetinde şöyle buyurmaktadır:

Hiçbir destek, istişareden daha sağlam değildir.  
Hiçbir akıl, sonrasını düşünmek gibi değildir.<sup>4</sup>

Allah'ın Resulü (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Akıllı ve hayırlı düşünen kişilerle istişare etmek, berekete, hidayete ve Allah'tan gelecek başarıya sebep olacaktır. O hâlde akıllı ve hayırlı düşünen kimselerle istişare ettiğinde onlar sana yol göstermişse, onların

---

1- Âl-i İmrân Suresi, 153. ayet

2- Şurâ Suresi, 38. ayet.

3- Mekarimu'l-Ahlâk, s.261

4- Mekarimu'l-Ahlâk, s.368



görüşlerinin aksine davranmamaya çalış. Yoksa bu helak getirir.<sup>1</sup>

Akıllı insanlarla yapılan istişare, onların paha biçilmez değerdeki tecrübelerinden yararlanma imkânı verir. İşlerinde başkalarıyla istişare edenler, hataya ve pişmanlığa daha az düşerler. Fakat istişare edilecek kişilerin öncelikle bir şeyler bilen akıllı insanlar olması gerekir. Zira cahil ve bilgisiz insanlar, gerçek doğrunun ne olduğunu bilmedikleri için bunu kendileriyle istişare eden kişiye sunamazlar. İkinci olarak dindar olması gerekir; zira dinsiz birine güvenilemez. Ayrıca maslahatları din açısından ölçemeyeceği için istişare eden kişiyi, din ve ahlâk karşıtı bir uçuruma yönleltebilir. Üçüncü olarak, insanın dostu olmalı ve iyiliğini istemelidir. Onun iyiliğini istediği ya da dost olduğu kesinleşmedikçe, onun görüşlerine güvenilemez. Bu şekildeki birinin istişare edeni saptırması ya da ona ait sırları yayması mümkündür.

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

İstişare konusunda dört şarta riayet edilmelidir. Aksi takdirde onun zararı yararından fazla olacaktır:

Birincisi, İstişare edilen taraf akıllı olmalıdır. İkincisi, özgür ve dindar olmalıdır. Üçüncüsü dost ve kardeş olmalıdır. Dördüncüsü, kendine ait bilgileri ona sunmakla ondaki bilgilerin de seninki kadar olmasını sağladığın bu kişinin senin sırlarını tutan bir kişi olması gerekir.

Zira akıllı ise onunla istişareden yararlanırsın. Eğer özgür ve dindar biriye, senin iyiliğini düşünme konusunda ciddiyet gösterecektir. Eğer dost ve kardeş olursa senin sırlarını gizleyecektir. Eğer kendine ait tüm bilgileri ona sunarsan, daha iyi istişare etmiş olursun ve o da senin maslahatını daha iyi bir şekilde ortaya koyar.<sup>2</sup>

---

1- Mekarimu'l-Ahlâk, s.367

2- Mekarimu'l-Ahlâk, s.367

Binaenaleyh, insan önemli işlerinde özellikle de çok önemli ve kader tayin edici nitelikteki evlenme konusunda bilgili, tecrübeli, dindar ve iyilik isteyen kişilerle istişare etmelidir.

Gençlerin evlilik konusunda istişare etmeleri gereken en iyi kişiler, akıllı ve bilgili olmaları şartıyla anne ve babalarıdır. Anne ve baba çocuklarının iyiliğini düşünme konusunda en güvenilir kişilerdir. Kızların ve erkeklerin, evlilik konusunda kendi anne ve babalarıyla istişare etmemeleri doğru değildir. Anne ve baba, bu hassas ve hayatî konuda iyi bir yol gösterici ve danışman olabilir.

Zira danışmanlık ve yol göstericilik yapmaları ve kararı çocuklarına bırakmaları, kendi verdikleri kararı çocuklarına dayatmamaları şartıyla hem bu konuda bilgi ve tecrübe sahibi olmaları, hem de güvenilir olmaları sebebiyle istişare edilecek en iyi kişiler anne ve babadır.

Anne ve babadan sonra dede, nine, abla, ağabeyi, amca, dayı, hala, teyze de gerekli şartları taşıyor olmaları durumunda istişare edilebilecek kişilerdir. Tabii bunların da karar verici değil, danışman ve yol gösterici rolü oynamaları gerekmektedir. Bunlardan başka, dostlardan ve tanıdıklardan, dindar ve güvenilir başka kişilerle de istişare yapıp onlardan yararlanılabilir.

Burada, istişare edilecek kişilere de bazı tavsiyelerde bulunmamız gerekiyor. Sizinle istişare edenler, sizi, emin görmüş ve size güvenmişler, sizin dinî, insanî ve vicdanî göreviniz, danışılan konuya iyi dikkat etmenizi ve görüşlerinizi, tam bir dürüstlikle ve hiçbir eksiltme ve çarpıtmaya başvurmadan olduğu gibi onlara sunmanızı gerektirmektedir. Eğer danışmada ihanet gösterirseniz, Allah katında hesaba çekilirsiniz. Danışılan kişi, kendinin, yakınlarının ya da arkadaşlarının zararına da olsa, hakkı söylemelidir.

Emirü'l-Müminin Ali (a.s) şöyle buyurmaktadır:

İstişarede Müslümanlara ihanet eden kişilerden  
ben uzağım.<sup>1</sup>

---

1- Biharü'l-Envar, c.75, s.99

## EŞ SEÇİMİNDE İSTİHARENİN ROLÜ

Birçok aile, kızlarının ve oğullarının evliliği konusunda istihareye başvurmaktadır. Kızlarını istemeye geldiklerinde ya da oğullarına kız istemeye gittiklerinde istihareye başvurmaktadırlar.

Öncelikle şunu hatırlatmalıyım ki, istiharenin yeri, araştırma ve istişare safhasından sonradır. Kız, erkek ve onların aileleri, eşi tanımak için gerekli araştırmaları yaparlar, tereddütleri gitmezse, bilgili ve güvenilir kişilerle, istişare ederler. Eğer bundan bir sonuç alırlarsa ona göre davranırlar. Araştırma ve istişare yapıldıktan sonra kişi hâlâ bocalama içerisindeyse, böylesi bir durumda istihareye başvurabilir.

Hadislerde iki tür istihareye işaret edilmektedir. Birincide, önemli bir işi için karar verme aşamasında olan bir kişi, iki rekât namaz kılar ve namazdan sonra Allah'a dua ederek, ondan kendisinin hayrına ve maslahatına olan şeyleri önüne çıkarmasını ve bunun vesilelerini hazırlamasını ister. Bu tür istihare, bir çeşit duadır ve her durumda, hatta araştırma ve istişare aşamalarından önce de yapılabilir. Özellikle de evlilik gibi son derece önemli ve kader tayin edici olan bir meselede, insanın Allah Teala'dan hayır talep etmesi çok iyi bir şeydir.

Hadislerde belirtildiğine göre, Emirü'l-Müminin Ali (a.s) istihare için iki rekât namaz kılar, namazı takiben yüz defa, "estehîrullah." der; daha sonra da şu duayı ederdi:

"Allahumme innî kad hememtu bi-emrin kad alim-tehu, fe-in kunte te'lemu ennehu hayrun lî fî dînî ve

dunyaye ve ahiteretî fe-yessirhu lî ve in kunte te'lemu ennehu şerrun lî fî dînî ve dunyaye ve ahiteretî fesrifhu annî, kerihet nefsî zalike ev ahebbet. Fe-inneke te'lemu ve la elemu ve ente allamu'l-ğuyûb."

**Yani:** Allah'ım senin bildiğin falan işi yapmak istiyorum, eğer dinim, dünyam ve âhiretim için bu işi bana uygun görüyorsan, bu konudaki vesileleri benim için hazırla. Eğer benin dinim, dünyam ve âhiretim için kötü olduğunu görüyorsan, ister bu konuda kerahet duyayım isterse alaka duyayım onu benden uzak et. Zira gerçek maslahatları sen bilirsin, ben bilmem, sen kaybı bilersin.<sup>1</sup>

İkinci tür istiharede de teklif tayin edilmektedir. Şimdi bunun iki türüne işaret edelim:

Birincisi, zatu'r-rikâ' istiharesi: İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Bir işi yapmak istiyorsan, altı parça kağıt hazırla, bunlardan üç tanesine "Bismillahirrahmanirrahim, hıyeretun minellahi'l-azizi'l-hakîm li-filan ibn-i filanetin" diye yaz (filan ibn-i filanetin yerine istihare edenin ve annesinin adını yaz) ve bu kağıtların üstüne "İf'al" diye yaz. Diğer üç kâğıdın üzerine de "Bismillahirrahmanirrahim, hıyeretun minellahi'l-azizi'l-hakîm li-filan ibn-i filanetin" diye yaz (filan ibn-i filanetin yerine istihare edenin ve annesinin adını yaz) diye yazıp bunların üstüne de "La tef'al" diye yaz ve bu altı parça kâğıdı sec-cadenin altına koy.

Daha sonra iki rekât namaz kıl, namazı bitirdikten sonra secdeye git ve secdedeyken yüz defa şöyle de: "estehîrullahe bi-rahmetihi hıyeretun fî afiyetin."

Sonra secdeden kalk otur ve şöyle de: "Allahumme hayyir lî fî cemûi umûri fî yusrin minke ve afiyetin."

---

1- Mekarimu'l-Ahlâk, s.369

Sonra kâğıtları birbirine karıştır ve teker teker çıkar. Eğer üç kâğıt da peş peşe "İf'al" çıkarsa işi yapman iyidir, yap. Eğer üç kâğıt da peş peşe "La tef'al" gelirse, bu işi terk et. Eğer biri "İf'al" diğeri "La tef'al" gelirse, kâğıtlardan beş tane çıkar ve bak, "İf'al" fazla gelirse yap, "La tef'al" fazla gelirse, yapma, artık altıncı kâğıda ihtiyacın yok.<sup>1</sup>

İkinci tür istihare de Kur'ân ile dir. Ravî, İmam Cafer Sâdık'a (a.s) şöyle dediğini söylüyor: "Bir iş yapmayı istiyorum ve Allah'tan da hayır talep ediyorum; ama bu işi yapayım mı yapmayayım mı diye tereddütte kalıyorum. Bu durumda o işi yapayım mı yapmayayım mı?"

İmam şöyle buyuruyor:

Şeytan namaz sırasında insana diğer bütün hâllerinden çok daha fazla uzaktır. Namaz sırasında zihnine nasıl gelirse öyle yap. Kur'ân'ı aç, gözüne çarpan ilk ayete dikkat et, kalbinde ne doğarsa o şekilde yap.<sup>2</sup>

Adından da anlaşılacağı üzere istihare bir çeşit dua ve hayır talep etmektir. İnsan, tereddüt anında dua için ellerini kaldırıp dini, dünyası ve âhireti için iyi olanı, önüne çıkartıp bu konuda vesile yaratması için Allah'a yalvarır. Allah'a tevekkül edip, tereddüt hâlinde kurtulması için duasının kabul olunacağını umarak ona göre davranır. Böylesi bir durumda gerçekten dünyası ve âhireti için iyi olanın karşısına çıkacağından emin olmalıdır.

Sonuç olarak araştırma ve istişarenin istihareden daha öncelikli olduğunu hatırlatmak isterim. Bazıları yaptıkları her işte istihareye başvurmayı bir alışkanlık hâline getirmişlerdir. Hâlbuki bazen yersiz istihareler, insanı şaşırılmışlık içerisinde bırakmakta ve işe engel olmaktadır.

---

1- age. s.371

2- age. s.374



## İSTEME

İsteme, erkek ya da onun yakınları veya arkadaşları tarafından gerçekleştirilir. Eğer yakınları tarafından gerçekleştirilirse, daha iyidir; zira böylesi, onlara karşı bir hürmet olacak, aileler arasındaki dostluğu ve samimiyeti arttıracak ve daha ağır ve onurlu olacaktır. İsteme, erkek türünün yaratılış kanunu doğrultusunda kadın türünü talep etmesidir. Bunun tersi, müstehcen sayılmaktadır. Erkek, daima isteyen, kadın ise istenendir. Erkekten talep ve aşk, kadından ise hayâ ve naz beklenir. İsteme merasiminde şunlar yapılır: Erkek tarafından yüzük, kolye, başka bir ziyet eşyası ya da elbise gibi bir şey kadına takdim edilir. Bu güzel bir adettir. Zira bu kadının ruhunda olumlu bir etki bırakmakta ve kadın bunu erkeğin sadakatinin ve ilgisinin bir göstergesi olarak algılamakta, kişilik hissetmekte ve sevgisi artmaktadır. Bu merasimde erkek tarafı, gelin evine tatlı da götürür, bu da sevginin oluşumunda etki yapar. Bu merasimden sonra da karşılık olarak gelin ailesi, damadın evine saat, yüzük ya da elbise ile tatlı götürür ve damada sunar.

Bu törenden sonra, kadın ve erkek nişanlanmış olur ve birbirlerine yakın bir gelecekte nikâh töreni yaparak karı koca olacaklarına dair vaatte bulunmuş olurlar.

Nikâh hutbesi okunmamışken, nişanlılık döneminde kadın ve erkek birbirlerinin mahremi değildirler, şer'an cinsel birliktelik içerisinde olamazlar. Nikâh akdinin okunmasını beklemek zorundadırlar. Nikâh döneminin, hassas bir dönem



olduğuna dikkat etmek gerekmektedir. Bu dönemde yapılacak dikkatsizliklerin sıkıntı yaratabileceği, ilgileri soğumaya dönüştürebileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Aileler arasında ziyaretleşmeler olmalıdır. Erkeğin zaman zaman kıza hediyeler göndermesi, yolculuğa çıkmışsa, mektupla ya da telefonla hal hatır sorması ve dönüşte nişanlısı için hediyeler getirmesi güzel davranışlardır. Kız ailesi de aynı şekilde karşılık vererek vefasını ve ilgisini göstermelidir.

Nişan töreninin yeterli bir sağlamlığı yoktur, küçük bir takım olayların rahatsızlığa sebep olması mümkündür. Bunun için gerek ailelerin ve gerekse kızın ve erkeğin, arada soğukluk ve sıkıntı yaratmaması için sözlerine ve davranışlarına dikkat etmesi gerekir.

Nişanlılık döneminde kız ve erkek henüz şer'an ve resmen karı koca değillerse de birbirlerine evlenmek için söz vermiş durumdadırlar. Bu açıdan sözlerine vefa göstermeleri gerekir. Erkeğin, nişanlısından başka tüm kızları zihninden çıkarması gerekir. Kız da aynı şekilde başka tüm erkeklere gözlerini kapatıp sadece nişanlısına kavuşmayı beklemelidir.

Nişanlılıkta verdiğiniz sözlerinize ve ahdinize bağlı kalın, küçük bahaneler yüzünden bu sözü ve kutsal ahdi bozmayın. Eğer başka biri sizi istemeye gelirse ona ret cevabı verin.

Yalnızca bir övrünüzün olması durumunda nişanı boza bilirsiniz. Bu da erkeğin ya da kızın, nişanlısının önemli ve zarurî olan bir ya da birkaç şarta sahip olmadığını hissetmeleri durumunda olabilir. Örneğin bu dönemde nişanlının dine ve şer'i hükümlere bağlı olmadığı, ahlâksız biri olduğu, içkiçi, kumarbaz, namaz kılmayan, uyuşturucu bağımlısı, hırsız veya cani olduğu ortaya çıkarsa nişanlılık bozulabilir. Böylesi bir durumda evlilikten huzur ve mutluluk gelmeyeceği ma-lumdur. Bu durumda daha baştan her şeyi bitirmek en iyisi-

dir. Böylesi bir durumda nişanı bozmak ve zarardan dönmek faydalı olacaktır.

Fakat böylesi bir durum ortaya çıksa bile bunu barışçı bir şekilde, dostça ve İslâmî ahlâka ve ölçülere tam olarak riayet ederek çözmek gerekir. Onur kırmaktan, kötü sözden, kin gütmekten, eziyet ve sıkıntı vermekten kesinlikle kaçınılmalıdır. Şunu da söylemeden geçmemek gerekiyor. Henüz nikâh akdi kıyılmadığı için kadın ve erkeğin birbirlerine verdikleri hediyeler, kendilerine aittir. İsterlerse onları geri alabilirler. Zira hediyeler evlilik için olduğuna ve evlilik de gerçekleşmediğine göre bunlar geri verilebilir. Elbette bu yüzük, kolye, takılar, saat, elbise vb. gibi kalıcı hediyeler için geçerlidir ve bunların istenmesi durumunda geri verilmesi vaciptir. Fakat tatlı, meyve vs. gibi tüketilen şeylerin geri istenmemesi gerekir. Her hâlükârda bu tür şeylerden vazgeçmek ve bu tür şeyler konusunda zorluk çıkarmamak gerekmektedir. Küçük zararlara katlanmak, daha büyük zorluk ve sıkıntılara katlanmaktan daha iyidir.



## NİŞAN

Bazı insanlar arasında çocuklarını evlilik çağına gelmeden yıllar önce hatta bebeklik ve süt emme döneminde birbiriyle nişanlamak gibi bir adet vardır. Nişan töreninde nikâh hutbesi okunmamaktadır. Bunun yerine nişan yüzükleri takılmakta, alınan elbiselerle ya da tatlılarla bu merasim gerçekleştirilmektedir. Bu merasimde anne ve babalar, çocuklarını uygun bir dönemde evlendirmek üzere sözleşmiş olmaktadırlar. Nişan töreni, çocukların başka birileriyle evlendirilmeyeceğinin ortaya konması amacıyla yapılmaktadır. Burada nişanın iyi bir şey olup olmadığı sorusu gündeme gelmektedir.

Bana göre evlilik çağında olursa, çocuklar yeterli olgunluğa erişmiş bulunursa ve kendi maslahatlarını belirleyebilecek duruma gelirlerse nişan yapmakta hiçbir yanlış yoktur. Sadece şu şartla ki, bu konuda kızla ve erkekle danışılmalı ve onların razılığı alınmalıdır. Fakat kız ve erkek, daha çocukluk veya ilk gençlik döneminde nişanlanır ve yıllar sonra nikâh akdi gerçekleşecek ise, ben böylesi bir şeyi doğru bulmuyorum. Zira kız ve erkek, küçük yaşlarda yeterli bir olgunluğa sahip değildir. Bu yüzden de kendi maslahatlarını teşhis edemez. Büyüyüp evlilik çağına geldiklerinde birbirlerini beğenmemeleri ve nişanlılık süresinin uzun olmasından dolayı, nişanı bozmaya cesaret edememeleri mümkündür. Ayrıca nişanı bozma konusunda anne babalarının ya da akrabalarının şiddetli itirazlarıyla karşılaşmaları da mümkündür. Böylesi bir durumda bir ömür rahatsızlık, sıkıntı yaşayacaklar ve iş boşanmaya kadar varacaktır. Bu durumda tüm sorumluluk,

çocuklarını henüz aklı olgunluğa erişmeden birbiriyle nikâhlayan anne ve babalarda olacaktır.

### **Aşağıdaki Mektuplara Dikkat Buyurun:**

1- Genç kız... mektubunda şöyle yazıyor:

Bundan beş yıl önce henüz küçük bir kız çocuğuyken beni, teyzemin oğluluyla nişanlamışlar. Fakat ben nişanlı olduğumu bilmiyordum. On dört yaşına geldiğimde nişanlı olduğumu anladım. Ben bu çocuğu kesinlikle sevmiyorum, gözümün önüne gelince dev görmüş gibi oluyorum. Bunu anneme ve babama söylüyorsam da sözlerimi dikkate almıyorlar.

Annem, "Teyzenin oğludur, ne kusuru var, malları, servetleri ve aileleri ortada." diyor. Fakat Allah'a yemin ederim ki ahlâkları iyi değil. Teyzemin oğlu annesiyle ve babasıyla sürekli olarak kavga ediyor. Ben ondan nefret ediyorum.

Ben derslerimde hep başarılıydım; ama bu mesele ortaya çıkınca artık derslerime çalışmıyorum. Sürekli üzüntülü ve kederliyim. Annem beni sürekli kınıyor. Sürekli olarak: "Falanca kıza kurban olasın, bak nişanlısına nasıl davranıyor." diyor. Ben ise sinirlenerek: "Evet, ama o, nişanlısını kendi seçti, benimkini ise sen seçtin." diyorum.

Babama eğer bu lânet olası bağı bozmazsan kendimi öldürürüm diye mektup yazdım; buna rağmen babam yine olumsuz cevap verdi. Birkaç defa intihar etmek istedim; ama Allah'tan korktum. Anne ve babamın onurunun incinmesinden çekindim. Fakat eğer bu nişanı bozmazlarsa, intihardan başka çarem yok. Zira ben o dünyanın azabını bu dünyada yaşayacağım azaba tercih ediyorum. Allah için bu tür anne babalara çocuklarına böyle davranmamalarını söyleyin.

2- Bayan... mektubunda şöyle diyor:

Yıllar önce çocukken nişanlandığım biriyle evlendim. On yıl beni beklediği için onunla evlenmeyi kabul etmiştim. Uygun bir ortam bulup ret cevabı veremedim. Önceleri ondan nefret etmeme rağmen, evlendikten sonra zamanla aramızda sevgi oluşacağını düşünmüştüm. Fakat maalesef, bunca zaman geçmesine rağmen ondan hâlâ nefret ediyorum. Şimdiye kadar kendi durumumdan hiç kimseye bahsetmedim. Herkes bizim iyi ve mutlu bir hayatımızın olduğunu sanıyor. Hâlbuki aslında iyi bir oyuncu oldum. Ömrümün sonuna kadar bu şekilde yaşamaya karar verdim. Bununla birlikte anne ve babalara, hiçbir zaman zorla çocuklarını evlendirmemelerini söylemeniz için bunları yazıyorum. Benim bunca yıldır neler çektiğimi bilemezsiniz. Bunca zaman içimdeki derdi kimseye söylemedim, şimdi biraz rahatlamak için bunları size yazıyorum.



## ERKEĞİN EVLİLİĞİ VE EBEVEYNİN İZİNİ

Çocukların evlenmesi için ebeveynin izni şart değildir. Baliğ olup olgunlaşan bir erkek, beğendiği bir kızla evlenebilir. Şer'an ve kanunen anne babasının razılığını almak zorunda değildir. Hatta onların muhalefetine rağmen istediği biriyle evlenme hakkı vardır. Erkek eş seçiminde özgürdür, anne babanın onu, belli bir kızla evlendirme hakkı bulunmamaktadır.

Bir adam İmam Cafer Sâdık'a (a.s) şöyle dedi: "Ben bir kadınla evlenmek istiyorum; ama annem ve babam, beni bir başkasıyla evlendirmek istiyor."

İmam şöyle buyurdu:

Sevdiğin kadınla evlen, annenin ve babanın söylediğini bırak.

Bir ömür boyunca o kadınla yaşayacak olan, anne baba değil, çocuktur. Bunun için anne ve babanın değil, onun beğenmesi gerekmektedir. Öyleyse, daha önce belirtilen ölçütlere göre gönlünün istediği birini bulmaya ve beğendikten sonra evlenmeye çalışmalıdır. Başkalarının istemesini veya istememesini bir kenara bırakmalıdır. Anne ve babası, ona beğenmediği ve istemediği biriyle evlenmesini önerirse, utanmayı, sıkılmayı bir tarafa bırakarak şöyle demelidir. Siz, kendiniz için değil, benim için kız istiyorsunuz. Onunla yaşayacak olan siz değilsiniz, benim. Ben o kızı sevmiyorum ve onunla evlenmek de istemiyorum. Bu sözlerden dolayı anne ve babanızın rahatsız olması mümkündür; ama onların bu ra-



hatsızlığı, onunla evlenerek yüzlerce sorun yaşamanızdan ve ömrünüz boyunca rahatsız bir hayat sürdürmenizden iyidir. Bazı anne ve babalar gerçekten cahil ve bencildirler. Yersiz birtakım bahanelerle çocuklarının meşru evliliklerine engel olmaktadırlar.

### **Aşağıdaki Mektuplara Dikkat Buyurun:**

1- Bay... mektubunda şöyle yazıyor:

Annem, senin hanımın asil olmalıdır diye ısrar ediyor. Onun nazarındaki asalet mal ve makamdan ibarettir. Bir gün minibüste gördüğüm bir kız hayatımı değiştirdi. Durumu anneme açtım. Annem: "Sen henüz evliliğe hazır değilsin; çünkü henüz uygun bir işin yok." dedi.

Daha sonra akrabalarını, yakınlarını, anne ve babasını sordu. Çünkü annem açısından hısım akrabasının neci olduğu önemliydi. Şehirli miydiler, köylü müydüler, evlerinde kaç halı vardı, halılar nerde dokunmuştu. Nihayet sonunda uygun görmedi. Fakat ben kızın ailesiyle görüşüp anlaştım ve annemi istemeye göndermeye karar verdim. İsrar ederek annemi istemeye gitmeye razı ettim. İsteme günü gelince, annem, babam, teyzem ve büyük annemle birlikte onların evine gittik. Fakat keşke ölseydim de o günü görmeseydim. Annem daha onları görür görmez, şaşırды ve sinirlerini kontrol edemez hâle geldi. Her şey daha ilk tepkide ortaya çıkmıştı. Ailem onların bize yakışmayacaklarına inanıyordu; çünkü onlar köylüydü ve evleri de sokağın ortasındaydı. Ailelerinden hiçbiri, devlet dairesinde çalışmıyordu. Ben bu seçimle onların onurunu kırmıştım. Artık ya biz, ya onlardı. Annem ve babam, biz kim oluyoruz da bu kadar zorluk çıkarıyoruz diye düşünmüyorlardı. Bu durum karşısında ne yapacağımı bilemiyorum. Öte yandan o iyi ve anlayışlı kız ile ailesinden gönlümü ala-

mıyorum. Zira o kızıdan ayrılmak benim için hayatın sonu anlamına geliyor. Çünkü ben ve o kız birbirimizle olmaksızın mutlu olamayacağımız konusunda anlaştık. Öte yandan anne ve babamı da incitmek istemiyorum; çünkü benim için çok zahmet çektiler. Gerçekten yenildim, ne yapacağımı bilemiyorum. Fakat şunu söyleyeyim ki, işimi gücümü bırakıp bütün gücümle onları razı etmeye çalışıyorum. Çünkü annemi ve babamı razı ederek düğün yapmak istiyorum. Allah için ailelere böyle yaparak çocuklarını niçin mutsuzluğa sürüklediklerini sorun. Saygılarımla...

2- Bay... da mektubunda şöyle yazıyor:

Acaba Beluç kızların ve erkeklerin kendi eşlerini seçmeye hakları yok mu? Anne ve babalar ya da ağabeyiler mi falancayla evlen diye bunu tayin edecekler. Bu tür anne ve babalara, çocuklarının kaderine bu kadar karışmamalarını söyleyin. İşte bu yüzden Beluçlar arasında boşanma çok fazla olmaktadır.

Sonuç olarak gençlere şunu tavsiye ediyorum: Eş seçiminde imkân ölçüsünde anne ve babalarınızın rızasını almaya çalışın; böylesi onlar için de iyidir ve ihtiyata uygundur. Çünkü gençler henüz olgun değildir ve tecrübesizdir. Gençler henüz evlilik yolundan yürümedikleri için bu sorunları bilemezler. Eğer anne ve babalarıyla danışıp onların muvafakatlerini almadan bir işe kalkışırlarsa, aldatılmalarından ve uygun olmayan bir eşin tuzağına düşmelerinden korkulur. Ama eğer yeterli tecrübeye sahip anne ve babalarla istişare edilirse, daha az tehlikeyle karşılaşılırlar. Çünkü gençlerin anne ve babalarına ihtiyaçları vardır. Eğer eş seçiminde onların onaylarını alırlarsa gelecekte de onların önemli yardımlarından yararlanacaklardır. Özellikle de anne ve babanın çocuklardan razı oluşu Allah'ın rızasını da celp edecektir.



## KIZIN EVLİLİĞİNDE VELİNİN İZİNİ

Ergenlik çağına girmiş bir kız, evlilik konusunda özgürdür, hiç kimsenin, hatta anne ve babanın bile ona evlenmesi için belli bir şahsı dayatmaya hakkı yoktur. Akdin sıhhat şartı onun izni ve rızasıdır, onun rızası olmaksızın evlilik akdi kurulmuş olmayacaktır. Zira kocasıyla bir ömür yaşayacak olan o olduğu gibi seçip karar vermesi gereken de odur.

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

İster bakire olsun, isterse bakire olmasın nikâhta kızın izni şarttır. Kızın izni olmaksızın nikâh gerçekleşmiş olmaz.<sup>1</sup>

Evlilik akdi için kızın izninin zorunlu bir sıhhat şartı olduğundan kuşku yok; ama bu noktada başka bir mesele gündeme gelmektedir. Acaba kızın izninin yanı sıra kızın şer'i velisinin, yani babasının ve büyük babasının (babasının babası) izni de nikâhın zorunlu sıhhat şartlarından biri midir, yoksa değil midir? Bu meselede hadisler ve İslâm fıkhı, henüz evlenmemiş bakire kız ile dul arasında fark koymaktadır. Dul kadın evlenmekte tamamen serbesttir ve yeniden evlenme konusunda babasının ya da büyük babasının iznine ihtiyacı yoktur. Beğendiği ve sevdiği herhangi bir erkekle başkaları karşı da çıksa evlenebilir.

Adamın biri şöyle diyor: "İmam Cafer Sâdık'a (a.s) dul bir kadının (babasının izni olmaksızın) evlenip evlenmeyeceğini sordum. İmam şöyle buyurdular:

---

1- Vesail, c.14, s.203

O kendi nefsinin sahibidir, daha önce evlenmişse, şimdi istediği kendine denk bir eş ile evlenebilir.<sup>1</sup>

İmam yine şöyle buyurmaktadır:

Daha önce evlenmiş, bakire olmayan bir kadın, iyi ve sorunsuz bir evlilik yapması durumunda babasının izni olmadan evlenebilir.<sup>2</sup>

Fakat bakire kızın nikâh akdi konusunda ise kendisinin seçip razı olmasından sonra babasıyla ya da büyük babasıyla istişare etmesi ve onların iznini, onayını alması gerekmektedir.

Bu konuda da kızın izni temel şarttır, hatta nikâh akdinin bir rüknüdür; ama mukaddes İslâm şâri'i [şeriat koyucusu] ihtiyata ve maslahata riayet için genç kızlara eşlerini seçerken babalarıyla ya da büyük babasıyla istişare etmelerini ve onların onayını almalarını tavsiye etmektedir. İslâm bu konuda da, genç kızdaki bağımsızlığı ve özgürlüğü almamakta, tersine onların durumunu riayet edip, onları hatadan alıkoymak için babasının ve diğer büyüklerinin tecrübelerinden yararlanmalarını ve onların onaylarını almalarını tavsiye etmektedir.

Bu meselenin sebebi şudur: Genç kız, henüz evlenmediği için bu konuda tecrübesi yoktur, saftır, bir erkekle yaşamamıştır, onların iyisini, kötüsünü tam olarak teşhis edemeyecektir. Genç, kızlıktan kaynaklanan bir mahcubiyete, iyimserliğe ve çabucak kapılma özelliğine sahiptir. Bazı genç erkeklerin hilelerinden ve aldatmalarından habersizdir.

O, aşka, ilgiye ve sevgiye teşnedir. Fakat bütün gençlerin ilgileri dürüstçe değildir. Bir gencin kendisine yönelik aşk ve sevgi ilanını görünce, saflıkla onu hemen dürüst sanmakta ve olumlu cevap vermektedir. Hâlbuki bu kişinin yalancı ve aldatıcı biri olması mümkündür. Genç kızlar, iyi bir evliliğin aslı ölçütlerini bilmemektedirler. Bu konuda da istişareye ve

---

1- Vesail, c.14, s.201

2- Vesail, c.14, s.204

yardıma muhtaçtırlar. Bu konularda babadan ya da babanın yakınlarından daha iyi bir istişareci bulunamaz. Bu açıdan İslâm, genç kızlara evlilikleri konusunda babalarıyla ya da büyük babasıyla istişare etmelerini ve onların onayını almalarını tavsiye etmektedir. Böylece kendilerini iyi düşünülmemiş evliliklerden doğacak tehlikelerden ve zararlardan koruyabileceklerdir. Fakat bu sözlerden kızın iradesinin ortadan kaldırıldığı ve ona dayatılan her türlü evliliği kabul etmesi gerektiği sonucu çıkarılmamalıdır. Tersine, onun da aklı ve rüşdü vardır. Kimi isterse onu kabul eder, eğer meyletmiyorsa reddeder. Baba ya da büyük babanın izni, evliliğin, bütün sebebi değil, daha sağlıklı olması için gerekli bir şarttır.

Burada da İslâm fıkhında iki istisnaî durum mevcuttur. Birincisi şudur: Kızın kocaya ihtiyacı vardır, kendisi için uygun bir koca bulunmuştur; ama izin almak için babasına ya da büyük babasına ulaşılammaktadır. Bu durumda kızın kendisi evlenebilir. Babasından izin almaya gerek yoktur. İkincisi de kızın kocaya ihtiyacı vardır ve kendisi için uygun bir koca bulunmuştur; ama baba sorun çıkarmakta ve çeşitli bahanelerle kızını evlendirmek istememektedir. Böylesi bir durumda da babadan izin alma zorunluluğu ortadan kalkar. [Kıza denk biri varsa babaya yakışan onları evlendirmektir, onlara engel çıkarmak değil; böyle yapmazsa kendi yetkilerini kendi elleriyle yok etmiş demektir.]

Sonuç olarak şunu hatırlatalım: Velayet konusunda yalnızca babanın ve büyük babanın (babanın babasının) velayeti vardır. Bu iki kişinin dışında hiç kimsenin velayeti yoktur. Ne anne, ne kardeş, ne amca, ne dayı, ne annenin babası, nikâh akdinin sıhhat şartı olarak izinleri alınması gereken kişiler değildir. Fakat ben, ister bakire olsun, isterse dul olsun tüm kızlara, eşlerini seçerlerken anne ve babalarının, hatta ağabeylerinin rızalarını almalarını tavsiye ediyorum. Bu onların yararına olacaktır.



## ZORLA YAPILAN EVLİLİKLER

Daha önce de belirtildiği üzere, kızların ve erkeklerin razılığı, evlilik akdinin sıhhati için zorunludur. Onsuz evlilik batıl ve semeresiz olacaktır. Binaenaleyh, evlilik programları şöyle olmalıdır: Birisi bir kızı istemek için geldiğinde, onun annesi ve babası daha önceden, damadı ve ailesinin bütün özelliklerini inceleyip bunu hiç arttırıp eksiltmeden kıza sunmalı ve işte bu özelliklere sahip biri istemeye geldi demelidir. Eğer uygun görürse, sıra görüşmeye gelmelidir. Daha sonra kızın ve erkeğin görüşmeleri için bir vakit tayin edilir. Birbirlerinin karakterlerine ve ahlâklarına aşına oluncaya kadar bir ya da birkaç defa görüşürler. Eğer kız ve erkek birbirini beğenip anlaşırsa, gelin ve damat adayının aileleri, görüşüp harekete geçerler ve nişan töreninin, mihrin, nikâhın ve düğünün hazırlıklarına başlarlar.

Ancak, birçok aile, kızlarının evliliği konusunda böyle bir programa maalesef uymamaktadır. Özellikle de ülkenin geri kalmış şehir ve kasabalarında uygulanan adet ise şöyledir: Evlerine görücü olarak gelen birini beğendikleri vakit, kızlarının görüşünü almadan olumlu cevap vermektedirler. Nişan törenini ve mihrini belirlemektedirler. Kızın görüşünü almadan ve onunla danışmadan bu meseleyi tartışılmaz bir mesele olarak ortaya koymaktadırlar. Bu arada kızların çoğu da bu duruma teslim olmakta, evliliği kabul etmekte ve hiç ses çıkarmamaktadır. Ama birçoğu da damadı beğenmemekle ve böyle bir evliliğe kalben razı olmamakla birlikte karşı çıkmaya cesaret edememektedirler. Bu suskunluk bazen utan-



gaçlıktan, bazen de anne ve babanın öfke ve tehditlerinden duyulan korkudan kaynaklanmaktadır. Bir şey söylememektedirler; ama kalben rahatsızdırlar. Nişanı bozacak bir olayın ortaya çıkmasını dört gözle beklerler. Nişanlılık dönemi biter, anne ve baba nikâhın kıyılmasına hazırlanır. Bu noktada kız tehlikenin yaklaştığını görür ve karşı çıkmaya başlar. Fakat anne ve babanın sert tepkisiyle karşılaşır. Böylesine iyi bir damadın ne kusuru vardır? Nişan bozulacak olursa dosta düşmana karşı şeref ayaklar altına alınmış olacaktır. Bu çerçevede o kadar konuşurlar ki, zavallı kız çaresizce sükût eder. Buna rağmen kız karşı çıkışını sürdürürse, anne ve babanın tepkisi daha da şiddetlenir. Sinirlenip bağırmaya çağırmaya başlarlar. Kızlarını dövmekle ve evden kovmakla tehdit ederler. Bazen döverler de. Bu şekilde ondan razı olmasını ve nikâh sırasında "evet." demesini isterler.

Mazlum ve zavallı bir kızın bu tür tehditlere karşı ne kadar direnebileceği malumdur. Sonuçta sükût etmeye mecbur kalır; çünkü tüm kapıların yüzüne kapandığını görmektedir ve hiçbir kaçış yolu yoktur. Nihayet, nikâh vakti gelir, böylesi bir düğün töreninin yas töreninden bir farkı yoktur. Gelini, nikâh töreni için hazırlarlar. Dostları ve yakınları yanına oturmuştur. Böylesi bir durumda nikâhı kıyacak olan hoca içeri girer. Kısa bir merasimden sonra geline, bu damatla evlenmek isteyip istemediğini sorar. Böylesi bir durumda kızın evet demekten başka çaresi yoktur. Diliyle kabul etmesine rağmen aslında tüm benliğiyle ondan nefret etmektedir.

Düğün merasimi bu şekilde devam eder ve zavallı kız, yeni evine gönderilir. Bu öyle bir evdir ki, kız ne bu evi sevmektedir, ne de bu evin sahibini. Böylesi bir evliliğin neticesi, mutsuzluktan ve acıdan başka ne olacaktır? Kız, tüm benliğiyle nefret ettiği bir adamın evine gitmiştir. Bu adamı sevmeyi için zorluklar, sıkıntılar ve rahatsızlıklar baş göstermeye başlar. Adam da doğal olarak karşı tepki verir. Sonuçta

çekişmeler, ihtilaflar ve uyumsuzluklar artık sürekli bir hal almaya başlar. Bir müddet sonra iş ya boşanmaya varacak ya da bir ömür boyunca bu zorunlu zindanda işkence ve azap çekilecektir. Bu tür mutsuz ailelerde yetişecek masum çocukların kaderi de malumdur. Bu mutsuzluğun ve felaketin tüm sorumluluğu, kızlarına eş seçerken onunla istişare etmeyen ve onun isteklerine ve eğilimlerine karşı böyle bir evliliği ona dayatan cahil ve bencil anne babalarıdır. Onlar bu şekilde, kızlarını meşru bir haktan yani kendi eşini seçme hakkından mahrum etmişlerdir. Bu, dünyada da, âhirette de karşılıksız kalmayacak büyük bir ihanettir.

### **Aşağıdaki Mektuplara Dikkat Buyurun:**

1- Bay... mektubunda şöyle yazmaktadır:

On sekiz yaşında bir gencim. Görüşümün sorulacağı bir çağa adımımı atar atmaz, annem ve babam, amcamın kızının ismini önüme koydular. Hâlbuki ben, o kızı zorla benimle nikâhlamak için getirdikleri ana kadar bu işten bir şey anlamamıştım. Ben onların bu dayatmalarına boyun eğmekten başka bir şey yapamamıştım. Sonuçta iş bitti ve benim ilk sıkıntılarım, dertlerim ve acılarım başlamış oldu. Mecburdum; çünkü beni evden kovuyorlardı. Bu süre boyunca ben daha yüksek tahsil yapmak bir yana lise diplomamı bile alamadım.

2- ... şehrinden bay... mektubunda şunları yazıyor:

Beş yıldır orduda hizmet veriyorum. Yaklaşık dört yıl önce, amcamın kızıyla nikâhlandım. Dört yıldır, hayatla ilgim kesildi. Çünkü hayatını zehir ettiğim bu kızla anne ve babamın ısrarları yüzünden nikâhlandım. Ben bu kızı sevmiyordum; ama annemin ve babamın ısrarı yüzünden onu istemeye gittim ve kendimin de onun da hayatını mahvettim. Geçmişini unutup bu yeni

hayatımda mutlu olabilmek için her şeyi yaptım, ama olmadı. İzin alıp eve geldiğimde anneme, babama ve eşime rahatsızlık veriyorum. Annem ve babam hatalarını şimdi anlıyorlar; ama iş işten artık geçmiş bulunuyor. Ne yapacağımı bilemiyorum. Her namazdan sonra, ağlayarak ellerimi kaldırıp dua ediyorum. Bu kızın hayatını niçin mahvettim ve onu mutlu edemiyorum diye acı çekiyorum.

Bu noktada kızlara ve erkeklere şu hatırlatmayı yapmayı yararlı görüyorum. Sizlerin eşlerinizi seçmek konusunda tam bir özgürlüğünüzün olduğu ve başka hiç kimsenin size bir başka kişiyle evlenmeniz konusunda dayatmaya hakkının bulunmadığı doğrudur; ama bu özgürlük hakkının sizi, kuruntulara, müşkülpesentliğe ve yüksekte uçmalara düşürmemesine dikkat edin. Sonuçta kızlar da, erkekler de evleneceklerdir. Kendi ekonomik ve toplumsal şartlarınızı göz önünde bulundurun ve talip olanlardan biriyle evlenin. Yükseklerden uçmayı bir tarafa bırakın. Yükseklerden uçtuğu ve çeşitli bahanelerle taliplerini reddettiği için ömrünün sonuna kadar aile kurmak şeklindeki bu büyük ilahî nimetten mahrum kalan kızların ve erkeklerin sayısı çoktur.

## MİHR

Erkeğin evlilik sırasında eşine bir şeyler takdim etmesi âdettir ve buna mihr ya da sadak denir. İstemeye gitme erkek tarafından yapıldığı için mihr de erkek tarafından kadına takdim edilir. Kadına giden ve ona olan ilgisini gösteren erkek olduğuna ve tersi bir durum olmadığına göre sadakatini ispat edip, kadının teveccühünü kazanmak için bir şeyi mihr olarak ona sunmalıdır. Yoksa kadın, mihr ile alınan satılık bir eşya değildir. Tersine, sadakatini ispat edip onun gönlünü kazanmak için erkek, belli bir şeyi kadına takdim etmektedir. İstemeye gittiği ve mihr verdiği için erkeğin şahsiyeti aşağılanmış olmamaktadır. Erkekliğin gereği budur. Tersine eğer kadın böyle bir şey yaparsa, kişiliği zedelenmiş olur. Kadın, sahip olduğu kendine özgü güzellik, incelik ve çekicilikle, erkeğin gönlünü kendisine esir eder ve istemek için onu kapısının eşiğine çeker.

Kadın fitrî ilhamla erkeğin sevgilisi olduğunun farkındadır. Kadının izzeti ve saygınlığı kendini erkeğe sunmasında değil, naz ve ilgisizlik göstererek kendini daha şirin ve sevimli göstermesindedir. Kadın sevgiye ve dostluğa susuzdur ve kendini samimi bir kalple seven erkeği sevmektedir. Mihr de erkeğin sadakatinin bir göstergesi olarak görmektedir. Mihr, bir pazarlık meblağı değil, erkeğin sadakatinin bir göstergesi sayılmaktadır. Bu açıdan da sadak diye de adlandırılmaktadır. Kadın, kendini mihr karşılığında satmamaktadır. Tersine, bu vesileyle erkeğin izhar ettiği aşk ve ilgisindeki sadakati deneyerek mutmain olmaktadır. Mihrin felsefesi budur.

Mihrin teşri olunmasına ilişkin başka bir felsefeden daha bahsetmek mümkündür. O da kadının yaratılış kanununun kendisine yüklediği görevleri yerine getirmesi için uygun ortam hazırlanmasına dönüktür. Kadın ve erkek kendilerine özgü bir yaratılışa sahiptir. Erkek eken, kadın ekilen konumundadır, erkek bağcı, kadın bağ konumundadır. Erkek nutfeyi kadının rahmine yerleştirdikten sonra tabiat onun uhdesine bir şey yüklememektedir. Hâlbuki kadının tabî sorumluluğu bundan sonra başlamaktadır. Kadın kendine özgü yaratılış doğrultusunda zorlu ve tehlikeli bir hamilelik, doğum ve nekahet dönemine tahammül etmektedir. İki yıl boyunca zayıf çocuğunu sütüyle beslemek zorundadır. Ondan sonra da uzun bir müddet boyunca onu korumak ve yetiştirmek için çalışmakta ve fedakârlık göstermektedir. Hâlbuki yaratılış kanunu, böylesine ağır sorumlulukları erkeğe yüklememiştir. Bu açıdan da doğal olarak daha fazla özgürlüğe sahiptir. Kadının böylesine zorlu sorumluluklara tahammül edebilmesi için kendisini rahatlatacak uygun bir ortamın hazırlanması gerekmektedir. Mihrin teşri olunması, kadının rahat ve huzur içerisinde çocuğu için kendini erkeğine vermesi ve bundan kaynaklanan sorumlulukları kabul etmesi için uygun ortamın hazırlanması amacına dönüktür.

Kadın, erkeğin kendisine sunduğu mihrle, yaşantısı ve üstlendiği yeni görevi için gerekli şeyleri hazırlar. Elbette çocuğun korunması ve yetiştirilmesi, kadın ile erkeğin ortak görevidir. Fakat erkek daha fazla serbestîye sahiptir ve sorumluluğunu üzerinden atabilir. Ancak kadın kendine özgü yaratılışının bir gereği olarak mecburen bu görevi yerine getirir.

Hadislerde de bu felsefeye işaret edilmektedir. İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Mihrin kadının değil, erkeğin uhdesinde olmasının sebebi, -her ikisi de aynı işi yapmasına rağmen- şudur:

Erkek şehevî ihtiyacını gördüğü zaman kadını (kadının bu işin sonuçlarından kurtulmasını) beklemeden kal-  
kar. Bu yüzden mihr erkeğin uhdesine bırakılmıştır.<sup>1</sup>

Mihr erkek tarafından verilmesi, İslâm'ın da salık verdiği  
güzel bir gelenektir.

Mihr para, mülk, altın gümüş ya da benzeri bir değer-  
li eşya olabilir. Hatta erkek, mihr olarak menfaati kadına ait  
olacak bir işi bile kabul edebilir. Fakat kalıcı olacak bir şey  
olması, daha iyidir. Bu, kadının kendini daha rahat hissetme-  
sini sağlayacaktır.

### Mihrin Miktarı

Mihr için belli bir miktar tayin edilmemiştir, bu karı ile  
kocanın anlaşmalarına bağlıdır.

İmam Muhammed Bakır (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Kadının mihri ister az olsun, ister çok olsun kadınl  
erkeğin anlaştığı miktar kadardır.<sup>2</sup>

Fakat hadislerde çok az olmaması belirtilmiştir.

Emirü'l-Müminin Ali (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Kadının mihrinin on dirhemden az olmasından  
hoşlanmıyorum. Mihr, zina için ödenen paraya benze-  
mesin.<sup>3</sup>

Kadının da kendisini mihrsiz olarak erkeğe vermesi doğ-  
ru değildir.

İmam Cafer Sâdık (a.s) mihr almaksızın bir erkekle ni-  
kâhlanacak olan bir kadına şöyle buyurmuştur:

Bu iş sadece Peygamber için caizdir. Diğer insanlar  
için düğünden önce kadına az ya da çok, ister elbise

---

1- Vesail, c.15, s.23

2- Vesail, c. 15, s.2

3- Vesail, c. 15, s.11

olsun, isterse dirhem olsun bir şeyler verilmemesi durumunda nikâh sahih değildir.<sup>1</sup>

Mihrin azamisi için de belli bir ölçü tayin edilmemiştir. Ne kadar çok olursa olsun herhangi bir sakıncası yoktur. Fakat İslâm mihrde aşırılığı toplum yararına görmemiş ve bunu yasaklamıştır.

Emirü'l-Müminîn (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Kadının mihrini çok yüksek tutmayın ki, düşmanlığa sebep olmasın.<sup>2</sup>

İslâm'ın temel olarak mihrin varlığını evliliğin sıhhati açısından gerekli gördüğü doğrudur. Fakat kadının değeri mihr miktarına göre ölçülememektedir. Evliliğin hedefi mihr değil, aile huzuru ve saadetidir. Mihr tayininde zorlaştırıcı olmamak gerekmektedir. Bu durum gençlerin evlenme gücünü ortadan kaldırmakta ve gençleri bekârlığı evliliğe tercih eder hâle getirmektedir. Bu şekildeki bir evliliğe razı olsa bile çıkarılan zorluklar ve sıkıntılar yüzünden kızın ailesine öfke ve kin duymaktadır. Tecrübeler kız ailesinin mihr ve düğün konusunda çıkardığı zorluklar ve sıkıntıların damadı incittiğini ortaya koymaktadır. Damadın içinde kalan ukde, bir ömür sürmekte, giderilmemekte ve daha sonra yüzlerce sorunu da beraberinde getirmektedir.

Mihrin miktarı konusunda erkeğin ahlâkî, dinî, toplumsal ve ekonomik kişiliğini dikkate alın. Makul bir seviyeye ulaşıldığında daha fazlası için zorluk çıkarmayın. İtidale riayet etmek en iyisidir. İtidal için belli bir miktar önerilmez. Bu, ailelere, topluma, zamana ve mekâna göre değişecektir. Mihrde ne aşırılığa giderek ifrata düşmek doğrudur, ne de sloganlarla ve propagandalarla kadınları bir demet çiçek, bir cilt kitap, bir adet altın ya da bir baş koyun gibi değeri çok az

---

1- Vesail, c. 15, s.13

2- Vesail, c. 15, s.11

olan şeylere sevk ederek tefrite düşmek doğrudur. Bana göre bu da bir çeşit sapmadır. Eğer tüm erkekler, hanımlarına karşı vefalı ve insafılı olsalar ve ahlâkî ve insanî taahhütlerini yerine getirseler, çok az mihrler önemli bir sorun yaratmaz.

Fakat maalesef durum böyle değildir. Toplumda, insanî özelliklerden nasipsiz birçok yalancı, aldatıcı, sahtekâr erkekler rastlamaktayız. Bunların zavallı hanımlarına ne zulümler yaptıklarına tanık olmaktayız. Bu mazlum hanımların Allah'tan başka sığınacakları bir yer de bulunmamaktadır. Bu tür erkekler azınlıkta olsalar da mevcuttur. Saf kızları hiçbir güvenceye sahip kılmaksızın bu tür adamların olmasına atmamız doğru mudur? Erkekler, genellikle mihrin az olmasını isterler. Hatta kızları, siz dar görüşlü ve maddecisiniz, kendinizi mihrle satıyorsunuz diye alaya alırlar. Onları bu şekilde kandırır ya da çok az değerdeki bir mihrle onlarla evlenirler.

Fakat bu aynı sözde aydın gençler, eşlerinden tam bir çeyizle evlerine gelmelerini beklerler. Çeyizlerinde en küçük bir eksiklik gördüklerinde sözleriyle ve çıkardıkları zorluklarla onlara hayatı zehir ederler. En küçük bir bahaneyle onlara eziyet ederler ve boşanmadan dem vururlar. Zavallı kızı hiçbir güvencesi olmaksızın birkaç çocukla ortada bırakıp ayaşlığa ve hoşça vakit geçirmeye koşarlar. Bu tür vicdansız ve duygusuz insan sayısı az değildir. Eğer bundan şüphe ediyorsanız mahkemelerdeki örneklerle bakın.

Elbette bazı erkeklerin zulümlerinin, haksızlıklarının ve insafsızlıklarının yalnızca mihrle halledilemeyeceğini kabul ediyorum. Bu noktada halkın dinî ve ahlâkî alt yapısını güçlendirmeye ve aile hukukuyla ilgili kanunları tam olarak uygulamaya ihtiyacımız var; ama günümüz şartlarında çare nedir? Tecrübesiz bir genç kız, hiçbir güvencesi olmaksızın ahlâkî ve dinî taahhütlerinin ölçüsünü çok iyi bilemediği bir gence kendisini nasıl teslim edebilir? Bir demet gül ile evlen-



mek doğru mudur? Vasat ve mutedil bir mihr tayin etmek ihtiyata daha uygun değil midir?

Ben, mihrde ifratın da, tefritin de hata olduğuna inanıyorum. Fazla mihr, evliliğin zarar görmesine, insanların düşmanlığına ve kinine; çok az ya da değersiz mihr de bazı erkeklerin kadını suiistimal etmelerine sebep olur. En iyi yol itidale riayet etmek ve ailelerin ekonomik ve toplumsal şartlarını göz önünde bulundurmadır. Erkek için mihri çok azaltmak doğru değildir; zira bu kadının incinmesine ve güveninin azalmasına sebep olur. Kadın için de aşırı mihrde ısrar etmek doğru değildir; zira bu da kötü düşünceye ve husumete sebep olur.

### Sünnet Olan Mihr

Hazret-i Zehra'nın (a.s) mihri, bir zırhtı. Bu zırh, Hz. Peygamber'in emri ve Hz. Zehra'nın izniyle satıldı ve parası çeyiz ve güzel koku alınması için harcandı. Satılan zırhın fiyatı konusunda ihtilaf vardır. Bununla birlikte çoğunlukla kabul edilen görüş, beş yüz dirhem olduğu yönündedir.

Hadislerden şu çıkarılmaktadır ki, Allah'ın Resulü (s.a.a) o zaman beş yüz dirhemi, kadınların resmi mihri olarak ortaya koydu ve hanımlarıyla da bu meblağdaki mihrle evlendi. O dönemin Müslümanları arasında da bu mihr resmîyet kazandı. Allah'ın Resulünün (s.a.a) mihrde aşırılığı önlemek amacıyla bu sünneti tavsiye etmiş olması uzak bir ihtimal değildir. Bu açıdan beş yüz dirhem sünnet olan mihr diye bilinmiştir. Ehlibeyt İmamları dönemine kadar da bu sünnet devam etmiştir. Hatta Hz. İmam Cevad (a.s) Memun'un kızıyla Hz. Zehra'nın mihri miktarınca yani beş yüz dirhemle evlenmiştir.

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Allah'ın Resulü'nün hanımlarının mihri on iki bu-

çok vakye idi. Her vakye kırk dirhem değerindedir. Yarım vakye de yirmi dirheme eşittir.<sup>1</sup>

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Allah'ın Resulü döneminde kadınların mihiri on iki buçuk vakye idi. Bu da beş yüz dirhem ediyordu.<sup>2</sup>

Bu dönemde de sünnet olan mihir beş yüz dirhemdi ve bu miktar mihir olarak kabul edilmekteydi. Onu teberrük, Hz. Peygamber'in ve Hz. Zehra'nın sünnetini izleme kastıyla beş yüz tümene, bin tümene ya da daha fazlasına denk görmüşlerdir.

Burada şunu da hatırlatmakta yarar var. Söz konusu miktarı teşrifat, geri kalanı ise mihir olarak ortaya koymakta bir sakınca yoktur. Fakat tüm mihiri Hazret-i Zehra'nın mihiri kadar meblağda görüp bu kadar mihirle yetinmek iyidir. Burada Allah'ın Resulü dönemindeki beş yüz dirhemden beş yüz, bin ya da birkaç bin tümenden fazla bir değere sahip olduğu söylenebilir. O dönemin beş yüz dirhemi, o dönemin en önemli savaş silahlarından biri olan zırhın parasıydı ve doğal olarak bu para o dönemde çok değerliydi. Ayrıca şuna da dikkat etmek gerekmektedir ki, yüce Peygamber o dönemde, bu para ile gerekli eşyaları ve Hz. Zehra'nın çeyizini hazırladı, bir miktarına da güzel koku satın aldı, yine de geriye para kaldı. Öyleyse bu, o kadar da az bir para değildi. Hz. Zehra'nın çeyizinin sade olduğu doğrudur. Fakat bu sade eşyalar da o dönemde nispeten değerli idi. Hz. Zehra'nın çeyizini incelemek gerekmektedir. Bu yapıldığında bu eşyaların o kadar da değersiz olmadığı görülecektir. Daha açık söyleyelim: Eğer Allah'ın Resulü bu zamanda yaşasaydı ve kızını evlendirmek isteseydi, onun mihiri için beş yüz dirhem isteyip istemeyeceği malum değildir. Çünkü o dönemdeki hayat şartları ile şim-

---

1- Vesail, c.15, s.6

2- Vesail, c.15, s.8

diki hayat şartları aynı değildir. Her hâlükârda ben, kız ve erkek ailelerinin toplumsal ve ekonomik şartlarının ön gördüğü vasat ve mutedil bir mihrî ifrata ve tefrite tercih ediyorum ve bunun ihtiyata daha yakın olduğunu düşünüyorum.

### Mihrin Çeşidi

Belli bir maliyeti ve değeri olan her şey mihr olabilir. Ülkelerde geçerli olan paralar, altın, sikke hâlinde olsun ya da olmasın gümüş, ev, tarım arazisi, otomobil, iş yeri, mağaza, ticarethane, halı, elbise, mülk geliri, yiyecek, ev araç ve gereçleri, ya da maliyeti olan diğer başka şeyler buna örnektir. Bunlardan herhangi biri mihr olarak seçilebilir. Fakat imkân ölçüsünde mihrin mülk, altın, gümüş, mesken olması kadın için daha iyidir. Fakat erkeğin gücünün bunlara yetmemesi durumunda bahane ve zorluk çıkararak evliliği bozmamak, para ya da eşya gibi şeyleri de mihr olarak kabul etmek gerekmektedir.

Bu noktada erkekler için de bazı tavsiyelerde bulunmak gerekiyor. Mali gücünüz elveriyorsa ve eşinize mülk ya da ev alabiliyorsanız, bunu yapmaktan geri durmayın. Siz bir ömür bu kadınla yaşamaya niyet etmiş bulunuyorsunuz, mülklerinize birini ona mihr olarak bırakmanızda ne sakınca var? O böylece onurlanacak, sizin onunla bir hayat boyu yaşayacağınızdan emin olacak ve sizin evinizde daha rahat ve huzurlu bir şekilde yaşayacaktır. Mülklerinize olduğu hâlde bunu mihr olarak ona vermekten çekinmeniz durumunda eşinizin size bakış açısı kötümser olacak ve belki de sizin ona değer vermediğinizi, ona karşı sadık olmayabileceğinizi düşünebilecek; sonuçta da gönlü ısınmayacaktır.

### Peşin veya Daha Sonra Ödeme

Mihr, nikâh hutbesi okunduğu sırada hanıma para veya mülk olarak hemen verilebileceği gibi, koca, baba ya da anne

bunu daha sonra da vermeyi üstlenebilir. İmkân olması durumunda mülkün ya da paranın peşin olarak verilmesi, daha sonra verilmesine tercih edilir. Hz. Ali (a.s) Hz. Zehra'yı (a.s) istemek için Hz. Peygamber'in (s.a.a) huzuruna çıktığı zaman dünya malı olarak neye sahipti? Allah'ın Resulü'ne: "Bir devem, bir kılıcım ve bir de zırhum var." diye arz etti. Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdu:

Sen savaş ve cihat adamısın, kılıcsız yaşayamazsın. Deven de binek hayvanıdır, iş ve kazanç aracıdır. Senden zırhını mihr olarak kabul ediyorum.

Burada Allah'ın Resulü (s.a.a) ona neye sahip olduğunu soruyor, daha sonra da zırhı mihr olarak kabul etti; ona şöyle demedi: Falan meblağ mihr senin üstüne borç olsun.

Mihrin teşri olmasında esas olan onun peşin olarak verilmesidir, daha sonra verilmesi zaruret durumu için söz konusudur. Allah'ın Resulü'nün düğünden önce zırhı Hz. Ali'den alıp satması, bu paranın bir kısmıyla, yeni kurulacak bu aile için gerekli şeyleri alması ve daha sonra düğünü yapması ilgi çekicidir.

Bu olayda dikkat çeken üç önemli nokta bulunmaktadır.

Birincisi, Allah'ın Resulü sorusunu âdeta mihrin peşin olması gerektiği şeklinde soruyor.

İkincisi, gelinin babası, mihr tayininde damadın malî durumunu dikkate alıyor, zırhı mihr olarak kabul ediyor ve şu kadar miktar da borçlusun demiyor.

Üçüncüsü ise, gelinin babası, zırhı yani Zehra'nın mihrinin tamamını damattan alıyor ve gelinin izniyle satarak yuvaları için gerekli eşyaları satın alıp düğün hazırlıklarını yapıyor. Ne kadar ilginç ve de güzeldir. Bütün evliliklerde bu programa uyulsaydı şüphesiz mükemmel olur ve tüm sorunlar da çözüldü.

Öyleyse erkeğin gücü yetmesi hâlinde mihrin tamamını ya da en azından bir miktarını düğünden önce geline vermesi çok daha iyidir.

Hz. Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Erkek, daha önce ister dirhem olsun, isterse gücünün yettiği başka bir şey olsun mihr olarak bir şey vermeden bir kadınla evlenmemelidir.<sup>1</sup>

İmam Cafer Sâdık (a.s) mihr almaksızın bir erkekle evlenmek isteyen bir kadına hitaben şöyle buyurmaktadır:

Bu, sadece Allah'ın Resulü için caizdir, mihr olarak düğünden önce az ya da çok, elbise ya da dirhem gibi bir şey vermemek başka insanlar için caiz değildir.<sup>2</sup>

Ama imkân olmaması durumunda mihri daha sonra vermek de caizdir. Bir şahıs, İmam Cafer Sâdık'a (a.s) bir kadınla evleneceğini ama mihri peşin olarak ödeyecek gücü bulunmadığını, bu durumda evlenip evlenemeyeceğini sordu. İmam (a.s) şöyle buyurdu:

Sakıncası yoktur, mihr senin üzerine bir borç olur.<sup>3</sup>

### Mihrin Sahibi Kadın

Mihr eğer mülkse, nikâh akdinden sonra o mülk ilk sahibinin mülkiyetinden çıkar ve kadın o malın maliki olur. Bu, teşrifat gereği değildir, bu gerçekten vuku bulur. Ondan sonra mihrin gerçek sahibi kadındır ve onu istediği gibi kullanma hakkına sahiptir. Onun alınıp, satılması ya da kiraya verilmesi, kadının izni doğrultusunda olmalıdır. O mülk üzerinde, ne kızın anne ve babası, ne de kocası tasarruf hakkına sahip değildir. Kadının mihrinin gasp edilmesi, bağışlanmayacak büyük günahlardan biridir.

---

1- Vesail, c.15, s.12

2- Vesail, c.15, s.13

3- Vesail, c.15, s.14

Allah'ın Resulü (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Allah Teala, kıyamette her günahı bağışlar, yalnız şu üç günah bundan müstesnadır: Eşinin mihirini gasp eden birinin günahı, vermesi gereken ücreti gasp eden birinin günahı ve özgür bir insanı satan birinin günahı.<sup>1</sup>

Hiz. Musa Kâzım'a (a.s) şöyle sordular: "Kızını biriyle evlendiren birisi acaba onun mihirinden istifade edebilir mi?"

İmam şöyle buyurdu:

Hayır, buna hakkı yoktur.<sup>2</sup>

Ayrıca mihir nakit para olursa, bu para kadının yetkisinde olmalıdır. Hiç kimsenin onun izni olmaksızın o parayı kullanma hakkı yoktur.

Eğer mihir, sonradan verilmek üzere erkeğe borç olarak bırakılmışsa, bu, gerçek bir borç olarak görülmeli ve ilk fırsatta ödenmelidir. Ödenmesi için belli bir süre tayin edilmişse, o süre içerisinde ödenmelidir. Belli bir süre tayin edilmemişse, kadının talep ettiği erkeğin de ödeyecek durumunun olduğu bir anda ertelemeyen bunu ödemesidir.

İmam Cafer Sâdık (a.s) bir kadınla evlenip, ilkin onun mihirini vermek istemeyen bir adam hakkında şöyle buyurmuştur:

Bu şahıs zinakâr sayılmaktadır.<sup>3</sup>

İmam Cafer Sâdık (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Kadın için vermesi gereken mihri, vermeye yanaşmayan herkes, hırsız konumunda olacaktır.<sup>4</sup>

Mihir, gerçek bir borçtur ve diğer borçlar gibi ödenmelidir. "Mihri ne zaman verdi, ne zaman aldı." şeklinde söylenen meşhur söz, hakka, adalete ve İslâm'ın mantığına aykırıdır. Koca, mihri, karısına vermelidir, aksi hâlde kıyamette hesa-

1- Vesail, c.15, s.22

2- Vesail, c.15, s.26

3- Vesail, c.15, s.21

4- Vesail, c.15, s.21

ba çekilecektir. Kadın, bu hakkından vazgeçmedikçe mihrin gasp edilmesi, kıyamette affedilmeyecek büyük bir günahdır. Allah, Kur'ân'da şöyle buyurmaktadır:

**Kadınlara mihrlerini cömertçe verin, eğer ondan gönül hoşluğu ile size bir şey bağışlarsa, onu afiyetle yiyin.<sup>1</sup>**

Nikâh resmî olsun ya da olmasın mihr erkeğin borcudur ve onu ödemesi gerekir. Eğer kocanın bunu vermeye gücü yetmiyorsa, kadın onu verecek güce ulaşıncaya kadar beklemelidir.

Elbette kadın da mihrini alma konusunda kocasına zorluk çıkarmamalıdır. Eğer kocası refah içerisindeyse, mihrini talep edebilir. Eğer yaşantılarının ekonomik zorluk içerisinde olduğunu görüyorsa, aile sadakati, onu incitecek ve utandıracak davranışlardan kaçınmayı gerektirir. Mihrin tamamını ya da bir kısmını kocaya bağışlamak da müstehaptır, bu ailedeki sevgiyi ve sıcaklığı artırır.

Allah'ın Resulü (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Mihrini düğünden önce kocasına bağışlayan kadına Allah bunun her bir dinarına karşılık, bir köle azat etme sevabı verir.

"Ey Allah'ın Resulü, düğünden sonra bağışlanırsa ne olur." diye sorulunca Hz. Peygamber (s.a.a) şöyle buyurdular:

Sevgi ve ülfete vesile olur.<sup>2</sup>

## Süt Hakkı

Bazı yerlerdeki bazı insanlar arasında mihr belirlenirken, süt hakkı adı altında bir başka şey daha tayin edilir. Süt hakkını çoğunlukla düğünden önce, nakit olarak gelinin ailesine verirler. Bu noktada böylesi bir anlaşmanın meşru olup ol-

1- Nisâ Suresi, 4. ayet.

2- Vesail, c.15, s.36

madığı sorusu sorulabilir. Buna cevaben şunu söyleyebilirim: Süt hakkının tayini, iki şekilde yapılabilir ki, bu durumda bunların hükümleri birbirinden farklı olacaktır.

Birincisinde, süt hakkı gerçekten mihrin bir parçası olur ve kızın anne ve babası onu nakit olarak alırlar ve kızın çeyizini hazırlamakta kullanırlar. Bu durumda ödenen para süt hakkı diye isimlendirilmiş olsa da gerçekte mihrin bir parçasıdır ve onun maliki de anne baba değil, kızın kendisidir. Böylesi bir sözleşmenin sakıncası yoktur. Fakat bu, kızın olduğuna göre, onun kullanımı da kızın izniyle olmalıdır.

İkincisinde ise süt hakkı mihrin bir parçası değildir. Kızın anne ve babasının çektikleri zahmet karşılığı, damattan kendileri için aldıkları fazladan bir paradır. Bunu evlilik konusunda sorun çıkarmama karşılığında almaktadırlar. Böylesi bir sözleşme batıl ise de bu şekilde kabul edilmiş bir sözleşme sahihtir. Kızın anne babasının damattan süt hakkı [başlık parası] adı altında para talep etme hakları yoktur. Rıza olmaksızın ondan alınan herhangi bir şey haramdır ve gayri meşrudur.

İmam Rıza (a.s) şöyle buyurmaktadır:

Erkek, evlendiği kadına yirmi bin (dirhem ya da dinar) mihr verir ve bunun on binini babasına vermeyi şart koşarsa, mihr caizdir; ama bunu kızın babası şart koşarsa, fasittir.<sup>1</sup>

Fakat nikâhtan önce veya sonra gönül rızasıyla kızın anne babasına belli bir miktar verirse, bunun sakıncası yoktur.

Her hâlükârda süt hakkı, gayri meşru bir iş olmasına rağmen maalesef bazı bölgelerde resmiyet kazanmış ve evliliğin bir gereği hâline getirilmiştir. Bu mesele gençlerin evliliği önünde bir problem olarak durmaktadır. Çünkü süt hakkını ödemeye gücü yetmeyen gençler, evlenmek istemelerine rağ-

---

1- Vesail, c.15, s.19



men, mecburen evliliklerini ertelemektedirler. Hatta bazen, ömürlerinin sonuna kadar bu doğal ihtiyaçtan mahrum kalmaktadırlar.

### **Aşağıdaki Mektuplara Dikkat Buyurun.**

1- Bay... mektubunda şunları yazıyor:

... şehrinin köylerinden birinde yaşayan 25 yaşında bir gencim. Şimdiye kadar evlenemedim; zira bizim halkımız arasında, kızları çok pahalıya satmak bir âdet hâline gelmiştir. Kız istemek için nereye gittiysem, 180 bin tümeden bahsettiler. Yani kızlarıyla evlenebilmem için bu parayı peşin ödemem ve 50, 60 bin tümen de düğün masrafları için hazırlamam gerekiyor. Ben sıradan bir işçiyim ve ayda 3 bin tümenden fazla da gelire sahip değilim. Bu durumda ben nasıl evlenebilirim. Evlenebilmem için sekiz yıl sürekli çalışmam ve bir riyal bile harcamamam gerekiyor. O zamana kadar da yaşım ilerlemiş olacağından artık evlenmenin benim için bir anlamı kalmamış olacak. Bu sorunun beni ve benim gibileri fesada ve yanlışlığa düşürmesi mümkün. Siz din âlimlerinden, ailelere bu kadar zorluk çıkarmamalarını tavsiye etmelerini isteyebilirsiniz. 30-40 yaşına geldiği hâlde evlenememiş benim gibi gençlerin sayısı oldukça fazladır. Teşekkürlerimle...

2- ...şehrinden bay... da mektubunda şunları yazıyor:

Bizim bölgemizde evlilik meselesi, büyük ve çözümsüz kalmış önemli bir mesele olarak gençlerin önünde durmaktadır. Büyükler tarafından icat edilen bu engeller yüzünden gençler evlenmeye çok geç razı olmaktadır. Evlendikten sonra da uzun yıllar boyunca büyük borç yükü yüzünden belleri bükülmektedir. Ekonomik açıdan ömürlerinin sonuna kadar bellerini doğrultamamaktadırlar. Örneğin bizim bölgemizde, süt hakkı olarak babalara ödenen para oldukça fazladır. Bazen bu, yüz binlerce tümeni geçmektedir. Bu mesele,

halkın toplumsal ve ahlâkî ilişkilerine maddî ve manevî yönden çok büyük darbeler vurmakta ve İslâmî ve insanî ölçütlerin bir kenara itilmesine sebep olmaktadır. Maddî ölçüler genç kızların ve erkeklerin kaderine hâkim olmuştur. Kadının şahsiyeti ve değeri, tıpkı bir eşya gibi parayla ölçülmektedir. Birçok aile içi ihtilaf bu yüzden ortaya çıkmaktadır. Sizden, bizim bölgemizdeki insanlara süt hakkı konusunda bu kadar zorluk çıkarmamalarını söylemenizi rica ediyorum. Ayda üç bin tümen geliri olan bir genç, yüz binlerce tümen tutarındaki bu kadar büyük bir meblağı kaç yılda biriktirebilir."

3- Kürdistan'dan Bay... mektubunda şöyle yazmaktadır:

Kürdistan'da kadınla erkek arasında birçok ihtilaf mevcuttur. Özellikle "kadına kadın." yapılanlar arasında... Yani, bir bacı kardeşin, bir başka bacı ve kardeşle evlendirilmesi durumunda... Dört gönlün nasıl bir araya gelebileceği konusunda siz hüküm verin. Bu yüzden Kürdistan'da boşanmalar oldukça fazladır. Bazıları bir iki çocuk sahibi olmasına rağmen birbirlerinden ayrılmaktadır. Kürdistan'daki süt hakkı da oldukça fazladır. Süt hakkının fazlalığı yüzünden evlenemeyen birçok genç tanıyorum...



## NİKÂH AKDİNİN KIYILMASI

Evliliğin gerçekleşmesi için akit sıygasının okunması gerekmektedir. Eğer kadın ve erkek Arapçaya aşına ise ve akit sıygasının anlamını bilirse, kendileri akdi icra edebilir. Eğer Arapçaya âşına değillerse, kız ve erkek, onların adına akit sıygasını okumaları için Arapçaya âşına olan iki vekil seçerler. Akit sıygasında icap ve kabul vardır. İcap bölümü kadının kendisi ya da vekili tarafından okunur, ardından da kabul erkek ya da erkeğin vekili tarafından okunur. Örneğin, mihr miktarının tayininden ve kızın babasının yahut büyük babasının izni alındıktan sonra kadın kocaya şöyle der: "Enkehtuke nefsî ale'l-mehri'l-ma'lum." koca hemen ardından şöyle der: "Qabiltu'n-nikahe li-nefsî ale'l-mehri'l-ma'lum."

Elbette karı ve koca kelimelerin anlamını iyi bilmelidirler ve evlenme kastıyla bunu söylemelidirler. Eğer akit sıygası vekiller tarafından yapılıyorsa mihr miktarının tayininden ve kızın velisinin izni alındıktan sonra kızın vekili şöyle der: "Enkehtu muvekkileke Muhammed (adı eğer Muhammed ise) muvekkiletî Meryeme (adı eğer Meryem'se) ale'l-mehri'l-ma'lum." Ondan sonra erkeğin vekili şöyle der: "Qabiltu'n-nikahe li-muvekkilî Muhammed ale'l-mehri'l-ma'lum." Vekillerin de Arapçaya aşına olması ve akdi gerçekleştirme kastıyla ve doğru olarak okuması gerekir.

Akit sıygası kızın ve erkeğin rızasıyla okunmalıdır. Bu iki kişiden biri ya da her ikisi de razı olmazsa akit batıl olur ve evlilik gerçekleşmez. Bakire kızın evliliğinde babasının

ya da büyük babasının izni gerekir. Onların izni olmaksızın evlilik akdi batıl olacaktır. Mahremler arasındaki evlilik de batıldır. Eğer bir erkek bir başka erkekle livata yaparsa, çok büyük bir günah işlemiş olmakla kalmaz; aynı zamanda livata yaptığı erkeğin kız kardeşiyle de evlenemez. Akit sıygası okunmuş olsa bile evlilik gerçekleşmemiştir; bu yüzden birbirlerine haram olacaklardır, çocukları olsa bile birbirlerinden ayrılmalıdırlar.

Eğer kadın veya koca akitte yer alması için herhangi bir şart koyarlarsa söz konusu şart evlilik akdinin gereklerine aykırı değilse sahihtir ve buna göre davranılmalıdır. Örneğin falanca şehirde yaşanacak, eğer boşanma olursa malların yarısı kadının olacak, erkek falan işi yapmayacak, eşini dövme-yecek ya da akşam eve erken gelecek şeklindeki şartlar akitte yer alabilir ve bunlar yerine getirilmelidir. Fakat öne sürülen şart akdin gereklerine aykırı olursa sahih değildir ve yerine getirilmesi gerekmez. Örneğin erkeğin başka bir kadın alma-ya hakkı yoktur, hanımından yararlanma hakkı yoktur, ya da kadının nafaka hakkı yoktur gibi şartlar sahih değildir ve yerine getirilmeyecek şartlardır. Ancak akdi batıl eden sebepler de değildir.

### **Hutbenin Okunması ve Akit Töreni**

Akit sıygasının okunmasıyla evlilik gerçekleşir ve başka bir şart da yoktur. Fakat genellikle bununla yetinilmemekte ve hutbe okunarak kendine özgü bir merasim gerçekleştirilmektedir. Daha önce elbiseler, ayakkabılar, takılar, tatlı, çiçek ve diğer âdet gereği şeyler, damadın ailesi tarafından hazırlanıp gelinin evine gönderilir. Aynı şekilde buna karşılık bir takım şeyler de gelin evinde hazırlanıp damadın evine gönderilir. Yapılacak merasimden sonra sıra hutbenin okunmasına gelir. Hutbenin okunması da özel bir merasimle yerine getirilir. O

anda ya da daha sonra düğün meclisi kurulur şerbet, tatlı ve meyve ikram edilerek davetliler ağırlanır. Hutbe okunmasındaki adet ve görenek her yerde aynı değildir. Her toplumun kendilerine özgü bir takım adetleri vardır. Bunların hiçbirinde evliliğin gerçekleştirilmesi için bir öncül olma durumu söz konusu değilse de her hâlükârda az çok yapılır.

Bu merasim hakkında çeşitli düşünceler söz konusudur. Bir kesim bunu gerçekten savunmakta ve insanın resmî hayatının evlilikle başladığını söyleyerek bir daha evlenilme-yeceğine göre bu yeni hayatın başlangıcında geniş bir şenlik düzenleyerek yakınları ve arkadaşları ağırlamak gerektiğini belirtmektedirler. Onlara göre borçla, taksitle hatta batma pahasına da olsa bunu yapmak gerekir. Onlara göre ne kadar çok masraf yapılırsa onur ve haysiyet o kadar değer kazanmaktadır.

Buna karşılık bir başka kesim de bu merasimlere şiddetle karşıdır. Onlara göre de evlilik, doğal bir ihtiyaçtır ve teşrifattan uzak, sade bir şekilde gerçekleştirilmesine çalışılmalıdır. Onlar şöyle demektedirler: Kadın ve erkek evliliğin iki aslı rüknüdür. Birbirlerini beğenip bir ömür boyu birlikte yaşamaya karar vermişlerse, akit hutbeleri okunmuş demektir. Diğer merasimler, insanın elini ve ayağını bağlayan ve bir kenara bırakılması gereken şeylerdir.

Ama ben ifratta ve tefritte yer alan bu görüşlerin hiçbirini kabul etmiyorum. Bana göre düğün ve hutbe okunma merasimi, onura yakışır bir şekilde, ifrata ve tefrite düşülmeden mutedil bir şekilde yapılmalıdır. İnsanın hayatı, hayvanunkinden farklıdır, evlilik de farklı olmalıdır. İnsan hayatının kendine özgü özellikleri vardır ve bu adapsız erkânsız olmamalıdır. İki insanın evliliği, iki hayvanın çiftleşmesinden farklı olmalıdır. Kanunî ve meşru evlilikler de gayri meşru bir şekilde zevk arayışından farklı olmalıdır. Bu açıdan tarih boyunca tüm kavimlerdeki ve milletlerdeki meşru ve kanunî evlilikler-

de kendine özgü bir takım törenler ve seremoniler mevcuttur. İslâm da bu insanî geleneği teyit etmektedir.

Allah'ın Resulü (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

Evliliği belgeli ve alenî yapın ve düğünde def çalın.<sup>1</sup>

Yüce Peygamber, Hz. Zehra ile Hz Ali'nin (a.s) nikâhlarını ve hutbe okumalarını, Medine Mescidinde, Muhacir ve Ensar'ın huzurunda özel bir törenle yapmış ve gelenlere hurma ikram edilmesini buyurmuştur.<sup>2</sup>

Hz. Peygamber ve pak Ehlibeyt İmamları da evliliklerinde bu geleneğe uymuşlardır. Bu merasim, birkaç açıdan faydalı olabilir.

Birincisi, gelini ve damadı yüceltmekte ve onların bu yeni hayatlarının başlangıcında onurlandırılmalarını sağlamaktadır.

İkincisi, dostların ve yakınların katılımıyla gerçekleştirilen merasimle yapılan evlilikler, daha sağlam olacaktır. Zira karı ve koca kendi haysiyetlerini korumak ve boşanma ile dosta ve düşmana karşı rencide olmamak için daha fazla uzlaşma ve anlaşma çabası içerisine girmektedir.

Üçüncüsü, bu merasimin harcamaları erkek tarafından karşılandığı için, kadın onun kendisi için harcama yaptığını dolayısıyla da kendisine ilgi duyduğunu hissetmektedir. Sonuçta onların hayatları, daha baştan itibaren sevgi ve ilgi üzerine kurulmuş olmaktadır. Tersine eğer hiçbir merasim düzenlenmeden yapılacak olursa, kadının kendini aşağılanmış hissetmesi ve eğer kocam bana ilgi duymuş olsaydı bu kadar basit ve törensiz bir düğün yapmazdı diye düşünmesi mümkündür. Böylece kadında ömrünün sonuna kadar sabit kalacak bir inancın oluşması mümkün olabilecek ve bunu zaman zaman söyleyecektir. Kadının bir müddet yaşadıkten sonra

1- Biharu'l-Envar, c.103 s. 275

2- Biharu'l-Envar, c.103 s.269- 265 ve Mekarimu'l-Ahlâk, s.237

kocasına: "Sen beni tıpkı bir dul kadın gibi nikâhladın ve dostlarıma karşı beni mahcup ettin." dediği çok görülmüştür.

Ne olursa olsun bu tür merasimler, insanın ömrü boyunca bir kez yapılmaktadır ve daha sonra bunun telafisi yoktur. Benim inancıma göre en iyi yol şudur: Gelin, damat ve onların aileleri, ekonomik durumlarını ve toplumsal konumlarını hesap etmeli ve düğün merasimlerini bunları göz önünde bulundurarak mutedil bir şekilde yapmalıdır. Rekabetten, yüksekten uçmalardan ve yersiz beklentilerden uzak durmalıdırlar. Ne ifrat iyidir, ne de tefrit. Ne evliliğin görkemini ve saygınlığını azaltacak ve gelinle damadın aşağılanmasına sebep olacak şekilde sade ve törensiz olmalıdır, ne de aileleri borç altına sokup bellerini bükecek, gençleri evlilikten alıkoyacak, bu yüzden de yüzlerce ahlâkî ve toplumsal sorunların ortaya çıkmasına sebep olacak şekilde masraflı törenler yapılmalıdır. Özellikle gelinin ve damadın nikâhtan önce ağır masraflara girmemeye dikkat etmeleri ve görkemli düğün törenlerinin ve misafirlerin onların gelecekteki hayatları üzerinde çok büyük bir etkisinin olmayacağını düşünmeleri gerekmektedir. Kendilerini bu tür kayıtlar altına almaları doğru değildir.





## NİKÂHLA DÜĞÜN ARASINDA FASILA

Nikâh akdinin gerçekleşmesinden sonra kız ve erkek karı koca olmuşlardır ve şer'an ve kanunen evliliğin tüm gereklerini yerine getirebilirler. O andan itibaren kadının yeme, giyim, barınma, ilaç ve doktor giderleri türünden tüm masrafları, damadın sorumluluğundadır. Fakat kadının düğünden önce nafaka talep etmemesi gibi bir âdet vardır; ama eğer kadın isterse, erkeğin bunu yerine getirmesi gerekir.

Erkeğin de eşinden meşru bir şekilde faydalanma hakkı vardır. Fakat belli faydalanma biçiminin düğünden sonra gerdek gecesine kadar ertelenmesi şeklinde bir adet vardır. İyi olan da budur.

Çoğunlukla nikâhla düğün arasında bir müddet ara verilir. Toplumların bu ara sırasındaki adetleri farklı farklıdır. Bazı kesimlerdeki âdet şöyledir: Bu ara süresinde kadın ve erkek eskisinden çok daha az bir araya gelip konuşur ve birbirlerinden mahrum olur. Gerdek gecesine kadar da birbirini görmez. Ama çoğunlukla halk arasında yaygın olan, nikâhla düğün arasında kadın ile erkeğin az çok birbiriyle irtibat hâlinde olmalarıdır. Haftada ya da on beşte bir damat gelinin evine gider ve gece orada kalır. Bazen de damadın ailesi gelini davet ederler ve bir iki gün onu ağırlarlar.

Bu âdetin ilk bahsedilen âdetten daha iyi olduğu söylenebilir. Zira gelin ile damat, düğünden önce birbirlerini daha çok görüp daha fazla tanır. Birbirlerinin kişiliklerini ve ah-lâklarını daha iyi tanıyarak aile yuvasını kurma konusunda

hazırlanmış olurlar. Tecrübesiz bir kızın ve erkeğin, birbirlerini daha önceden tanımaksızın ilk defa düğün gecesinde konuşmaları doğru değildir. Böylesi bir durumda hayatta karanlıklar ve belirsizlikler başlayacaktır. Ben tüm ailelerin nikâhla düğün arasında çocuklarına birbirleriyle konuşmalarına ve meşru bir şekilde birbirlerinden yararlanmalarına izin vermelerinin doğru olduğunu düşünüyorum. Böylece hem birbirlerinin kişiliklerini ve huylarını tanıyacaklar, hem de kuracakları yeni hayata hazırlanmış olacaklardır. Her hâlükârda nikâhla düğün arası dönem, son derece önemli, tatlı ve kader tayin edici bir dönemdir. O döneme ait hatıralar çoğu zaman unutulmamaktadır. Bu açıdan aşağıdaki hususlara riayet edilmesini tavsiye ediyorum.

1- Damadın, gelinin evine gittiği zaman, eşine elbise, tatlı, çiçek, kitap, meyve vb. gibi şeyler götürmesi âdettir. Bu, çok güzel bir âdettir. Bu konuya kesinlikle hassasiyet göstermek gerekmekte ve bunu, sevginin ve sıcaklığın bir göstergesi saymak gerekmektedir. Elbette erkek, kendi imkânlarını göz önünde bulundurmalı ve aşırılığa kaçmamalıdır. Hanımlar da bundan daha fazla beklentiler içerisine girmemelidir.

2- Gelin ve damat, bu irtibat sırasında birbirini tanımaya çalışmalı, birbirlerinin huyunu, davranışlarını ve düşüncelerini tanımalıdır. Ama birbirleri konusunda edinilen bilgiler çoğunlukla şu amaca yönelik olmaktadır: Acaba bu evlilikte başarılı olabilecek midirler, acaba ideal eşlerini bulabildiler mi, bulamadılar mı? Eğer eşleri, gönüllerinin istediği gibiyse, memnun olmakta, değilse soğuyup meyus olmaktadırlar. Bu durumda bahaneler ve zorluklar ortaya çıkmakta, hatta bazen boşanmadan bile söz edilebilmektedir.

Bu tanımadaki hedef, başarının miktarına değil, anlamaya ve uyum sağlamaya dönük olmalıdır. Gelin ve damat, daha önceden şu noktaya dikkat etmelidir: Evlilik gerçekleşmiştir ve şer'i, ahlâkî ve vicdanî taahhütleri, bunu ciddiyle güç-

lendirip sürdürmeyi gerektirmektedir. İnsanların ruhî, ahlâkî ve fizikî yapılarının birbiriyle aynı olmadığına peygamberlerden ve Ehlibeyt İmamları'ndan başka herkesin hata ve kusur içerisinde bulunabileceğine dikkat etmelidirler. Herkesin kendine özgü yanlışları ve kusurları vardır. Fakat anlaşılabilir ve birlikte yaşanabilir. Birçok kusurlar görmezden gelenebilir ve hayat şartları buna uyarlanabilir.

Binaenaleyh, yeni evlenmiş kızlar ve erkekler, birbirlerini, fizikî, ahlâkî, ruhî ve düşünsel açıdan tanımaya çalışmalıdır. Böylece kendilerini, yeni ortak hayatlarında uzlaşma ve anlaşma için hazırlayacaklardır. Zira herkes, kendine özgü birtakım fizikî ve ahlâkî özelliklere sahiptir. Kimi güçlü, kimi zayıftır, kimi alıngandır, kimi aldırışsızdır, kimi sert huyludur, kimi sabırlı ve uysaldır, kimi içe dönük ve münzevidir, kimisi dışa dönük ve toplumsaldır, kimi karamsardır, kimi iyimserdir, kimi giyime ve süslenmeye ilgi duyar, kimi sade yaşamayı tercih eder, kimi iyi huyludur, kimi huysuzdur, kimi maddiyata ilgi duyar, kimi maneviyata ve bilgiye, kimi malı ve serveti sever, kimi mevki makamı, kimi hayat disiplinine bağlıdır, kimi rahat ve laubalidir. Bunlara benzer daha yüzlerce fiziksel ve ruhsal farklılıklar mevcuttur. Her hâlükârda, tüm insanlar fiziksel ve ruhsal açılardan birbirleriyle aynı değildir; fakat bunların çoğu anlaşılabilir ve uzlaşabilmektedir. Öyleyse eşi tanımadaki hedefin, anlamak, uyum sağlamak ve uzlaşmak için zemin hazırlamaya dönük olmalıdır. Erkek, hanımına nasıl davranması gerektiğini ve ortak hayatlarında ondan nasıl yararlanması gerektiğini anlamak için onu tanımalıdır. Aynı şekilde kadın da kocasına nasıl davranması gerektiğini anlamak ve aile yuvalarını nasıl huzurlu ve mutlu yapabileceğini öğrenmek için eşini tanımalıdır.

3- Kızın ve erkeğin nikâhla düğün arasında bulmaya çalışmaları gereken diğer bir önemli nokta da eşlerinin sevgi ve ilgilerinin derecesidir. Her karı ve koca, eşinin kendisi-

ne ne kadar sevgi ve ilgi duyduğunu bilmek ister. Bunun, onların gelecek hayatları üzerinde çok büyük etkisi vardır. Binaenaleyh, kadının ve kocanın birbirlerine olan sevgi ve ilgilerini ortaya koymaları gerekmektedir. Soğukluğa sebep olacak her kelimeden, her davranıştan, sevginin az olduğunu düşündürtecek her türlü hareketten kesinlikle kaçının. Erkek diğer bütün kadınlara, kadın da diğer bütün erkeklerle gözünü kapatmalı, sadece eşini görmelidir. Başka kadınları ya da erkekleri övmek, geçmişte kendisini istemeye gelen başka insanlardan söz etmek, kusur arayıp eleştirmek, soğukluğa sebep olacaktır, bu tür davranışlardan kesinlikle uzak durulmalıdır.

4- Kadın ve koca, muaşeretlerinde vakarlarını korumalıdır. Kaba çirkin şakalardan sakınmalıdırlar. Edep ve saygıya riayet etmeli, birbirlerinin onurunu kıracak davranışlardan sakınmalıdırlar.

5- Karı koca ilişkisi bu dönemde başlamaktadır. Evlilik, bilgi gerektiren ince ve hassas bir iştir. Bunu düğün sonrası na ertelemek doğru değildir. Zira aile ihtilaflarının birçoğu, nikâh ile düğün arası dönemde yaşanan olaylarda ortaya çıkmaktadır. Daha sonra bunların halledilmesi çok zor olacaktır. Gerçek tedaviyi, vukuundan önce yapmak gerekir.

Gelecek saadetlerini düşünen kızlara ve erkeklere, şunu tavsiye ediyorum: Nikâh akdi kıyıldıktan hemen sonra evlilik konusunda yazılmış kitapları okuyunuz ve kendi görevlerinizi tanıyarak ona göre davranınız.<sup>1</sup>

---

1- Şu kitaplardan yararlanabilirsiniz: Ayin-i Hemserdarî [Evlilik Kuralları] Yazarı: İbrahim Emini; Nizam-ı Hayat-ı Hanevade [Aile Hayatı Düzeni,] Yazarı: Dr. Ali Kaimi; Hanevade Der İslâm [İslâm'da Aile] Yazarı: Hüseyin Mezahirî; Beheşt-i Hanevade [Aile Cenneti] Yazarı: Seyyid Cevad Mustafavî.

## ÇEYİZ

Gelin ailesinin, yeni kurulacak hayat için gerekli eşyaları satın alıp, gelinle birlikte damadın evine göndermesi âdettir, buna da çeyiz adı verilmektedir. Damat, ne şer'an, ne de kanunen çeyiz talep etme hakkına sahip değilse de ve gelin tarafının böyle bir borcu bulunmuyorsa da bu güzel bir davranıştır. Gelin ailesinin de, damat ailesinin de yeni kurulacak bu aile için çocuklarına yardım etmeleri güzel bir davranıştır. Damadın ailesi, eve dönecek şeyleri ve diğer bazı eşyaları hazırlarken gelin ailesi de yeni hayat için gerekli olan eşyaları getirir. Bu yardımlar, yeni hayatlarının başlangıcında gelin ve damat için son derece değerlidir.

Şunu hatırlatmak gerekir ki, çeyiz bir gösteriş vesilesi değildir; ailenin yaşantıda ihtiyaç duyacağı gereçlerin karşılanması içindir. Bu noktada gelin ve damat ailelerinin malî imkânlarına riayet etmek gerekmektedir. Damadın ve ailesinin, gelin ailesinden olabildiğince geniş bir çeyiz hazırlamasını beklemek gibi bir lüksleri ve hakları yoktur. Özellikle bu yoksul ve düşük gelirli aileler için bir zulüm ve insafsızlık olur.

Medyada, konuşmalarda, yazılıp çizilen şeylerde, mihrdeki aşırılıklardan bahsedilmekte; ama zengin çeyiz beklentilerinden hiç söz edilmemektedir. Âdeta gelin ailesinin kız sahibi olmakla suç işlediği yönünde bir kabul vardır. Bu anlayışa göre gelin ailesi, ne olursa olsun zengin bir çeyiz hazırlamak zorundadır. Kadınlar her yerde zulme maruz kalmaktadırlar ve gerçekte çeyiz de bu hususlardan biridir. Zorunlu

eşya ve gereçlerin alınmasıyla yetinmek iyidir; teşrifat ve gösteriş için hayatta pek kullanılmayacak eşyaların alınması, yer daraltmaktan başka bir şeye yaramayacaktır. Bu tür şeylerden kesinlikle uzak durmak gerekmektedir. Gelin ailesinin, borca harca girerek zorunlu olmayan, ömür boyunca belki de bir kez olsun kullanılmayacak eşyaları satın alıp damadın evine göndermesi ve bundan dolayı büyük sıkıntılar içerisine girmesi olacak şey midir? Hâlbuki bu tür eşyalar olmadan da yaşanabilir.

Kaldı ki, damat niçin gözünü kızın çeyizine dikmiş olsun ve eksik olan şeylerden dolayı rahatsızlık duysun? Mevcut olan şeylerle yetinmek daha iyi değil midir? Aksine gelinin ailesine teşekkür etmeli ve eksik bir şey varsa onu da kendi tamamlamalıdır.

### **Hazret-i Zehra'nın Çeyizi**

Burada dikkatlerinizi Hz. Zehra'nın (a.s) çeyizine ve bunun nasıl hazırlandığına çekmek istiyorum.

Hz. Zehra ile Hz. Ali'nin (a.s) evliliği ile ilgili olarak şöyle yazılmıştır: İstemedi ve Allah'ın Resulü'nün onayından sonra, Hz. Resul (s.a.a) Hz. Ali'ye şöyle buyurdu: *"Ya Ali, düğün için neyin var?"* Hz. Ali şöyle arz etti: *"Ey Allah'ın Resulü benim durumumu siz bütünüyle biliyorsunuz. Benim bütün servetim, bir kılıç, bir zırh ve bir de deveden ibarettir."*

Allah'ın Resulü şöyle buyurdu:

Sen savaş ve cihad adamısın, kılıcsız olarak Allah yolunda savaşamazsın. O hâlde kılıç senin hayatının zaretlerinden biridir. Deve de senin hayatın için gerekli olan şeylerden biridir, onsuz da olamazsın. Devenle iş yapar kendinin ve ailenin geçimini sağlarsın, yolculuklarda da ondan istifade edersin. Senin vazgeçebileceğin tek şey şu zırhtır. Ben de sana zorluk çıkarmıyorum ve

Zehra'nın mihri için bu kadarıyla yetiniyorum.

Nikâh da bu mihre göre kıyıldı.

Bir gün Allah'ın Resulü, Hz. Ali'ye şöyle buyurdu: *"Ey Ali, zırhı sat ve parasını hazırla, bununla sizin için çeyiz ve eviniz için gerekli şeyleri alacağım."* Hz. Ali, zırhı pazara götürdü, dört yüz ila beş yüz dirhem civarında bir para karşılığında sattı ve parasını Hz. Resul'e (s.a.a) takdim etti. Allah'ın Resulü, o paranın bir kısmını üç sahabesine verdi ve şöyle buyurdu: *"Bununla kızım Zehra için gerekli eşyaları satın alın."* Onun bir kısmını da Esmâ'ya verdi ve şöyle buyurdu: *"Bununla Zehra için güzel koku al."* Geri kalanını da Ümmü Seleme'ye verdi: Hz. Zehra için satın alınan şeyler şunlardır:

- 1- Bir beyaz gömlek
- 2- Bir büyük başörtü
- 3- Hayber işi bir siyah elbise
- 4- İki tane keten döşek
- 5- Hurma lifinden dokunmuş bir yatak
- 6- Dört tane yastık
- 7- Bir parça hasır sergi
- 8- Bir tane el değirmeni
- 9- Bir bakır kâse
- 10- Bir koyun postu
- 11- Elbise yıkamak için bir leğen
- 12- Süt için bir tane kâse
- 13- Bir su kabı
- 14- Bir yün perde
- 15- Bir güneşlik
- 16- Bir kilden yapılmış testi
- 17- Döşeme için kullanılacak bir post
- 18- İki seramik testi
- 19- Bir aba



Bunlar, Hz. Resul'ün (s.a.a) kızı Zehra için hazırladığı çeyizdi. Bu meselede dikkat çekici olan üç husus bulunmaktadır:

Birincisi, Allah'ın Resulü, mihr tayini konusunda damadına karşı büyük bir samimiyet ve sıcaklık göstermiştir. Kılıcı ve deveyi, onun için gerekli gördüğünden bırakmış ve yalnızca zırhı mihr olarak kabul etmiştir.

İkincisi, Hz. Zehra'nın çeyizini bu mihrle hazırlamıştır.

Üçüncüsü, çeyizi hazırlarken oldukça mütevazı davranmış, sadece yukarıda belirtilenleri satın almıştır.

Yüce Peygamber de borç alarak, biricik kızı için o dönem-de normalde olduğu şekilde zengin bir çeyiz hazırlayıp şöyle diyebilirdi: Ben Allah'ın peygamberiyim, damadım da İslâm'ın ikinci şahsiyetidir. Kendi şanıma yaraşacak şekilde kızım ve damadım için çeyiz hazırlayayım. Ama Peygamberimiz, mihrde ve çeyizde aşırılığın zararlarını biliyordu. Müslümanların bu belaya düşmeleri durumunda yüzlerce bireysel ve toplumsal sorunla karşılaşılacağını düşündü. Bu yüzden kızı Zehra ile damadı Hz. Ali'nin evliliğini, diğer Müslümanlara da örnek olması için bu şekilde sade yaptı. Hz. Zehra'nın çeyizinin yine onun mihriyle hazırlanmış olduğunu bir kez daha hatırlatalım. Bu, son derece dikkate değer bir durumdur. Keşke Müslümanlar Hz. Resul'ün davranışından ders alsalar, kendilerini bu kadar sıkıntıya ve zora sokmasalardı.

## DÜĞÜN

Düğün gecesinden önce kızın çeyizinin damadın evine gönderilmesi âdettir. Gelinin yakınları hem gelini, hem de gelin odasını süslerler. Gelin yeni elbiseler giyer, damat da temizlenir ve yeni elbiseler giyer. Düğün gecesinde gelinin ve damadın yakınları ve arkadaşları, toplumlara ve milletlere göre değişen çeşitli eğlenceler yaparak gelini damadın evine götürürler. İslâm da bu tür eğlencelere karşı olmadığı gibi, eğer içerisinde gayri meşru şeyler yapılmıyorsa, bunları teyit etmektedir.

Hz. Zehra'nın düğününde, Allah'ın Resulü, eşlerine şöyle buyurdu:

Fatima'yı süsleyin, güzel kokular sürün ve odasını döşeyin, onu kocasının evine gönderelim.<sup>1</sup>

Allah'ın Resulü (s.a.a) Hz. Zehra'nın düğün gecesinde Abdulmauttalib'in kızlarına ve muhacir ve ensar hanımlarına şöyle buyurdu:

Fatima'yı kocasının evine kadar uğurlayın. Şiir okuyun, eğlenceler yapın; ama Allah'ın razı olmayacağı şeyler söylememeye dikkat edin.<sup>2</sup>

Damadın malî durumunun iyi olması durumunda akşam veya öğle yemeği verip dostlarını, yakınlarını, akrabalarını ağırlaması iyidir. Fakir ve düşkünleri de kesinlikle buraya davet etmek gerekir. Allah'ın Resulü, Hz. Zehra'nın düğününde Hz. Ali'ye şöyle buyurdu:

---

1- Biharu'l-Envar, c.43, s.131

2- age. s.115

Ey Ali düğünde mutlaka velime [yemek] verilmelidir.<sup>1</sup>

Damadın malî gücünün yerinde olması durumunda şanı-na yakışır bir düğün toplantısı yapması iyidir. Damat ve gelin, görkemli bir şekilde yapılacak düğünden dolayı onurlanırlar. Dostları ve arkadaşları arasında başı dik olurlar. Yeni hayatlarının başlangıcını eğlence düzenleyerek ilân ederler. Özellikle hanımlar bu tür merasimlere daha çok ilgi duyarlar ve bunu sevginin bir göstergesi sayıp, bunun terk edilmesini bir tür ilgisizlik ve aşağılama olarak kabul ederler. Hatta içlerinde ömürlerinin sonuna kadar onlarda etki bırakacak bir ukdenin kalması da mümkündür. Zaman zaman da kocalarına sen beni tıpkı bir dul kadın gibi eve getirdin diye söylerler.

Bu noktada birkaç hususu hatırlatmakta yarar var.

Birincisi, düğün merasimi düzenlerken itidalden ve orta yoldan ayrılmayın. Gereksiz teşrifattan ve zorunlu olmayan şeylerden uzak durun. İsraftan, gereksiz ve pahalı harcamalardan sakının. Malî imkânlara sahip olursa bile düğün meclislerini pahalı kulüp ya da otellerde düzenleyip büyük miktarlarda paralar harcamak doğru değildir. Daha vasat törenler yapıp ondan artanları da daha düşük gelirli çiftlerin evlenmeleri türünden hayır işlerinde kullanmak daha iyi değil midir? Böylece Allah'ın kullarını mutlu etmiş olacaksınız ki, bu da sizin gelecek mutluluğunuz üzerinde kesinlikle etkili olacaktır.

İkincisi, düğün töreninde şer'i kurallara aykırı bir şey yapılmamasına dikkat ediniz. Yeni hayatınıza, şeriata [dinin kurallarına] aykırı bir şey yaparak başlamayın. Şiir okumanın, el vurup gülüp eğlenmenin, şakalaşmanın hiçbir sakıncası yoktur; ama gayri meşru müzik ve şarkılardan uzak durun. Kadınlar erkeklerin huzurunda dans edip şarkı söylemekten

---

1- age. s.137

sakınsınlar. Kadınlar her durumda İslâmî hicaba riayet etsinler ve makyaj yaparak namahrem erkeklerin karşısına geçmesinler. Özellikle gelin hanıma İslâmî hicaba tam olarak riayet etmesi tavsiye olunur. Damada da düğün meclisinde bulunan başka kadınlara bakmaması tavsiye olunur.

### Gelin Odasında

Düğün gecesi, çok hassas bir gecedir. Bu gecede kız ve erkek, karı koca olmakta ve yeni hayatlarına başlamaktadır. Bağımsızlıklarına kavuşmakta ve anne ve babalarından ayrılmaktadırlar. Kız ve erkek cinsel zevklerini meşru yoldan tatmin etmeleri için bütün imkân hazırdır ve bu konuda hiçbir engel yoktur. Gelin ve damat, bu büyük nimete ulaşmış olmalarından dolayı Allah'a şükretmelidir. Müşfik, sevecen ve munis bir dert ortağı bulmuşlardır. Şimdi ev bark ve aile sahibi olmuşlardır. Şimdi bu hayatlarına Allah'ın adını anıp O'ndan yardım isteyerek başlamak ne güzel olacaktır. Gelinin daha önce abdest alması ve abdestli olarak gelin odasına girmesi müstehaptır. Allah'ın Resulü, Hz. Ali'ye şöyle buyurmuştur:

Gelin evine gelince, oturması için ayakkabılarını çıkar. Sonra ayaklarını yıka ve suyunu evin etrafına serp. Eğer böyle yaparsan fakirlik evinizden uzaklaşır, zenginlik girer. Allah'ın rahmeti ve bereketi, gelinin üzerine iner, delilik, cüzam ve alaca hastalığından korur.<sup>1</sup>

Damadın gelinden iki rekât namaz kılmasını istemesi ve kendisinin de iki rekât namaz kılması sünnettir. Namazdan sonra Allah'a hamd eder ve Hz. Peygamber'e ve onun evladına salâvat getirir. Daha sonra da ellerini açarak şöyle dua eder:

Allahummerzuknî elfeha ve vuddeha ve rızaha bî.  
Verzinî biha vecma' beynena bi-ahseni ictimain ve eyseri  
i'tilafin; fe-inneke tuhibu'l-helale ve tekrehu'l-haram.

1- Mekarimu'l-Ahlâk, s. 239

**Yani:** Allah'ım, eşimin bana, benim de eşime olan sevgimizi ve hoşnutluğumuzu arttır. Bizim birlikteliğimizi en iyi birliktelik, bizim ülfetimizi de en iyi ülfet kıl. Sen helâl amelleri seversin ve haram işlerden hoşlanmazsın.

Daha sonra şöyle der:

Allahumerzuknî veleden vec'alhu takiyyen zekiyyen leyse fî halkihi ziyadetun ve la noksanun, vec'al akıbetehu ile'l-hayr.

**Yani:** Allah'ım, bana evlatlar nasip et ve onları pak ve takvalı kıl. Onlar yaratılış açısından eksik ve kusurlu olmasın. Çocuklarımla akıbetini hayırlı kıl.

Namazın ve duanın bitmesinden sonra biraz daha rahatlayıp sakinleşmek için sohbet ederler. Onların sözleri ve konuşmaları zifaf gecesine dönük olarak tatlı ve dostanedir. Bu gece aşkın, sevginin, vefalılığın ve samimiyetin gecesidir. Bu gece-deki acı ya da tatlı hatıralar ömür boyunca kalıcı olacaktır.

## EVLİLİK HAYATININ BAŞLANGICI

Erkeğin düğünden sonra birkaç gün evde kalması iyidir. Eğer bir işi varsa, birkaç gün izin alabilir. Bu davranışla eşine saygı göstermiş, ona ve yeni hayatına yönelik ilgisini ve sevgisini ortaya koymuş olur. Şüphesiz, bu davranış karşısında eşinin tepkisi de çok olumlu olacaktır.

Allah'ın Resulü'nün davranışı da bu şekildedir. Eğer bakire bir kızla evlenmişse, bir hafta, eğer dul bir kadınla evlenmişse, üç gün üç gece onunla birlikte kalırdı. <sup>1</sup>

Artık kız ve erkek karı koca olmuş ve onların bireysel hayatı ortak bir aile hayatına dönüşmüştür. Bu aile hayatının güçlendirilip sürdürülmesi durumu ortaya çıkmıştır. Her şeyden önce şu önemli noktaya dikkat etmek gerekmektedir. Karı koca olduktan sonra artık eskisi gibi rahat ve serbest olmayacaklardır. Kendi programlarını düzenlerlerken eşlerinin hakkına da riayet etmelidirler. Erkek daha önce serbestti, istediği zaman evden çıkar, istediği zaman eve gelir, canının istediği yerde yemek yer, istediği zaman yolculuğa çıkardı. Ama şimdi, eşinin ailesinden ayrı, binlerce ümit ve arzusuyla kocasının eve gelmesini beklemekte olduğuna dikkat etmelidir. Erkek, imkân ölçüsünde öğle ve akşam yemeklerinde evde olmaya ve yemeği eşiyle birlikte yemeye çalışmalıdır. Geceleri eve erken gelmelidir; çünkü eşi evde yalnız kalmaktan korkabilir, canı sıkılmış ve yorulmuş olabilir, bu yüzden sınırları bozulmuş olabilir. Kadın da işlerinin programını öyle

---

1- age. s. 244

bir şekilde düzenlemelidir ki, kocası eve döndüğü zaman evinin işleri bitmiş, aile ülfeti ve sevgisi için hazırlanmış olmalıdır. Yeme ve uyuma programı eşininkiyle uyumlu olmalıdır. Kendini onu karşılayıp ağırlamak için hazırlamalı, böylece kocasını evine ve ailesine bağlamalıdır.

### **Eşi Tanıma ve Onun Hedefi**

Artık bu andan sonra evlilik başlamıştır, eşini hoş tutmak, kolay bir iş değildir. Öncelikle kadın ve erkeğin birbirlerini tanıması gerekmektedir. Birbirlerinin düşüncelerini, ahlâklarını, isteklerini, eğilimlerini ve bedensel güçlerini tanımalıdırlar. Bu tanınmanın amacı, evliliği güçlendirmeye, yeni hayata uyum sağlama yollarını bulmaya ve istekleri dengeleyerek mevcut durum içerisinde imkânlardan olabildiğince yararlanmaya dönüktür. Amaç kusur ve zaaf noktalarını bularak evlilikte ne kadar başarılı olunacağını araştırmak olmamalıdır. Kısaca, birbirini tanımaya çalışmanın amacı, bahane ve kusur arama ve problem çıkarmaya değil, aile temellerini güçlendirmek için ıslaha ve hayır düşünmeye dönük olmalıdır. Eğer olumsuz bir bakış açısıyla birbirini tanımaya uğraşırlarsa, birbirlerinde zayıf noktalar bulacaklar ve tartışmalar başlatacaklardır. Tersine mevcut durumu ıslah etmeye çalışmalıdırlar.

Şu iki durumun dışında bir zayıf nokta söz konusu değildir. Ya halledilebilir bir beden kusuru vardır ki böylesi bir durumda çare aramaya çalışılır ve bilinen şekilde bu sorun giderilir. Ya da halledilemeyecek bir bedensel kusur vardır, bu durumda da bir ömür boyunca birlikte yaşayabilmek için kendi hayatını bu duruma uyarlamak gerekmektedir. Veya ahlâkî ve psikolojik bir kusur vardır. Bu durumda da anlayış ve hoşgörüyü bu durumu gidermeye çalışmak gerekmektedir. Eğer hoşgörü ve şefkatle davranılırsa, mesele çoğunlukla halledilecek ya da en azından dengelenecektir. Eğer huyla

ilgili kusurun giderilmesinde başarılı olunamamışsa yine de hoşgörü gösterip bunu görmezden gelmek ve kendini bu duruma uyarlamaya çalışmak daha iyidir. Eğer eşinizde giderilemeyecek bir kusur görürseniz, eşinizi bu kusuruyla kabul edin ve her ne olursa olsun onunla yaşamaya karar verin. Örneğin eğer eşiniz sinirli ise, onu sinirlendirecek sebepler yaratmayın, eğer sinirlenirse de hoş görüp tahammül gösterin. Eğer çabuk incinen, alıngan biri ise, onun incinmesine sebep olacak şeylerden kaçınun. Eğer incinmişse, gönlünü alın. Eğer dağınık biriyse ve uyarılar ona fayda etmiyorsa, diğer eş kendini bu duruma uyarlayabilir. Birazına hoşgörü gösterir, birazını da kendi toplar. Eğer kuruntulu ve karamsar biri ise, onu karamsarlığa sevk edecek şeylerden sakının, onun bu karamsarlığını ve kötü düşüncelerini sevginizle ve hoşgörünüzle gidermeye çalışın.

Her hâlükârda kadın ve koca, masumların dışında hiç kimsenin kusursuz olmadığını akıldan çıkarmamalıdır. Sonuçta her insanın kendine özgü bir takım kusurları vardır. İnsanın kendisinin hiç kusuru yok mudur ki, eşinin kusursuz olmasını istesin. Fakat kusurların birçoğu, görmezden gelinebilecek türdendir. Bunlara tahammül edildiğinde mutlu bir hayat sürdürülebilir. İnsanın sürekli kusur arayarak kendine de, eşine de hayatı zehir etmesi yazık değil midir?

Ne olursa olsun kadının ve erkeğin yeni hayatlarının başlangıcındaki en önemli görevleri, birbirlerini tanımaları; ikinci aşamada ise evlilik kurallarına riayet etmeleridir. Evliliğin kolay bir şey olduğunu düşünmeyin. Evlilik, bilgi sahibi olunması gereken son derece hassas bir iştir.

Kadın ve koca evlilik hayatlarının başlangıcında evlilik tekniğini öğrenmeli ve hayata geçirmelidir. Eğer bu konuda eksiklik gösterirlerse, bunun olumsuz sonuçlarını yakın bir süre içerisinde gözlemlenecek ve hatanın tamir edilmesi zorlaşacak ya da iş işten geçmiş olacaktır.



Burada evlilikle ilgili konuları incelemeye geçmeyeceğiz. Zira bu konuyu daha önce ayrıntılı bir şekilde ele alarak "Evliliğin Kuralları" adlı bir kitap yazdık. Burada sizlere bu ve benzeri kitapları okuyarak orada yazılanları hayata geçirmeniz konusunda tavsiyelerde bulunuyoruz.

Sonuç olarak şunu hatırlatmakta yarar var. Evliliğin ilk dönemi, yani ilk birkaç sene son derece hassas, önemli ve bazen de tehlikeli bir dönemdir. Zira yeni hayatlarına başlamış olan kız ve erkek daha önce evlilik için hazırlanmış değildir. Bu yüzden çoğunlukla hesaplanmamış tavırlar içerisine girebilmektedirler. Evliliğin kurallarını yıllar içerisinde tecrübeyle öğrenmek zorundadırlar. Kendilerini tedricen dengelemekte ve yeni hayatlarına adapte olmaktadır. Genç ve tecrübesiz oldukları için sınırları aşmış evliliğin temellerine zarar verebilirler. Acelecilik ve inatçılık yüzünden bu hassas yıllarda evliliklerini dağıtan nice insan vardır. Oysa birazcık sabır ve hoşgörü gösterebilseler, birlikte olup hayatlarını sürdürebilirler.

Bu nedenle genç gelin ve damatlara şunları tavsiye ediyorum: Evliliğinizin ilk döneminde daha fazla sabır gösterin ve sonuçları düşünerek hareket edin. Sınırlarınıza hâkim olun ve her türlü sert davranıştan kesinlikle kaçının. Sorunlarınızı anlayış ve insafla çözmeye çalışın. Hatta evliliğiniz devam ettirilemeyecek gibi görünse bile boşanma konusunda acele etmeyin. Konuyu, sizin iyiliğinizi düşünen bilgililer insanlara açın ve onlardan görüş isteyin. İnatçılıktan vazgeçin, konuyu etraflıca düşünün ve maslahata en uygun şekilde davranın.

## BAĞIMSIZLIĞINIZI KAZANMAYA ÇALIŞIN

Siz daha önce bağımlıydınız ve hayatınızın idaresi konusunda herhangi bir sorumluluk ve taahhüt altında değildiniz. Evinizin geçimini babanız sağlıyor, anneniz evi idare ediyordu. Ama evlendikten sonra özgür ve bağımsız yaşamaya karar verdiniz. Bu açıdan yeni birtakım sorumluluklar üstlendiniz. Kadın olan genç kız, ev bark ve koca sahibi olmaya kendini hazırlamalıdır. Kendisini önceki ailesine bağlı olmaktan kurtarmalı ve bağımsız olarak evini ve ailesini idare etmelidir. Ev bark sahibi olmak zordur; ama buna taahhül etmek gerekmektedir. Evlendikten sonra da anne ve babadan beklenti içerisinde olmak doğru değildir. Kendi sorumluluğunda olan görevleri kendinin yapması gerekmektedir. Elbette tek başlarına çözmeye güç yetiremediği önemli ve zor işlerde anne babanın yardımlarından ve yol göstericiliklerinden yararlanılabilir. Fakat bu konuda da kanaat sahibi olmaya gayret edilmelidir.

Oğlan da evlendikten sonra erkek olmuştur. Ailenin bakımı ve geçimi konusunda sorumluluk üstlenmiştir. O da anne ve babasına bağımlı olmaktan kurtulmaya çalışmalı ve bağımsız bir şekilde kendi hayatını idare edebilmelidir. Hayatı için program yapmalı ve bu programı titizlikle uygulamalıdır. Yeterli tecrübeye sahip olmadığı için annesinden, babasından ve onun iyiliğini düşünen diğer insanlardan istifade etmelidir. Fakat kendi sorumluluklarını, kendisi yerine getirmelidir. Kendisinin tek başına çözmeye güç yetiremediği hayat sorunlarında annesinden, babasından ya da başkalarından yardım

isteyebilir. Bu tür durumlarda gelin ve damat ailelerinin, bu yeni aileye yardım etmek görevleridir.

Burada, yeni ailenin ikameti ile ilgili konulara da işaret etmek gerekmektedir. Gelin aileleri, çoğunlukla, gelin ile damadın ayrı bir evde ve kaynata ile kaynananın müdahaleleri olmaksızın yaşamalarını isterler. Zira onların yersiz müdahalelerinden ve problem yaratarak uyumsuzluğa sebep olmalarından korkarlar. Damadın ailesi de aksine, çoğunlukla çocuklarının kendi evlerinde yaşamasını ya da en azından bir müddet onlarla ortak bir hayat yaşamasını ister. Bu vesileyle onlarla irtibatı ve bağı korumuş olacaktırlar. Damat da anne ve babasına duyduğu sevgiden dolayı, onların etkisinde kalmakta ve babasının evinde ya da civarında yaşamayı tercih etmektedir. Özellikle de evliliklerinin ilk dönemlerinde ayrı ve müstakil bir hayat kurma imkânından yoksun olanlar bunu tercih ederler.

Ben de hiçbir problemin olmaması durumunda yeni ailenin bir müddet damadın ailesiyle birlikte yaşamasının daha iyi olacağına inanıyorum. Böylece onların görüşlerinden, yol göstericiliklerinden ve yardımlarından yararlanmış olacaktırlar. Fakat maalesef, bu şekildeki bir hayatta pek fazla rahat ve huzur olmamaktadır. Sorunlar, bahaneler, kaynananın yersiz müdahaleleri ve kusur arayışları çabucak başlayacak, gelin de direnecek ve tepki gösterecektir. Sonuçta aile ortamı çekişmeye, üzüntülere, küskünlüklere, kavgalara sürüklenecek ve huzur kalmayacaktır. Bu arada erkek, bu yeni hayatının henüz başında büyük sorunlarla karşılaşmış olacak ve bitkin düşecektir. Annesini ve kız kardeşini savunsa, eşinin ağlamalarıyla, uyumsuzluklarıyla, küsmeleriyle, kavgalarıyla karşılaşacak ve hayatları darmadağın olacaktır. Hanımını savunsa annesinin, kız kardeşinin feryat figanlarıyla ve kınamalarıyla karşılaşacaktır. Her iki taraf karşısında da sükût edip, çekişmeye seyirci kalsa yine huzur ve rahat kalmayacaktır. Zira iki

taraf da sükûtle yetinmeyecek ve ondan kendilerinin tarafında yer almasını bekleyecektir. Bunlar çoğunlukla kaynananın ve görümcenin cahilliğinden, kıskançlığından ve huysuzluktan kaynaklanmaktadır. Bazen gelin de suçsuz değildir; fakat çoğunlukla kusurlu olan kaynanalardır. Eğer kaynanalar gelinlere doğru davranırsa, kendi kızı gibi muamele ederse, gelin de ona karşı tıpkı onun kızımışçasına kaynanasına saygı gösterecek ve ondan yana olacaktır. Maalesef çoğunlukla böyle olmamaktadır, ne yazık ki yanlış toplumsal terbiyemiz bu şekildedir.

Bütün bu tecrübeleri göz önünde bulundurarak ben yeni evli çiftlerin hayatlarının bu ilk döneminde ayrı bir evde oturmalarını tercih ediyorum. İmkân varsa kendi evlerinde, yoksa kirada bir eve taşınarak ayrı oturmalıdırlar. İmkânsızlık ve zaruretten dolayı baba evinde oturulabilirse de ilk fırsatta ayrı bir eve taşınmalıdırlar.

Burada erkeğin ailesine şunları hatırlatmam gerekmektedir: Siz çocuğunuzu her zaman kendinize bağlı bir hâlde tutamazsınız. Her hâlükârda bu gelin ve damat sizden ayrılacaktır. Üzüntüye ve küskünlüğe mahal vermeden onların ayrı ve müstakil bir hayat kurmaları konusunda sizlerin öncülük yapması çok daha iyi olacaktır. Böylece onların saygısını ve sevgisini kazanmış olursunuz. Onların ayrı yaşamasını sağlayacak malî imkânınız bulunmuyorsa, onlara kendi evinizde tamamen ayrı yaşayabilecekleri bir ortam hazırlayın. İşlerine müdahale etmeyin. Bırakın onlar özgürce yaşayabilsinler ve kendi sorunlarını anlaşılarak çözebilsinler. Kusur aramaktan sakının, onlar arasında daima sevgi ve ülfet yaratmaya çalışın. Fitne çıkarmaktan cidden uzak durun. Bir çekişme, zıtlaşma ve fitne devi değil, bir huzur ve barış meleği olun.

Burada erkeğe de bazı hatırlatmalarda bulunmam gerekiyor: Ayrı bir eve taşınarak müstakil bir hayat kurmanız sizin için daha iyidir. İmkânınız ölçüsünde ayrı bir yere ta-

şınmaya gayret edin. Onların bundan rahatsız olması ve hoşnutsuzluklarını dile getirmeleri mümkündür. Fakat emin olun ki, onların bu üzüntüleri çabucak ortadan kalkacaktır. Böylesi sizin kavga ve üzüntüyle ayrılmanızdan daha iyidir. Babanızın evinde kalmak zorunda kalsanız bile ayrı ve bağımsız bir hayatınız olsun. Ayrıca ilk fırsatta ayrı ve bağımsız bir eve taşınmaya gayret edin. Annenizin ve kız kardeşinizin sözlerine ve davranışlarına dikkat edin. Sizinle eşiniz arasında bir fitne hâline gelmelerine ve eşinizle ilişkilerinizi zedelemelerine izin vermeyin. Eğer sözlerinin ve davranışlarının hanımınızı incittiğini ve sizin aranızda fitne çıkardığını hissederseniz, kesinlikle buna karşı durun ve şöyle deyin: Sizden eşime karşı saygılı olmanızı rica ediyorum. Onu incitecek şeyler yapmayın, ben onu seviyorum. Onu rahatsız etmenize izin vermem. Eğer sizden böylesine kesin bir tepki görürlerse onu rahatsız etmekten sakınır, rahat bırakırlar.

Gelin hanıma da bazı hatırlatmalarda bulunmam gerekiyor: Kocanızın durumunu göz önünde bulundurun. O, sizin için bir anda her şeyle irtibatını kesemez. Böyle bir şey doğru da değildir. Ayrıca onlara ihtiyacı da vardır. Sen de yapıcı ol ve problem çıkarma. Sen kocanın yakınlarına saygılı ol ki, onlar da sana saygılı olsunlar. Bazen seni incitecek söz ya da davranışlar içerisine giriyorlarsa, hoş görüp görmezden gel. Sahip oldukları bir takım iyilikleri göz önünde bulundur. Yumuşak davranışlarla, sevgi ve dostluk göstererek onların bu iyiliklerinden yararlanabilirsin. Nihayetinde insanlar bu şekildedir. İnsanlar arasında kindar, müzevir, terbiyesiz, huysuz ve ağzı bozuk kimseler de vardır. Bir topluluk içerisinde yaşamak isteyen bir insan bu tip insanlarla da anlaşmak zorundadır. Kocanın yakınları da böyle bir topluluktur. Onların kötülüklerine de tahammül edip uzlaşabilirsin.

Eğer kaynatanızın evinde yaşamak zorunda kalırsanız, rahatsızlığınızı ortaya koymayın. Onlara edep ve saygıyla

davranın ki, onlar da size karşı edepli ve müşfik olsunlar. Eğer bazı sözleri ve davranışları sizi rahatsız ediyorsa, bunları görmezden gelip hoşgörün, zamanla düzelecektir. Ciddi bir şekilde ayrı bir eve taşınmaya çalışın, inşaallah orada müstakil bir hayatınız olacaktır.



## ANNE VE BABANIN EVLİLİĞİ GÜÇLENDİRMEDEKİ ROLÜ

Gelin ve damat aileleri, eş seçiminde önemli bir rol oynadıkları gibi, bu rollerini evliliğin güçlendirilmesinde de sürdürebilirler. O kadar ki gelin ve damat ailelerini evliliğin destekçisi saymak mümkündür. Gelin ve damat yeni hayatın başında çoğunlukla evliliğin ince kurallarından habersizdir. Yeterli tecrübeye ve bilgiye sahip olmadıkları için anlayış farkları yüzünden aile ilişkilerine zarar verebilecek ve onun tehlikede olduğunu düşündürtecek ahlâkî ve toplumsal sorunlarla karşılaşabilirler. Evliliğin başlangıç dönemi çok hassas ve tehlikelidir. Bu dönemde karı ve koca birbirlerini tanımaya ve çoğunlukla da birbirleri üzerinde bir tür sulta kurmaya çalışırlar. Bu da bazen inatçılıkla ve çekişmeyle sonuçlanır ve evliliği tehlikeye düşürür. Bu yüzden, akıllı, tecrübeli ve bunların iyiliğini düşünen bir danışmana ihtiyaç duyarlar. Böylesine önemli bir rolü oynayabilecek en iyi kişiler, gelinin ve damadın aileleridir. Eğer onlar akıllı ve tedbirli olursa bu yeni aileye en iyi hizmeti yapabilir ve sorun çıktığında onların yardımlarına koşabilirler. Eğer cahil ve bencil olurlarsa, ihtilafları ve uyumsuzlukları körüklerler. Bazen fitne çıkarırlar, çekişmelele, hatta ayrılıklara sebep olurlar. Bu yüzden çocuklarının iyiliğini düşünen anlayışlı aileler, Allah'ın bir nimeti sayılırlar ki buna, istemeye gitme sırasında çok dikkat edilmelidir.

Bunun için ben gelinin ailesine şunları tavsiye ediyorum: Eğer kızınızın ve damadınızın mutluluğunu istiyorsa-



nız, kızınıza kocasını saymasını öğütleyin. Onların hayatlarına karışmayın, bırakın birbirlerinin huylarına, isteklerine ve davranışlarına aşinalık kazansınlar. Hayat programlarını birlikte düzenlesinler ve sorunlarını birlikte anlaşarak çözsünler. Damadınıza saygı gösterin. Onun kişiliğine değer verin. Hiçbir zaman onu aşağılamayın. Kusur arayıp, tahkir etmeyin. Onun küçük kusurlarını büyütüp tahammül edilmez bir şeymiş gibi göstermeyin. Kızınızı hiçbir zaman yersiz beklentilere, sorun çıkarmalara ve bahane arayışlarına teşvik etmeyin. Eğer onların arasında bir çatışma ve sıkıntı meydana gelirse, arayı düzeltmek için onların evine gidin veya onları kendi evinize davet edin. Meseleyi soğukkanlılıkla araştırın; fakat kendiniz çatışmanın içine girmeyin. Akıllı ve tedbirli bir hâkim gibi aralarındaki ihtilafı çözmeye çalışın. Kusur hangisindeyse, ona yumuşak bir şekilde ve hoşgörü göstererek öğüt verin. Diğer tarafın da gönlünü alın. Onu sabır ve hoşgörü göstermeye davet edin. Sertlikten, şiddetten ve hakarettten sakının. Her ne şekilde olursa olsun onları barıştırıp uzlaştırın ve evlerine o şekilde gönderin.

Damadın ailesine de şunları tavsiye ediyorum: Gelininiz yüzlerce ümit ve arzuyla huzurlu ve bağımsız bir hayat yaşamak üzere oğlunuzun evine geldi. Sizin çocuğunuzun mutluluğu da buna bağlı. Onların bağımsız bir hayat yaşamalarına izin verin. İşlerine karışmayın. Bırakın birbirlerinin huylarını ve davranışlarını tanısınlar. Hayat programlarını birlikte düzenleyip sorunlarını anlaşarak çözsünler. Gelininizin size saygı göstermesi için siz de ona saygı gösterin. Kusur arayıp onu küçümsemeyin. Hiç kimse kusursuz değildir. Onun küçük kusurlarını büyütüp katlanılmaz şeylermiş gibi göstermeyin. Eğer onların arasında bir çekişme ve rahatsızlık olduğunu hissederseniz, aralarını bulmak için evlerine gidin veya onları kendi evinize davet edin. Tıpkı akıllı ve tedbirli bir hâkim gibi meseleyi araştırın. Meseleyi araştırmadan ço-

cuğunuzun tarafını tutmayın. Kusurlu olan sizin çocuğunuz ise ona yumuşak bir şekilde nasihat edin. Gelininizi de sabra ve hoşgörüyü davet edin. Eğer suç gelininizde ise, tatlı dil ile ona nasihat edin ve oğlunuza da sabır ve hoşgörü tavsiye edin. Fitne çıkarmaktan ve ihtilaf yaratmaktan uzak durun. Hakaret ve tehditten sakının. Onların arasında, sevgi, barış ve uzlaşma ortamı yaratmaya çalışın. Oğlunuza karşı gelinini övün. Gerekğinde onu savunun. Başkalarının yanında gelinini övün. Eğer böyle ilgili davranırsanız onların evliliklerini daha da pekiştirmiş olursunuz. Bu şekilde onlar size karşı saygı duyacak, Allah da sizden razı olacak ve sizi mükâfatlandıracaktır. Böyle akıllı ve tedbirli anne babalara sahip olan aileler, ne kadar da şanslıdır.

### **Aşağıdaki Mektuba Dikkat Buyurun:**

Bay... şöyle yazıyor:

Benim eşimin annesi bir melektir, hatta melekten de iyidir. Ben onu kendi annemden çok seviyorum. Çok iyi kalpli, anlayışlı ve müşfik biridir. Kaynanam bizim iç sorunlarımızı çözen kişi olmuştur. Aile saadetimi onun varlığına borçluyum.<sup>1</sup>

Fakat maalesef, birçok anne baba, çocuklarının evliliklerini güçlendirmeye yardım etmediği gibi, tersine bu yeni ailedeki çekişmeleri ve ihtilafları körükler. Onların ilişkilerine zarar verir, bazen de onların ilişkilerinin kesilmesine ve onların birbirlerinden ayrılmasına sebep olur.

Gelinin ailesi, damadı kendi tarafına çekip onun üzerinde doğrudan ya da dolaylı olarak sulta kurmak için onların işlerine karışır. Kızlarını problem çıkarmaya ve yersiz beklentiler içerisine girmeye teşvik eder. Damadın küçük kusurlarını büyütür ve katlanılmaz bir şey olarak gösterir. Damadına

---

1- Haftalık İttılaat, 1646. sayı.

saygı göstermez. Onun şahsiyetini aşağılar. İhtilaf olduğu zaman araştırmaksızın kızının tarafını tutar. Damadına hakaret ve tehdit eder, ona karşı şiddet gösterir. Kızını evde küsmeye, kavgaya, inadını sürdürmeye hatta bazen boşanmada ısrar etmeye kıskırtır. Damadı sindirmek için işi son haddine vardırır ve boşanma ısrarındaki inadını sürdürür.

Öte yandan damadın ailesi de gelin üzerinde sulta kurup çocuğunun bağımsızlığını önleyip kendilerine bağlamak için doğrudan ya da dolaylı olarak onların hayatlarına karışır. Mümkün olan her şekilde gelini damadın gözünden düşürmeye çalışır. Kusurlar arar ve eleştirir. Küçük kusurlarını büyütür. Hatta bazen yalana ve iftiraya başvurur. Hile ve aldatmalarla çocuğunu eşini incitmeye teşvik eder. Gelinlerini küçümseyip aşağılar, onun yanında başka kızları ya da kendi kızlarını över, onlara ait bir takım iyilikleri gelininin yüzüne vururcasına söyler. Herhangi bir çekişme sırasında araştırmaksızın çocuklarının tarafını tutar. Damadı, inadını sürdürerek gelini incitmeye teşvik eder. Bazen de onu boşanmaya zorlar.

Bu tür anne babalar, onları düşünüp iyiliklerini isteyerek onlara hizmet etmek yerine çocuklarına karşı en büyük kötülüğü yapmış olurlar. Şeytanlık ve fitne ile ailenin huzurunu kaçıır, ihtilafları körükleyerek evliliğin temellerini sarsarlar. Bir sevgi ve huzur yuvası olması gereken aileler, elem verici bir zindana dönüşür ve kimi zaman da boşanmayla darmadağın olur. Aile ihtilaflarının ve boşanmaların birçoğunun sebebi, bu tür anne ve babaların müdahaleleri ve kötülükleridir. Bu tür insan kılıklı şeytanlar, çok büyük bir suç işlemektedirler ve kıyamette de bunlar mutlaka cezasız kalmayacaktır. Hem çocuklarına, hem de onların mazlum eşlerine kötülük etmektedirler. Bir aileyi dağıtarak bazen birkaç mazlum çocuğun ortada kalmasına sebep olurlar. Maalesef bütün bu kötülükleri çocuklarının iyiliklerini düşünme adına yaparlar. Fakat işle-

dikleri bu büyük suçu ve günahı düşünmezler. Ne yapalım ki bu da bizim toplumumuzun kötü huylarından biridir.

Burada tüm gelinlere ve damatlara da bazı tavsiyelerde bulunmak gerekmektedir. Evlendikten sonra evliliğinizin temellerini güçlendirmeye çalışın ve bu konudaki tüm engellerle mücadele edin. Kendi bağımsızlığınızı koruyun, başkalarına sizin hayatınıza karışma izni vermeyin. Hayat programınızı kendiniz düzenleyin ve sorunları kendiniz anlayarak çözün. Akıllı ve bilinçli olun, anne ve babanız, sizin iyiliğinizi düşünmek adına eşinize kötü söz söyleyip onu eleştiriyorsa, onlara karşı iyimser olmayın ve bundan etkilenmeme konusunda dikkatli olun, aldanmayın. Bu sözlerin muhtemelen bir fitne ve fırsatçılık olduğunu düşünün. Onların sözleri, önerileri ve kusur aramaları konusunda iyice düşünün, onların bununla ne hedefledikleri üzerinde durun. Eğer işin içinde bir fitne ya da çekemezlilik olduğunu hissederseniz açıkça itiraz edin ve şöyle deyin: "Niçin benim eşim hakkında kötü konuşuyorsunuz? Niçin benim hayatıma karışıyorsunuz? Bizim bir sorunumuz yok, olursa da bunu kendimiz hallederiz." Hiçbir zaman anne ve babanızın önerilerine karşı kavga edip küsmeyin, boşanmadan söz etmeyin. Onların zahiren iyiliğinizi düşünür görünüşlerine aldanmayın. Eğer gerçekten sizin iyiliğinizi düşünüyorlarsa problemlerinizi halletmeye çalışırlar. İhtilafları körükleyip sizin hayatınızı zehir etmek ve evliliğinizi sarsmak yerine barıştan, uzlaşmadan ve anlaşmadan söz ederler.

Anne ve babanıza olan sevginizin etkisi altında kalıp şöyle düşünebilirsiniz: "Annem ve babam benim için yıllarca zahmet çekti. Onların üzerimde hakları var. Onların emirlerini dinleyip onları razı etmeliyim." Fakat şunu bilmelisiniz ki, annenizin ve babanızın sizin üzerinizde hakkı olduğu gibi, eşinizin de sizin üzerinizde hakkı vardır. O sizinle yüzlerce ümit ve arzuyla evlendi. Başkalarının karışması olmaksızın,

bağımsız olarak sizinle yaşamayı seçti. Hiç kimsenin, hatta annenizin, babanızın, bacınızın ve kardeşinizin dahi sizin ve eşinizin hayatınızı zehir etmeye ve huzurunuzu bozmaya hakkı yoktur. Siz evlendiniz ve bu konuda sorumluluklar aldınız. Evliliğin temellerini güçlendirmeye ve eşinizin huzurunun sağlamaya çalışın, bu noktada karşılaşacağınız engellerle mücadele edin.

Elbette anne ve babalarınızın sizin üzerinizde hakları vardır; ama sizi ve eşinizi rahatsız etmeye ve evliliğinizi parçalamaya hakları yoktur. Böyle bir niyetleri olduğunu hissettiğiniz zaman, onlara itaat etmeniz gerekmediği gibi böyle bir şey caiz de değildir. Elbette anne ve babanıza da iyi davranıp saygı gösterin; ama eğer sizin evliliğinizi dağıtmak niyetinde olduklarını hissederseniz, onların incinmesi ve rahatsız olması pahasına dahi olsa ailenizin korunmasını daha öncelikli görün.

### **Aşağıdaki Olaya Dikkat Buyurun:**

"...adındaki 30 yaşında bir kadın, kocasıyla boşanmasına sebep olan 50 yaşındaki annesini dövdü. Kadın şöyle diyor: Annemin kocam hakkında kötü konuşması ve onu ailesine ilgisiz davranmakla suçlaması artık canıma tak etti. Bu yüzden kocamla aram açıldı ve ondan boşanmaya razı oldum. Ama son pişmanlık fayda vermedi. Zira kocam altı saat sonra teyzesinin kızıyla nişanlandı ve ben de bunun hıncıyla anemi dövdüm."<sup>1</sup>

"Kaynanasının müdahalelerinden bunalan adam intihar etti."<sup>2</sup>

"Yeni gelin evliliğinin ilk haftasında iğne yuttu. Genç kadının yapılan ameliyattan sonra İttılaat muhbirine şunları söy-

---

1- Haftalık İttılaat, 1267. sayı

2- İttılaat gazetesi, 2 Mayıs 1970

ledi: Bir hafta önce... adlı 43 yaşındaki bir adamla evlendim. Kocamın evine gittiğim gün tıpkı diğer hanımlar gibi mutlu olacağımı sanmıştım. Fakat daha birkaç gün geçmeden kocamın kız kardeşiyle uyumsuzluklar başladı. Benim için cennet olacağını düşündüğüm hayatım cehenneme döndü. Kocamın yakınları bana o kadar eziyet ettiler ki, hayattan bıktım ve iğne yutarak intihar ettim."<sup>1</sup>

"Bir kadın kendini yaktı, hayatının son dakikalarında görevlilere şunları söyledi: "Kocamın kardeşleri bana hayatı zehir ettiler. Onların bu eziyetleri yüzünden kendimi yakıyorum."<sup>2</sup>

"Kaynanasının davranışlarından dolayı bunalan yeni gelin, kendini yaktı."<sup>3</sup>

Bay... şunları yazıyor: Kaynanam, benim ve eşimin hayatına karışıyor. Hanımım için bir şey alsam hemen sorun çıkarıyor. Rengini eleştiriyor, modelini beğenmiyor, aldığımı değersiz göstermek için bin bir bahane ileri sürüyor."

Bay... şunları yazıyor: "Kaynanam bizi üç defa boşanmanın eşiğine getirdi. Tıpkı bir akrep gibi insanı sokuyor. Bana saygısızlık yapması, ev işlerini yapmaması ve yersiz beklentiler içerisine girmesi için kızını öğütüyor. Ne zaman evimize gelse, bir hafta boyunca ev cehenneme dönüyor. Bu yüzden onu gözüm görmek istemiyor."

## Yeni Aileye Yardım Edin

Kızın ve erkeğin evlendikten sonra bağımsız bir hayat kurmaya çalışması gerektiği doğrudur. Aileleri de kendi bağımsızlıklarına kavuşmaları ve hayatlarını idare edebilmeleri için onlara özgürlük vermelidir. Fakat gelin ve damat evlilik-

---

1- Adı geçen gazete, 5 Ağustos 1970

2- Aynı gazete, 5 Ağustos 1970

3- Aynı gazete, 3 Mayıs 1970

lerinin başlarında henüz bu güce sahip değildirler. Yardıma ve yol göstericiliğe muhtaçtırlar. Zira hayatın sorumluluğunu yeni üstlenmişler ve yeterli tecrübeye de sahip değildirler. Evlilik yolunda onlar çözümü konusunda başkalarının yardımına ihtiyaç duyacakları sorunlarla karşılaşırırlar. Anne ve babalar, onları hastalandıkları, herhangi bir şeye muhtaç oldukları, üzüldükleri ya da tartıştıkları zaman yardım etmeksizin kendi hâllerine bırakabilir mi? Gelin ve damat aileleri, yeni kurulmuş bu aileye kendi ayakları üstünde durup bağımsızlıklarını sağlamlaştırıncaya kadar daima dikkat ve özen göstermelidir. Özellikle erkeğin iki konuda başkalarının yardımına, fikrine ihtiyacı vardır.

İlk olarak uygun bir iş bulmalı; yeni evlenmiş bir genç, ailenin geçimini ve bakımını üstlenmiş bulunmaktadır. Bu yüzden belli bir iş yapmak zorundadır. Kendine yaraşır, onurlu bir iş bulmak ise kolay değildir. Gencin evlenmeden önce bir işte çalışıyor olması çok iyidir. Fakat bir işi yoksa ya da geliri yeterli değilse, bu durumda yakınlarının daha iyi bir iş buluncaya kadar ona yardım etmeleri gerekir. Eğer bir iş bulmaya yanaşmıyorsa, ona yol gösterip ikna ederek mümkün olacak her şekilde onu bir iş bulmaya teşvik etmelidir. Eğer çalışmasına rağmen geliri yeterli kadar olmuyorsa, gelin ve damat ailelerinin imkânları nispetinde kendi kendilerine yeterli hâle gelinceye kadar, onlara yardım etmelidir.

İkinci olarak da uygun bir ev bulmalı; maalesef ev konusu bizim toplumun en önemli sorunlarından biridir. Özellikle dar gelirli kimseler için kendine ait bir ev sahibi olmak oldukça zordur. Örneğin memurlar, işçiler, öğretmenler, subaylar vs. normal şartlar altında aldıkları maaşla çoğunlukla ömür boyunca bir ev sahibi olamamaktadır. Özellikle de gelirlerinin giderlerinden fazla olmadığı yeni hayatlarının başlarında bu böyledir. Daha sonra daha çok gelire sahip olmaları mümkündür; ancak aile fertleri çoğaldığı ve masraflar arttığı için

bir ev sahibi olmak onlar için yine imkânsızlaşacaktır. Ev almak için kredi almaya kalkışsa bu sefer de bunu ödemenin ağır yükü altında kalacaktır. Bu tür kişiler gerçekten yardıma ve rehberliğe muhtaçtır. Keşke bu tür saygın ve şerefli insanlar için ev yardımı yapacak hayır kurumları oluşturulsa.

Bu noktada gelin ve damat ailelerinin güçlerinin yetmesi durumunda bu yeni aileye yardım etmeleri gerekmektedir. Gelin ailesinin, damat ailesiyle anlaşarak çeyiz konusunda sadece zorunlu şeyleri hazırlayıp buna karşın yeni aileye ev almaları için para yardımı yapmaları çok daha güzel olacaktır. Zira gerekli eşyaları gelin ve damat daha sonra yavaş yavaş temin edebilir. Aynı şekilde damat ailesi de düğün ve nikâh masraflarını ve zorunlu olmayan harcamaları azaltarak ev almaları için onlara nakit para verebilirler. Ayrıca gelin ve damat ailelerinin güçlerinin yeterli olması durumunda yeni evli çiftte borç ya da karşılıksız para yardımında bulunması da iyidir. Özellikle damadın babası, gelinin mihrini üstlenip onlara ev alırsa çok büyük bir yardımda bulunmuş olur. Anne ve babanın şu durumu göz önünde bulundurması çok yerinde olacaktır. Öldükten sonra mallarını varislerine bırakıp gideceklerdir. O hâlde daha hayattayken mallarından çocuklarına verip onların hayatlarını bir düzene sokmaları çok iyi olacaktır. Böylece çocukları da onların ölümünü beklemiş olmayacaktır. Onların bu hassas dönemde sorunlarını hallederlerse, çocuklar da yaşlanıp elden ayaktan düştüklerinde onlara yardım edecektir.

Kısaca gelin ile damat ve onların aileleri, ev alma konusunda anlaşıp güç birliği ederlerse, küçük ve ucuz dahi olsa bir ev alabilirler. Böylece kira ödemekten kurtulup rahata kavuşurlar, daha sonra malî güce ulaştıklarında ise daha iyi ve büyük bir eve kavuşabilirler.



<https://t.me/caferilikcom>

[www.caferilik.com](http://www.caferilik.com)

